

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİMDE PSİKOLOJİK HİZMETLER ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

CİNSEL DOYUMU YORDAYAN DEMOGRAFİK VE PSİKOLOJİK
DEĞİŞKENLERİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Maryam Ayatollahi

ANKARA
Haziran, 2014

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİMDE PSİKOLOJİK HİZMETLER ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

CİNSEL DOYUMU YORDAYAN DEMOGRAFİK VE PSİKOLOJİK
DEĞİŞKENLERİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Maryam Ayatollahi

Danışman: Yrd. Doç. Dr. İlhan Yalçın

ANKARA
Haziran, 2014

ÖNSÖZ

Tez dönemim süresince sabrını ve yardımını esirgemedi, rehberliği ile tezimi tamamlamamda değeri ölçülemez desteği olan danışmanım ve sevgili hocam Yrd. Doç. Dr. İlhan YALÇIN'a;

Tüm yaşamım boyunca beni destekleyen, bana yol gösteren, her türlü desteği ve iyi dilekleriyle şuan da olduğum noktaya gelmemde en büyük katkısı olan, kilometrelerce uzakta olsa da kendimi yalnız hissetmememi sağlayan, sevgisini her an hissettiğim ve hayatımın en önemli varlığı olan annem Fatemeh HOJABRIYAN NAZARI'ya;

Sonsuz destekleri için babam Ahmad AYATOLLAHI ve kardeşlerim Sareh ve Ehsan AYATOLLAHI'ya;

Türkiye'de yaşamımı devam ettirmemin önemli nedenleri, hep hayatımda olmalarını istediğim, destek ve anlayışlarıyla her ümitsizliğe kapıldığımda motivasyon kaynağım olan değerli arkadaşlarım başta Enes BAHAR, Özlem Dilara KAYA ve Özge ÖRÜCÜ'ye;

İş ve yüksek lisans dönemimin başından sonuna kadar beni destekleyen ve hayatımın bu önemli sürecini tamamlamam için büyük katkısı olan Sayın Güven KUZU'ya;

İş hayatım ve tez süresince her konuda yardımını esirgemeyen arkadaşım Yeşim AZTEKİN'e;

Yüksek lisans eğitimim ile birlikte hayatıma giren ve bu eğitimin tamamlanmasında büyük katkısı olan arkadaşım Aslı AŞÇIOĞLU ÖNAL'a sonsuz teşekkür ederim.

ÖZET

CİNSEL DOYUMU YORDAYAN DEMOGRAFİK VE PSİKOLOJİK DEĞİŞKENLERİN İNCELENMESİ

Ayatollahi, Maryam

Yüksek Lisans, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. İlhan Yalçın

Haziran, 2014, xii-123 Sayfa

Bu araştırmanın temel amacı, evli bireylerde cinsel doyumunu yordayan demografik ve psikolojik değişkenlerin incelenmesidir. Ayrıca, cinsiyet, eğitim ve gelir düzeylerinin cinsel doyum açısından farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi araştırmanın diğer bir amacıdır. Bu amaçla, 226 evli bireyden (101 kadın, 125 erkek) oluşan çalışma grubuna Kişisel Bilgi Formu, Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği (GRCDÖ), Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (ÇDCÖ), Kişilerarası Tepkisellik İndeksi (KTİ) ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II) uygulanmıştır. Cinsiyetler arasında cinsel doyum toplam puanları açısından anlamlı fark olup olmadığını test etmek amacıyla ilişkisiz örneklem için t-testi kullanılmıştır. Sonuçlara göre, cinsel doyum puanları kadınlar ve erkekler arasında anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Katılımcıların gelir düzeyleri ve eğitim düzeylerine göre cinsel doyum toplam puanları arasında anlamlı fark olup olmadığını test etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Bulgulara göre, bireylerin aylık gelir düzeyleri ve eğitim düzeyleri açısından cinsel doyum toplam puanları anlamlı olarak farklılık göstermemektedir. Öte yandan, çelişik duygulu cinsiyetçilik, empati, bağlanma stilleri, yaş, evlilik süresi ve çocuk sayısının, cinsel doyumunu yordama gücünü üç model üzerinde (kadın ve erkekler, sadece kadınlar ve sadece erkeklerden oluşan modeller) incelemek amacıyla aşamalı çoklu regresyon analizi uygulanmıştır. Araştırma sonuçları, kadın ve erkeklerin birlikte ele alındığı modelde cinsel doyumunu anlamlı düzeyde yordayan değişkenlerin sırasıyla kaçınan bağlanma, yaş, kaygılı

bağlanma ve empatinin kişisel rahatsızlık ve empatik düşünce alt boyutları olduğunu göstermiştir. Ayrıca, evli kadınlarla ilgili modelde cinsel doyumu yordayan değişkenlerin sırasıyla kaçınan bağlanma, evlilik süresi ve kaygılı bağlanma olduğu tespit edilmiştir. Son olarak, erkeklerin ele alındığı modelde cinsel doyumu yordayan değişkenlerin sırasıyla çocuk sayısı ve kaçınan bağlanma olduğu bulunmuştur. Buna karşın; sonuçlara göre, hiçbir modelde çelişik duygulu cinsiyetçiliğin düşmanca ve korumacı alt boyutlarının, cinsel doyumun anlamlı yordayıcısı olmadıkları görülmüştür.

Sonuçlar; ilgili literatür ışığında tartışılmış ve öneriler getirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Cinsel Doyum, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Empati, Bağlanma Stilleri

ABSTRACT

AN INVESTIGATION OF THE PREDICTIVE ROLE OF DEMOGRAPHIC AND PSYCHOLOGICAL VARIABLES ON SEXUAL SATISFACTION

Ayatollahi, Maryam

Master Thesis, Program of Guidance and Psychological Counseling

Thesis Advisor: İlhan Yalçın, Assistant Professor

June, 2014, xii-123 Pages

The main aim of the present study was to investigate the predictive role of demographic and psychological variables on sexual satisfaction level of married individuals. In addition, present study aimed to examine gender, level of income and education differences with respect to sexual satisfaction scores. In regard to evaluate these, Demographic Information Form, the Golombok-Rust Sexual Satisfaction Inventory (GRISS), the Ambivalent Sexism Inventory (ASI), the Interpersonal Reactivity Index (IRI) and the Experiences on Close Relationships Inventory-Revised (ECR-R) were administered to 226 married individuals (101 females, 125 males). In order to examine gender differences in regard to sexual satisfaction scores, independent sample t-test was performed. The results showed that there were no significant differences between males and females in regard to their sexual satisfaction scores. A series of analyses of variance (ANOVA) was conducted to compare the level of education and income differences in regard to sexual satisfaction scores. The results demonstrated that there were no significant differences between level of education and income in regard to sexual satisfaction scores. In order to determine the predictive role of ambivalent sexism, empathy, attachment styles, age, duration of marriage and number of children on sexual satisfaction for three models (only females, only males and all the participant's models) Stepwise Regression Analyses was performed. The result indicated that, for the models of all of the participants, in order; avoidant attachment level, age, anxious attachment level and two subscales

of empathy; personality distress and empathic concern significantly predicted sexual satisfaction of married people. Besides, in order; avoidant attachment level, duration of marriage and anxious attachment level significantly predicted sexual satisfaction of married females. Finally, for the models of male participants, only number of children and avoidant attachment level significantly predicted sexual satisfaction of males. However, according to results, the two subscales of ambivalent sexism; hostile and benevolent sexism were not significantly predictors of sexual satisfaction of any models.

All this results are discussed and some new directions are given to the further studies.

Key Words: Sexual Satisfaction, Empathy, Ambivalent Sexism, Attachment Styles.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
BÖLÜM	
1.GİRİŞ.....	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Amaç.....	6
1.3. Önem.....	7
1.4. Sınırlılıklar.....	9
1.5. Tanımlar.....	10
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	12
2.1. Cinsellik ve Evlilik.....	12
2.2. Cinsel Doyum.....	14
2.3. Cinsiyetçilik.....	17
2.3.1. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik.....	19
2.4. Empati.....	21
2.5. Bağlanma Stilleri.....	25
2.5.1. Güvenli Bağlanma Stiline Sahip Bireylerin Özellikleri.....	28
2.5.2. Saplantılı Bağlanma Stiline Sahip Bireylerin Özellikleri.....	29
2.5.3. Korkulu Bağlanma Stiline Sahip Bireylerin Özellikleri.....	29

2.5.4. Kayıtsız Bağlanma Stiline Sahip Bireylerin Özellikleri.....	30
2.6. Cinsel Doyum, Cinsiyetçilik, Empati ve Bağlanma Stilleri ile İlgili Türkiye’de ve Diğer Ülkelerde Yapılan Araştırmalar.....	31
2.6.1. Cinsel Doyum ile İlgili Türkiye’de Yapılan Araştırmalar.....	31
2.6.2. Cinsel Doyum ile İlgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar...35	
2.6.3. Araştırmanın Değişkenlerini Ele Alan Araştırmalar	39
3. YÖNTEM.....	43
3.1. Araştırmanın Modeli.....	43
3.2. Çalışma Grubu.....	43
3.3. Veri Toplama Araçları.....	45
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	46
3.3.2. Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği (GRISS).....	46
3.3.3. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (ÇCDCÖ).....	47
3.3.4. Kişilerarası Tepkisellik İndeksi (KTİ).....	49
3.3.5. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II).....	51
3.4. Verilerin Toplanması.....	52
3.5. Verilerin Analizi.....	53
4. BULGULAR.....	56
4.1. Veri Toplama Araçlarından Elde Edilen Puanlara Ait Betimsel İstatistikler.....	56
4.2. Cinsel Doyum Düzeyi Açısından Cinsiyetler Arasında Anlamlı Farklılıklar Olup Olmadığına Yönelik Bulgular.....	71
4.3. Cinsel Doyum Düzeyi Açısından Ortalama Aylık Gelir Düzeyleri ve Eğitim Düzeyleri Arasında Anlamlı Farklılıklar Olup Olmadığına Yönelik Bulgular.....	71
4.4. Cinsel Doyum Düzeyinin Yordanmasına ilişkin Bulgular.....	73
4.4.1. Kadın ve Erkeklerin Birlikte Ele Alındığı Modelde Cinsel Doyum Düzeyinin Yordanmasına İlişkin Bulgular.....	74
4.4.2. Kadınların Ele Alındığı Modelde Cinsel Doyum Düzeylerinin Araştırmanın Değişkenleri ile Yordanmasına İlişkin Bulgular.....	77

4.4.3. Erkeklerin Ele Alındığı Modelde Cinsel Doyum Düzeylerinin Araştırmanın Değişkenleri ile Yordanmasına İlişkin Bulgular.....	79
5. TARTIŞMA VE YORUM.....	81
5.1. Cinsel Doyum Toplam Puanları ile Cinsiyet, Gelir Düzeyi ve Eğitim Düzeyleri Açısından İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	81
5.1.1. Cinsel Doyum Toplam Puanlarının Cinsiyet Açısından İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	81
5.1.2. Cinsel Doyum Toplam Puanlarının Ortalama Gelir ve Eğitim Düzeyleri Açısından İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	83
5.2. Cinsel Doyum Puanlarının Yordanmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	85
5.2.1. Cinsel Doyum Toplam Puanlarının Demografik Değişkenler Tarafından Yordanmasına İlişkin Bulguların Tartışılması..	86
5.2.2. Cinsel Doyum Toplam Puanlarının Bağlanma Stilleri Tarafından Yordanmasına İlişkin Bulguların Tartışılması..	88
5.2.3. Cinsel Doyum Toplam Puanlarının Empatinin Alt Boyutları Tarafından Yordanmasına İlişkin Bulguların Tartışılması..	91
5.2.4. Cinsel Doyum Toplam Puanlarının Cinsiyetçiliğin Alt Boyutları Tarafından Yordanmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	92
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	96
6.1. Sonuçlar.....	96
6.2. Öneriler.....	97
KAYNAKÇA.....	99
EKLER.....	116

ÇİZELGELER LİSTESİ

Sayfa No

Çizelge 1. Çalışma Grubunu Oluşturan Kişilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeleri	44
Çizelge 2. Çalışma Grubunu Oluşturan Kişilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Ortalama ve En düşük - En Yüksek Puanları	45
Çizelge 3. Veri Toplama Araçlarından Elde Edilen Puanlara İlişkin Betimsel İstatistikler.....	57
Çizelge 4. Çizelge 4. Tüm Katılımcılar İçin Araştırmada Yer Alan Değişkenler Arasındaki İlişkiler.....	63
Çizelge 5. Kadın Katılımcılar İçin Araştırmada Yer Alan Değişkenler Arasındaki İlişkiler.....	66
Çizelge 6. Erkek Katılımcılar İçin Araştırmada Yer Alan Değişkenler Arasındaki İlişkiler.....	69
Çizelge 7. Kadın ve Erkek Bireylerin Cinsel Doyum Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	71
Çizelge 8. Katılımcıların Aylık Ortalama Gelire Göre Cinsel Doyum Toplam Puanlarının Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	72
Çizelge 9. Katılımcıların Aylık Ortalama Gelir Düzeylerine Göre Cinsel Doyum Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	72
Çizelge 10. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre Cinsel Doyum Toplam Puanlarının Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	73
Çizelge 11. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre Cinsel Doyum Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	73

Çizelge 12. Evli Kişilerde Evlilik Süresi, Yaş, Çocuk Sayısı, Cinsiyetçilik, Bağlanma Stilleri ve Empatinin Cinsel Doyum Toplam Puanlarını Yordamasına İlişkin Aşamalı Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....75

Çizelge 13. Kadınlarda Evlilik Süresi, Yaş, Çocuk Sayısı, Cinsiyetçilik, Bağlanma Stilleri ve Empatinin Cinsel Doyum Toplam Puanlarını Yordamasına İlişkin Aşamalı Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....77

Çizelge 14. Erkeklerde Evlilik Süresi, Yaş, Çocuk Sayısı, Cinsiyetçilik, Bağlanma Stilleri ve Empatinin Cinsel Doyum Toplam Puanlarını Yordamasına İlişkin Aşamalı Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları79

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 1. Dörtlü Bağlanma Modeli.....28

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımları sunulmaktadır.

1.1. Problem

Aile, toplumun temel taşı olarak tanımlanmaktadır. İnsanların toplum içinde yaşamlarını devam ettirebilmelerine destek sunan en önemli kurum ailedir. Evlilik ilişkisinin kurulması ve sürdürülmesi için ailenin oluşması ve varlığının devam ettirilmesi gerekmektedir. İnsanların sağlıklı ve mutlu bir yaşam sürdürmelerinde, psikolojik ve fizyolojik ihtiyaçların doyuma ulaşması önemli bir yere sahiptir. İhtiyaçların doyurulmasına kaynaklık edebilecek en doğal ortam, aile aracılığıyla sağlanmaktadır. Günümüz koşullarında aile yapısının değiştiği ve aile ilişkilerinin zorlanmaya ve bozulmaya başladığı görülmektedir (Nazlı, 2012). Zaman içinde artan huzursuzluklar ve yaşanan sorunlardan dolayı bazı evlilikler boşanma ile sonlanmaktadır. Her ne kadar evliliklerde sorunların yaşanması yeni bir olgu olmasa da; değişen toplumsal yapı, söz konusu sorunlara çözüm aranmasını oldukça önemli hale getirmiştir. Evlilik ilişkisinde yaşanan sorunların bir kısmının cinsel sorunlardan kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Cinsel yaşamın, çiftler arasında sağlıklı bir ilişkinin kurulmasında ve evlilik uyumunun sağlanmasında önemli bir rolü bulunmaktadır. Cinsel uyum ya da uyumsuzluk evli bireyler arasındaki ilişkinin farklı boyutlarına yansıtılabilmekte; böylece cinsellik evlilik yaşamının bütününe etki edebilmektedir. Cinsellik konusunda eşler arasında uyumsuzluk olması,

bireylerin birbirlerine yönelik tutum ve davranışlarını da etkilemektedir (Eşsizoğlu, Yenilmez, Güleç ve Yazıoğlu, 2012).

Cinsellik ve cinsel ilişki sonucu üreme, insanların neden evlendikleri sorusunun temel nedenlerinden biridir. Cinselliğin tarihinin insanlığın tarihi ile beraber başladığı bilinmektedir (Tannahill, 2003). Cinsellik, evliliğin temel öğelerinden biridir ve eşler arasındaki ilişkilerin güçlü bir düzenleyicisi olarak görülmektedir (Eşsizoğlu, Yenilmez, Güleç ve Yazıoğlu, 2012).

Cinsellik biyolojik açıdan üremeyi; psikolojik açıdan ise haz alma, sevmeye ve sevilme gibi bireylerin en önemli ihtiyaçlarının doyurulmasını karşılamaktadır. Biyolojik ve psikolojik boyutlarının yanı sıra cinselliğin, toplumsal açıdan da insan yaşamının pek çok yönü ile ilişkisi olduğu düşünülmektedir. Cinselliğin toplumun işleyişi, özelliği, değer yargıları, yasaları, sanatsal faaliyetleri, tarihi, cinslere verilen rolleri, üretim faaliyetleri, eş seçme ve evlenme tercihleri gibi çeşitli değişkenlerle ilişkili olduğu görülmektedir (Özgüven, 1997).

Günümüzde önemli bir yere sahip olan cinsellik ve cinsel doyumun, insanların hayatını ve ilişkilerini etkilediği bilinmektedir (Eşsizoğlu, Yenilmez, Güleç ve Yazıoğlu, 2012). Alanyazında cinsel sorunların ve cinsel doyumsuzluğun ortadan kaldırılması için çeşitli araştırmalar yapılmakta ve cinsel doyumunu etkileyen faktörlerin neler olduğu ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Cinsel ilişki ile ilgili problemlerin birçok sebebi ve boyutu bulunmaktadır. Cinsellik, insanların ilişkilerindeki mutluluğu etkileyebilmektedir. İlişkisel ve cinsel doyum; çiftler arası çatışmaları, sevilme duygusu ve duygusal yakınlık hissini etkileyen bir yapı olarak görülmektedir (Mark ve Jozkowski, 2013; Renaud, Byers ve Pan, 1997).

Cinsel doyumunu etkileyebilecek faktörlerden biri cinsiyetçiliktir. Cinsiyetçilik (sexism) kavramı daha çok kadınlar üzerinde çalışılmaktadır. Kadını toplumda ikincil ve aşağı konumda gösteren tüm tutum, davranış ve etkinlikler ve bunları yeniden üretmek için bütün kurumsal ve ideolojik olanakların kullanılması cinsiyetçilik olarak tanımlanmaktadır. Cinsiyetçilik, kadın ve erkeğin toplumsal cinsiyetine yönelik ayrımcılığı göstermektedir (Timisi, 1996). Glick ve Fiske (1997) cinsiyetçilikle ilişkili çalışmaların ve bu

konuda geliştirilen ölçeklerden elde edilen puanların daha çok kadınlara yönelik olumsuz tutumları yansıttığını belirtmektedirler. Kadınlara yönelik olumlu tutum ve kalıp yargıların da cinsiyetçiliği barındıracağını vurgulayan Glick ve Fiske (1997), *Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Kuramı*'ni (Ambivalent Sexism) geliştirmişlerdir. Kuram, cinsiyetçiliğin iki yönünden söz etmektedir. Bunlardan biri düşmanca cinsiyetçilik (hostile sexism), diğeri ise korumacı cinsiyetçiliktir (benevolent sexism). Düşmanca cinsiyetçilik, kadınlara yönelik olumsuz duygular ve kalıp yargılarıyla ilişkilirken; korumacı cinsiyetçilik olumlu tutum ve kalıp yargıları içermektedir. Düşmanca cinsiyetçilik, kadınlara yönelik olumsuz tutumların açıkça ifade edilmesi ile kendini göstermektedir. Ayrıca cinsiyetçiliğin bu türünde, genel anlamda kadının erkekten daha alt konumda ve zayıf olarak algılanması söz konusudur. Düşmanca cinsiyetçilik, söz konusu algıya yönelik ayrımcı davranışları içermektedir. Korumacı cinsiyetçilikte ise; kadınlar, namus kavramıyla bağdaştırılmakta, saf ve kirletilmemiş olarak görülmektedirler.

Türkiye'de, cinsiyetçilik ve cinsel doyumun ilişkisini araştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak, yurtdışı alanyazın incelendiğinde düşmanca ve korumacı cinsiyetçiliğin, cinsellik ile ilişkili olduğunu ortaya koyan araştırmalar yapıldığı görülmektedir (Duran, Moya ve Megias, 2011; Forbes, Adams-Curtis ve White, 2004).

Choi, Bowleg ve Neilands'in (2011) yaptığı araştırmaya göre, cinsiyetçilik, psikolojik sorunlara kaynaklık edebilmekte ve bu psikolojik sorunlar, kadınlar için sorunlu ve riskli cinsel hayata neden olabilmektedir. Ayrıca, cinsiyetçilik kadınlara karşı cinsel zorlama ve şiddete yol açmaktadır. Duran, Moya ve Megias'ın (2011) çalışmasına göre, evlilikte veya evli olmayan çiftlerde, erkeklerin düşmanca ya da korumacı cinsiyetçilik görüşüne sahip olması; kadınların cinsel ilişkiye zorlanmasına veya cinsel ilişkinin tecavüz ile sonuçlanmasına neden olabilmektedir. Korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik görüşlerine sahip kişiler, kadınların evlendikten sonra cinselliği reddetme hakkına sahip olmadıklarını ve evlendikten sonra erkeklerin, kadınların vücuduna sahip olduklarını düşünmektedirler. Başka bir deyişle, düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik düzeyi yüksek olan erkekler, evlilikte erkeklerin cinsel ihtiyaçlarını karşılamanın, kadınların görevi olduğunu

düşünmekte ve cinsel zorlamaları ise tecavüz olarak algılamamaktadırlar (Duran, Moya ve Megias, 2011). Ayrıca, Kayır'a (1998) göre toplumda "cinselliği erkek yönetir" ve "kadının cinsel ilişkiyi başlatması ahlaksızlıktır" gibi yanlış düşünceler vardır. Bu cinsiyetçilik düşünceleri, kadının cinsel ilişkideki edilgen konumuna vurgu yapmaktadır ve kadının cinsel ilişkiyi istemesi, haz duyması ahlaksızlık olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla, kadınlara yönelik cinsiyetçiliğin cinselliği ve cinsel doyumunu etkileyebileceği düşünülmektedir.

Cinsel doyumunu etkileyebilecek diğer bir faktör empatidir. Evlilikte cinsel yaşamı çiftin genel iletişiminden ayrı düşünmek mümkün değildir. Dolayısıyla eşler arasındaki iletişimsizliğin ya da çatışmaların cinsel işlevi de etkilemesi beklenen bir durumdur. Cinsel sorunların ilişkisel çatışmalara ya da duygusal uzaklaşmalara yol açabileceği düşünülmektedir (Noller ve Fitzpatrick, 1990; Rainer ve Smith, 2012).

Çalışmalara göre, çiftler arası iletişim; evlilik ve cinsel doyumunu oldukça fazla etkilemektedir. Başka bir deyişle, çiftlerin iletişim davranışları ve etkileşim yolları onların evlilik ve cinsel doyumunu etkileyen bir faktördür (Egeci ve Gençöz, 2006; Larson, Anderson, Holman ve Niemann, 1998; Mark ve Jozkowski, 2013). İletişimsizlik ya da sorunlu ve olumsuz iletişim; ilişkide sıkıntıya, çatışmaya, çiftlerin psikolojik olarak uzaklaşmasına ve sonuç olarak evlilik ilişkilerinde cinsel açıdan doyumsuzluğa neden olmaktadır (Basat, 2004; Gottman ve Krokoff, 1989; Mark ve Jozkowski, 2013; Noller ve Fitzpatrick, 1990; Young ve diğ.,1998). Buradan hareketle, empati ve cinsel doyum arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Empati, güçlü ve sağlıklı iletişimin temel koşulu olduğu için cinsel doyumunu etkileyebileceği düşünülmektedir (Eşsizoğlu, Yenilmez, Güleç ve Yazıoğlu, 2012).

Son olarak, cinsel doyumunu etkileyebilecek diğer bir faktör bağlanma stilleridir. Bağlanma ihtiyaçları; bebeklikte güvenliği sağlama şeklinde olup bağlanma figürü bakım veren kişi iken, yetişkinlikte romantik eşler bağlanma figürüdür (Çelik, 2009; Waters, Crowell, Elliott, Corcoran ve Treboux, 2002). Hazan ve Shaver (1987), bağlanma stilleri ile duygusal ilişki arasında ilişki kurarak, yetişkinlerin bağlanma stillerini güvenli, kaçınan ve kayıtsız/kararsız olarak ayırmışlardır. Güvenli bağlanma stiline sahip bir yetişkinin en önemli

aşk deneyimi; güven, arkadaşlık ve olumlu duygularla belirginlik kazanır. Kaçınan yetişkinler için aşk, güvensizlik ve yakın ilişkilerden korkma ile belirginlik kazanır. Kaygılı/kararsız yetişkinler için ise aşk, acı çekilen ve diğer kişiyle birleşmek için savaş verilmesi gereken bir deneyimdir.

Bartholomew ve Horowitz (1991) daha sonra benlik ve başkaları modeli üzerinden Dörtlü Bağlanma Modeli'ni geliştirmişlerdir. Bu modele göre güvenli bağlanma; olumlu benlik modeli ve olumlu başkaları modeli; saplantılı (kaygılı/kararsız) bağlanma, olumsuz benlik modeli ve olumlu başkaları modeli; kayıtsız bağlanma, olumlu benlik modeli ve olumsuz başkaları modeli; korkulu bağlanma ise, olumsuz benlik modeli ve olumsuz başkaları modeliyle açıklanmaktadır.

Bağlanma stillerinin evlilikte ve eş ilişkilerinde, çiftler arası iletişim ve uyum konusunda önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Araştırmalar, güvensiz bağlanmayla eşin olumsuz davranışları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Genellikle güvensiz bağlanma tutumu geliştirmiş olan bireyler, eşlerinin davranışlarını daha fazla tepkisel olarak değerlendirme eğiliminde olmaktadır. Güvenli bağlanma stilindeki eşler ise olumlu ve yapıcı davranışlar sergileme ve eşlerinin davranışlarını daha pozitif algılama eğilimindedirler (Feeney, 2002). Güvenli bağlanma stilindeki bireylerin eşlerini kabul düzeylerinin, ilişkiye yönelik problem çözme becerilerinin ve çatışma durumunda uzlaşma eğilimlerinin, çok daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca güvenli bağlanma stiline sahip bir eş, olayları pozitif algılama eğiliminden dolayı, karşısında güvensiz bağlanma geliştirmiş bir eş olsa bile, güvensiz bağlanma stilindeki eşin negatif davranışları üzerinde olumlu etki yaratmaktadır; böylece eşler arasındaki çatışmalar azalabilmektedir (Lawrence, Eldridge ve Christensen, 1998).

Clymer, Ray, Trepper ve Pierce'in (2006) çalışmasına göre korkulu ve kaçınan bağlanma stiline sahip kişiler daha az cinsel doyum yaşamaktadırlar. Davis ve diğerleri (2006) tarafından yürütülen bir diğer çalışma sonucunda ise; güvensiz bağlanma stiline sahip kişilerin, cinsel ihtiyaçlar ile ilgili doğru iletişim kuramadıkları için cinsel doyumu yeterince yaşayamadıkları ortaya konulmuştur. Alanyazındaki bulgular incelendiğinde, bağlanma stillerinin yakın

ilişkileri oldukça etkilediği görülmektedir. Bu nedenle bağlanmanın cinsel doyum ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Cinselliğin, insanların evlilik ilişkisini sağlıklı bir şekilde sürdürebilmelerindeki önemi göz önünde bulundurulduğunda; bu konu ile ilgili çalışmaların yapılması önem kazanmaktadır. Türkiye’de cinsel doyum ve cinselliği yordayan değişkenler ile ilgili çalışmalar yapıldığı ancak bu çalışmaların oldukça sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Cinsiyetçilik, empati ve bağlanma stillerinin eşlerin duygusal ilişkileri ile bağlantılı oldukları gibi cinsel doyum düzeyleri ile de ilişkili olabilecek etmenler oldukları düşünülmektedir. Ancak alanyazında bu değişkenleri bir arada ele alan çalışmalara rastlanamamıştır. Demografik özellikler, empati ve bağlanma stillerinin cinsel doyumunu yordama gücünün incelenmesinin Türkiye’deki alanyazına önemli katkıları olacağı düşünülmektedir. Ayrıca Türkiye’de yaşayan evli bireylerin cinsel doyumlarını yordayan değişkenlerin ortaya çıkarılmasının, cinsel sorunların giderilmesi için yapılan psiko-eğitim çalışmalarına ve eşlere sunulan evlilik ve aile danışmanlığı hizmetlerine kaynaklık edeceği düşünülmektedir. Özellikle cinsel sorunlar nedeniyle aile bütünlükleri bozulmakta olan eşlerle yürütülecek bireysel ya da grupla aile danışmanlığı uygulamalarında, cinsel doyumunu yordayan değişkenlerin farkında olunarak müdahalelerde bulunulmasının çiftler arasındaki cinsellik temelli uyumsuzlukların giderilmesine destek sunacağı düşünülmektedir. Bu nedenle araştırmanın problemini; evli bireylerde, cinsel doyumunu yordayan demografik ve psikolojik değişkenlerin belirlenmesi oluşturmaktadır.

1.2. Amaç

Araştırmanın genel amacı; evli bireylerde cinsel doyumunu yordayan demografik ve psikolojik değişkenlerin incelenmesidir.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara yanıt aranmıştır:

1. Evli bireylerin cinsel doyum düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2. Evli bireylerin cinsel doyum düzeyleri, eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Evli bireylerin cinsel doyum düzeyleri, aylık ortalama gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Evli bireylerde cinsiyetçilik, empati, bağlanma stilleri, yaş, evlilik süresi ve çocuk sayısı cinsel doyumunu anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?
5. Kadınlarda cinsiyetçilik, empati, bağlanma stilleri, yaş, evlilik süresi ve çocuk sayısı cinsel doyumunu anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?
6. Erkeklerde cinsiyetçilik, empati, bağlanma stilleri, yaş, evlilik süresi ve çocuk sayısı cinsel doyumunu anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?

1.3. Önem

Evli bireylerin yaşamlarını ve evlilik ilişkisini sağlıklı bir şekilde sürdürebilmeleri için; düzenli bir cinsel yaşama sahip olmaları ve ilişkide cinsel açıdan doyuma ulaşabildiklerini hissetmeleri gerekmektedir. Cinsellik duygu, düşünce ve davranışları içeren; biyolojik anlamda üreme ile bağlantılı, sevme-sevilme, cezbetme-cezbedilme (bağlanma-bağlanılma, sahip olma-sahip olunma) ile psikolojik ihtiyaçları karşılayan, sosyal etkileşimle birlikteliği sağlayan temel bir insan deneyimi şeklinde tanımlanmaktadır (Bitzer ve Alder, 2000). Cinsel işlev bozukluklarını hazırlayan ve sürdüren etmenlere; ailenin ve toplumun cinselliğe bakış tarzı, eksik ya da yanlış cinsel bilgi, eşler arasındaki iletişim biçimi, yakınlaşma sorunları, eşler arasında uyumsuzluk, cinsel iletişim sorunları ve performans kaygısı gibi durumlar örnek olarak gösterilmektedir (Daş, 2009).

Doyum sağlasın ya da sağlamasın cinsellik her insanın hayatında, aktif ya da pasif olarak yer alan önemli bir gereksinimdir (Dziegielewski ve Resnick, 1998). İnsan yaşamı ile iç içe olan bu gereksinimin, sağlıklı bir şekilde nasıl doyurulabileceği ile ilişkili olabilecek faktörlerin ortaya konulmasına yönelik çalışmalar yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Alanyazında cinsel sorunlar ve

doyumsuzluk yaşıyan çiftler ile ilgili çalışmalar bulunmaktadır, ancak bu çalışmalar genellikle terapiye gelen çiftler ile yapılmıştır ve daha çok cinsel doyumsuzluk ve sorunlara odaklanılmıştır. Cinsel doyum ile ilgili Türkiye’de yapılmış çalışmaların sayısı sınırlıdır (Kabakçı ve Batur, 2002). Ayrıca yapılan birçok çalışma insanların cinsellikle ilgili fiziksel sorunlarını göz önünde bulundurarak cinsel sorunları kategorileştirmiştir ve bu çalışmalar kişilerin cinsel doyum veya doyumsuzluğunu etkileyen psikolojik faktörlere daha az odaklanmıştır (Basat, 2004).

Cinsel sorunun türü ne olursa olsun, eşlerin birbirleriyle olan iletişimlerini ve paylaşımlarını etkilediği göz ardı edilmemesi gereken bir noktadır. Evlilikte çiftlerin genel iletişiminin cinsel yaşamı etkilediği bilinmektedir. Bu nedenle, eşler arasında var olan iletişimsizliğin ya da çatışmaların cinsel işlevi de etkilemekte olduğu düşünülmektedir. Benzer şekilde cinsel sorunlar da genel çatışmalara ya da duygusal uzaklaşmalara neden olabilmektedir. Cinsel işlev bozukluğu olan bireylerin ve eşlerinin evlilik yaşamının; sağlıklı cinsel işlev sürdüren kişilere göre daha fazla bozulduğunu; sonuç olarak cinsel işlev bozukluğunun, evlilik yaşamını olumsuz yönde etkilediğini ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (Gülsün, Ak ve Bozkurt, 2009; Rainer ve Smith, 2012).

Cinsel davranışlar çeşitlidir ve birçok etkenin karmaşık ilişkisiyle belirlenmektedir. Cinsellik, kişinin diğer insanlarla ilişkilerinden, yaşam koşullarından ve yaşadığı kültürden etkilenebilmektedir. Bireyin kişiliğinin bütünü cinsellik ile de bağlantılıdır; bu nedenle cinselliği tek başına ele almak mümkün değildir (Gereklioğlu, Başhan ve Akpınar, 2010; Set, Dağdeviren, Aktürk, 2006). Cinsel sorunlar ile ilgili çeşitli çalışmalar yapılmakta ve evli çiftler bu sorunlarla ilgili olarak evlilik ve aile danışmanlarına başvurumaktadırlar. Cinsel terapilerde, cinsel sorunları gidermek ve cinsel doyumunu yükseltmek için farklı yöntemler sunulmaktadır. Ancak söz konusu yöntem ve teknikler daha sağlıklı bir ilişkiye sahip olma ve iletişimi daha iyi bir hale getirmek için yeterli değildir. Oysa sağlıklı bir iletişim ve sağlıklı bir ilişkinin cinsel doyum üzerinde olumlu yönde etkisi bulunmaktadır (Renaud, Byers ve Pan, 1997). Bununla beraber, Türkiye’de cinsel doyum yordayan değişkenler ile ilgili çok fazla çalışmaya rastlanılmamıştır. Türkiye’de eşler

arasındaki iletişimin önemli bileşenlerinden birisi olan empatinin, aile ilişkilerinde önemli bir rolü bulunan kadınlara yönelik cinsiyetçi tutumların ve çiftler arasındaki etkileşim, iletişim ve yakınlaşma şeklini etkileyen bağlanma stillerinin cinsel doyum üzerindeki etkilerini araştıran bir çalışma bulunmamaktadır.

Türkiye’de son yıllarda boşanma oranının hızla arttığı görülmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2013) verileri, 2004 yılından 2013 yılına kadar olan boşanma oranlarının yaklaşık %38 oranında arttığını ortaya koymaktadır. 2004 yılında, 91 bin 22 olan boşanma sayısının; 2013 yılında 125 bin 305'e yükseldiği görülmektedir. Cinsellik konusunda yaşanan problemlerin evlilikte uyumsuzluk yaşanmasına ya da sorunların ortaya çıkmasına sebep olduğu bilinmektedir (Eşsizöğlü, Yenilmez, Güleç ve Yazıoğlu, 2012). Türkiye’de cinsel doyum ve cinsellik ile psikolojik değişkenlerin ilişkisini inceleyen çalışmaların az olması nedeniyle; bu konu ile ilgili eğitim veren kurumlar daha çok cinselliğin fiziksel yönüne odaklanmıştır. Ancak, psikolojik faktörler cinsel sağlık üzerindeki önemli etkenlerdendir. Bu çalışma; cinselliğin insanların hayatındaki önemini dikkate alarak cinsel doyum yordayan çeşitli faktörleri ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulguların, cinsel sağlık ile ilgili çiftlere yönelik yürütülecek psiko-eğitim çalışmalarına; grupta ya da bireysel olarak sunulacak olan aile danışmanlığı oturumlarına kaynak teşkil etmesi beklenmektedir. Ayrıca cinsellik ile ilgili evlilik öncesi eğitimler veren kurumlarda da, bu çalışmanın bulgularından yararlanılabileceği düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırma sürecinde elde edilen verilerin bir kısmı kağıt kalem aracılığıyla, diğer bir kısmı ise veri toplama setinin internet üzerinden katılımcılara ulaştırılması yoluyla toplanmıştır. Çalışmaya katılanların %70’i ölçekleri internet üzerinden doldurup geri dönüş yapmışlardır. Bu yöntem verilerin erişilebilirliği, gizliliğin sağlanması ve zaman tasarrufu açısından avantajlı bir yoldur. Ancak veri toplama araçlarının internet üzerinden

doldurulması yöntemiyle sadece internet ve bilgisayarı kullanabilen kişiler araştırmaya katılabilmektedir. Araştırmanın genellenebilmesi için bu yöntemin kullanılması bir sınırlılık oluşturmaktadır.

Bu araştırmanın çalışma grubunu; daha çok orta ve üst gelir düzeyine ya da yüksek eğitim düzeyine sahip kişiler oluşturmaktadır. Eğitim ve gelir düzeyinin dağılımının eşit olmaması araştırmanın genellenebilmesi için sınırlılık oluşturmaktadır.

1.5. Tanımlar

Cinsel doyum: Biyolojik, sosyal ve psikolojik boyutları olan bir kavramdır. Kişinin cinsel ilişkisinden duyduğu memnuniyet ve keyif olarak tanımlanmaktadır. Doğumla başlayan ve her iki cinste de ancak ölümle biten bir işlevdir (Ziyalar, 2000). Bu çalışmada, cinsel doyumunu ölçmek amacıyla Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği'nden elde edilen puanlar kullanılmıştır. Ölçekten elde edilen puanların yüksekliği işlevlerde ve ilişkinin niteliğindeki bozulmaya işaret etmektedir (Tuğrul, Öztan ve Kabakçı, 1993).

Cinsiyetçilik: Kişiyi cinsiyetinden ötürü aşağılayan tutum, davranış ya da kurumsal yapıdır. Dünyadaki cinsiyetçilik tartışmaları temelde erkeklerin kadınlara yönelttikleri önyargı ve ayrımcılığa odaklanmaktadır (Franzoi, 2000). Kadınlara yönelik cinsiyetçiliği ölçmek amacıyla, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği'nden elde edilen toplam puanlar kullanılmıştır. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar, korumacı ve düşmanca cinsiyetçiliğin yüksek olduğunu göstermektedir (Sakallı-Uğurlu, 2002).

Empati: Davis'e (1980) göre "Perspektif alma", "Empatik düşünce", "Kişisel rahatsızlık" ve "Fantezi" olmak üzere dört alt boyutu olan, bilişsel ve duygusal yönü bulunan bir yapıdır. Bilişsel ve duygusal empatiyi ölçmek üzere Kişilerarası Tepkisellik İndeksi'nden elde edilen puanlar kullanılmıştır. Ölçeğin alt boyutlarından elde edilen yüksek puanlar, empatinin yüksek olduğunu göstermektedir (Engeler ve Yargıç, 2007).

Bağlanma: İnsanların kendileri için önemli gördükleri diğerlerine karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlardır (Sümer ve Güngör, 1999).

Bağlanma Stilleri: Bireyin yaşamının ilk yıllarında bakıcısı ile kurmuş olduğu ilişkilerinin etkisiyle şekillenmeye başlayarak zamanla gelişen, kendisi ve başkaları hakkındaki genel inançlarını yansıtan kişiler arası stillerdir. Bu çalışmada, yetişkin bağlanma stillerini ölçmek amacıyla, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II'den elde edilen puanlar kullanılmıştır. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II dört bağlanma stilini (güvenli, korkulu, kayıtsız ve saplantılı) iki boyutta; kaçınan ve kaygı üzerinde yapılan küme analizi yöntemiyle ölçmektedir. Bu analizde her iki boyuttan da düşük puan alanlar (düşük kaygı ve kaçınana sahip olanlar) güvenli, her iki boyuttan da yüksek puan alanlar korkulu, kaygı boyutundan yüksek kaçınan boyutundan düşük puan alanlar saplantılı ve kaygı boyutundan düşük kaçınan boyutundan yüksek puan alanlar kayıtsız bağlanma stili içinde sınıflandırılmaktadır (Sümer, 2006).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, araştırmanın değişkenleri olan cinsel doyum, cinsiyetçilik, empati ve bağlanma stilleri kavramları açıklanmış ve araştırma konusuyla ilişkili olarak alanyazında bulunan çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Cinsellik ve Evlilik

Cinsellik doğum öncesinden başlayarak insanın hayatı boyunca devam etmektedir. Cinsellik kavramı üremeyi, cinsel olarak zevk alma ve zevk vermeyi içermektedir. İnsan cinselliği; insanların değerleri, tutumları, davranışları, fiziksel görünüşleri, inanışları, duyguları, kişilikleri, zevkleri ve içinde yaşadıkları toplumlara göre şekillenmektedir (Eşsizoğlu, Yenilmez, Güleç ve Yazıoğlu, 2012; Körükçü, 2009). Cinsellik kişilerin duygularının, düşüncelerinin, diğer bir deyişle günlük hayatlarının önemli bir parçasıdır ve rüyalar, hayaller, korku ve kaygıların temelinde yer almaktadır (Şentürk, 2006).

Cinsellik, cinsel doyum ve iki insanın uyum içerisindeki beraberliklerini içeren; sosyal kurallar, değer yargıları ve tabularla belirlenmiş, biyolojik, psikolojik, sosyal yönleri olan özel bir yaşantı olarak bilinmektedir. Yoğun haz duygularıyla ilişkili olmakla birlikte, haz almaya yönelik her davranışın cinsellik içerdiği söylenemez. Cinsellik fiziksel seksten öte bir anlam taşımaktadır (Aydın, 1998). Cinsellik; fiziksel, psikolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik

boyutları olan bir davranıştır ve insanların yaşamlarını etkilemektedir. Ayrıca, cinsellik yaşam koşulları tarafından da etkilenmektedir (Ünlüoğlu, 1973).

Cinselliğin biyolojik ve psikolojik olmak üzere iki temel işlevi bulunmaktadır. Biyolojik işlevi, üreme ve insan neslinin devamını sağlamaktır (Gökdağ, 2002). Cinsellik; insanın sadece bedensel değil, duygusal, düşünsel ve toplumsal bütünlüğünü sağlayan, kişilik gelişimi, iletişim ve sevginin paylaşımını olumlu yönde zenginleştiren ve arttıran bir gereksinimdir (İncesu, 2006). Başka bir deyişle, cinsellik insanların temel ihtiyaçları olan üreme, haz alma, sevme ve sevimyi sağlamaktadır. Öte yandan, cinsellik insanların toplumsal yaşamının birçok yönünü oluşturan toplumun işleyişi, yapısı, değer yargıları, yasaları, sanatı, tarihi, cinsel rolleri, üretimini ve evlenme tercihlerini etkilemektedir (Özgüven, 1997). Ayrıca, kişilerarası ilişkilerin, aile ve toplum yapısının temel etmenlerinden olan cinsellik, toplumun kültürünü ve insanların yaşamlarını biçimlendirmektedir. Çok boyutlu bir özelliğe sahip olan bu kavram; dinlere, sanata, sosyal ve ekonomik yaşama da yansımakta ve toplumun yasal ve ahlak kuralları olarak değişik biçimlerde ortaya çıkmaktadır (Arat, 1992).

Cinsellik, evliliğin en önemli öğelerindendir (Crowe, 1995). Evlilik içerisinde cinselliğin temel işlevi; hazzın paylaşılması, yakınlığın pekişmesi ve derinleşmesi, yaşamın ve evliliğin güçlükleriyle baş ederken ortaya çıkabilecek gerilimin azaltılmasıdır. Cinsel işlevlerin sorunsuz olmasının, evliliğe olumlu yönde katkı sağladığı düşünülmektedir. Cinsel işlevlerde yaşanan sorunların ise çok daha güçlü ve olumsuz etkilerinin bulunduğu; hatta söz konusu sorunların, olumlu duyguları ve evlilik içerisindeki yakınlığı tükettiği öne sürülmektedir (McCarthy, 1997).

Çiftlerde cinsellik, deneyime bağlı olarak bazen hoş, keyifli, sıcak bir yaklaşma; bazen ise bir zorunluluk, dolayısıyla çekince ve tikslenme kaynağı olarak yaşanabilmektedir (İncesu, 2006). Cinsellik kişinin kendi ruhsal sağlığını etkilediği kadar, kurulan evlilikleri ve toplumsal yaşamı da ilgilendirmektedir (Şentürk, 2006). Evlilikte cinselliğin önemli bir role sahip olduğunun anlaşılması ile birlikte; bu bağlamda yürütülen çalışmaların önem kazandığı görülmektedir. Çalışmalara göre, cinsellik evliliğin uyumu ve kişilerin

sağlığı için önemli bir faktördür (Eşsizöğlu, Yenilmez, Güleç ve Yazıoğlu, 2012). Cinsel yaşamdan alınan doyum evlilik doyumunu etkilemektedir ve eşlerin cinsel anlamda birbirlerini mutlu edememelerinin verdiği moral bozukluğunun, evlilik ve aile içi ilişkileri olumsuz etkilediği belirtilmektedir (Çağ ve Yıldırım, 2013).

Türkiye’de cinsellik oldukça zorlu bir konudur. Türk toplumunda cinsellekle ilgili birçok tabu halen önemini kaybetmemiştir. Cinselliğin hem en çok merak edilen, hem de en çok yasaklanan; hem en çok konuşulan, hem de hiç konuşulmayan; çok bilindiği iddia edilen ama aslında çok az bilinen; bir yanda övünülen diğer yanda aslında çok utanılan bir konu olduğu belirtilmektedir (Doğan ve Saraçoğlu, 2009; İncesu, 2006; Mutlu, 2009).

2.2. Cinsel Doyum

Cinsellik ve cinsel doyum her romantik ilişkinin önemli bir parçasıdır. Özellikle sonsuza kadar ilişkisine devam etmeye karar veren çiftler için bu konu daha da çok önem kazanmaktadır (Fulbright, 2008). Cinselliği üreme gereksinimi olmadan yaşama arzusu sadece insanlara özeldir. İnsanlar cinselliği iletişim ve olumlu-olumsuz duygularını (örneğin; aşk, samimiyet, kızgınlık) ifade etmek için kullanmaktadırlar (Barash ve Lipton, 2002).

Cinsellik, evliliğin ve samimi ilişkinin en önemli faktörlerindedir. Cinselliğin kişisel ve ilişkisel önemine rağmen, birçok kişi cinsel doyuma ulaşamamaktadır (Barash ve Lipton, 2002, Masters, Johnson ve Kolodny, 1995). Cinsel doyumun oldukça farklı açıklamaları bulunmaktadır. Ancak, genel anlamda, cinsel doyum çiftlerin ilişkilerinde cinsel açıdan nasıl hissettikleri anlamına gelmektedir (Sprecher ve McKinney, 1993). Renaud, Byers ve Pan (1997) cinsel doyum, doyumsuzluğun yokluğu olarak açıklamaktadırlar. Cinsel doyum, kişinin cinsel ilişkisinin olumlu veya olumsuz boyutlarını öznel değerlendirmesinden kaynaklanan bir duygusal tepki olarak adlandırılmıştır (Timm, 1999).

Cinselliğin kişinin biyolojik yapısı, fizyolojik işleyişi ve psikososyal yapısının organizasyonuyla daha iyi anlaşılacağı bilinmektedir. Buradan

hareketle, cinselliğin dört bağlantılı faktörle ilişkili olduğu görülmektedir. Bu faktörler; biyolojik cinsel kimlik (sexual identity), toplumsal cinsiyet kimliği (gender identity), cinsel yönelim ve cinsel davranıştır. Cinsel kimlik ve toplumsal cinsiyet kimliği arasında önemli bir fark vardır. Biyolojik cinsel kimlik kromozomlar, iç ve dış genital organlar, hormonal durumlar, gonadlar ve ikincil seks karakteri gibi kişinin biyolojik seksüel özelliklerini tanımlamaktadır. Ancak, toplumsal cinsiyet kimliği; erkeklik ve dişilik organları normal bir şekilde gelişmiş olmasına rağmen, kişinin erkeklik ve dişilik karakterlerini oluşturmasında çevresel koşulları dikkate almaktadır. Bu konuda aile ve kültürel yapının önemli bir etkisi vardır. Kişinin yetiştirilme koşulları ve öğrenme biçimi; kendisini hangi cinsiyette algıladığıyla yakından ilişkilidir. Bazı durumlarda, bireyin cinsel kimliği olmasına rağmen kendisini o cinsiyette algılamadığı görülmektedir. Cinsel yönelim ise, kişinin cinsel dürtülerinin nesnesinin ne olduğunu ortaya koymaktadır. Heteroseksüel kişiler için karşı cins, homoseksüeller için aynı cins, biseksüeller içinse her iki cins, cinsel dürtülerin nesnesi olmaktadır (Kaplan ve Sadock, 2004).

Cinsel sorunların ve doyumsuzluğun kaynağı çok çeşitlidir. Bedensel sorunlar (omurilik hasarları, felç ve menopoz), psikolojik sorunlar (stres, depresyon ve kaygı) veya ilişki sorunları (güvensizlik ve iletişim eksikliği) cinsel sorunların kaynağı olarak bilinmektedir (Crowe, 1995). Aynı zamanda, cinsel doyum kavramı çok boyutlu bir kavramdır ve cinsel ilişkinin fizyolojik ve psikolojik (duygusal) doyumunu kapsamaktadır (Frank, Downard ve Lang, 1986). Çok boyutlu cinsel doyum kavramının üç farklı boyutu bulunmaktadır. Birinci boyut psikolojik ve fizyolojik duyular/tepkiler ve kişilerin cinsellik ile ilgili tutumlarını kapsamaktadır. İkinci boyut, samimi ilişkilerdeki kişilerarası dinamikleri; üçüncü ve son boyut ise, sosyokültürel yapının cinsellik üzerindeki etkilerini kapsamaktadır. Böylece birçok etmen cinsel doyumunu yaşamayı ve anlamayı etkilemektedir (Carpenter, Nathanson ve Kim, 2009).

Cinsel doyum düzeyinin, eşler arasındaki ilişkiyi, ilişkinin kalitesini ve evlilik doyumunu etkilediği bilinmektedir. Cinselliğin ilişki içindeki yakınlaşmaya olumlu katkıları dikkate alındığında, cinsel işlev bozukluğunun ilişkiyi bozduğu söylenebilir (Aydın, 1998; Rust ve Golombok, 1986). Eşler arasında sağlıklı ilişkilerin oluşturulmasında, cinsel doyumun önemli etkisinin

olduğu gözden kaçırılmamalıdır (Donnelly, 1993). Cinsellikten kaynaklanan sorunların çözülebilmesi için eşlerin birbirleriyle ruhsal, toplumsal ve cinsel beklentilerini paylaşmaları gerekmektedir. Cinsellikle ilgili beklentilerin açık bir şekilde dile getirilebilmesi için eşlerin karşılıklı etkileşim içinde olmaları kaçınılmaz görünmektedir (Özgüven, 2000). Ayrıca, cinsel doyumun evlilik yaşamı ile iç içe olduğu; evlilikteki sorunlarla başa çıkma, sorumluluk alma, huzur gibi unsurların cinsel doyumda etkili olduğu bilinmektedir (Gülsün, Aydın ve Gülçat, 2006). Çiftler, cinsel ilişkilerinin, ilişkilerini genel olarak etkilemekte olduğuna inanmaktadırlar. Örneğin cinsellik, ilişkideki aşk, samimiyet ve bunun devamlılığını etkilemektedir. Ayrıca cinsellik sadece yakın ilişkilerin önemli bir parçası değildir. Bu konu kişilerin mutluluğunu, duygusal ve fiziksel sağlığını da etkilemektedir. Mutlu çiftler, genelde düzenli bir şekilde cinselliği yaşamakta olan çiftlerdir (Fulbright, 2008).

Cinsel doyum sorununun yaşanmasına; genel ilişki güçlükleri, evlilik içi sorunlar, eşlerin birbirlerini eskisi gibi çekici bulmamaları, rutin cinsel aktiviteye bağlı bıkkınlık, yetersiz cinsel yaşam ve yoğunlaşma sorunu gibi etkenler yol açabilmektedir (Boyacıoğlu, 1999). Çok boyutlu bir kavram olan cinsel doyum, aile ve evlilik sağlığı için önemli bir faktördür (Eşsizioğlu, Yenilmez, Güleç ve Yazıoğlu, 2012). Bu sebeple bu kavramı etkileyen faktörler üzerinde çalışmak oldukça önem kazanmaktadır.

Cinsel sağlığın bozulması sadece fiziksel sağlığın kesintiye uğraması ile sonuçlanmamaktadır. Gerek kadın gerekse erkekte ruhsal sağlığın bozulması, aile sağlığının ve sosyal sağlığın da bozulmasına neden olmaktadır. İnsanları en fazla mutsuz eden sağlık sorunlarının başında cinsel doyumsuzluk gelmektedir (İncesu, 2006). Bu nedenle, cinsel sağlık ve doyumla ilişkili olabilecek psikolojik faktörlerin araştırılması oldukça önemlidir. Bu çalışmada, cinsel doyum ile ilişkili olabilecek değişkenlerden biri olarak cinsiyetçilik ele alınmıştır. Aşağıda, cinsiyetçilik ile ilgili kuramsal açıklamalar bulunmaktadır.

2.3. Cinsiyetçilik

Sosyal bilimler iki farklı cinsiyet kavramından söz etmektedir. Bunlar; daha önce de belirtildiği gibi biyolojik cinsiyet ve toplumsal cinsiyettir. Biyolojik cinsiyet, bireyler arasındaki fiziksel farklılıkları tanımlamaktadır. Bireylerin fiziksel farklılıklara göre erkek (male) ve kadın (female) olarak sınıflandırılmaları biyolojik cinsiyetin tanımıdır. Bu kategori kadınlar ve erkeklerin organizmaları arasındaki doğurganlık, cinsel organlar ve üreme gibi biyolojik farklılıkları esas almaktadır. Toplumsal cinsiyet ise, kadınların ve erkeklerin toplumdaki farklı rol ve davranışlarını tanımlamaktadır. Toplumsal cinsiyet erillik (masculinity) ve dişilik (femininity) olarak nitelendirilen toplumsal ve kültürel kişilik özelliklerini tanımlamaktadır. Toplumsal cinsiyete göre, duygusal olma, zayıf olma, pasif olma veya bağımlı olma gibi özellikler daha çok dişilik özellikleri olarak görülürken; güçlü olma, hırslı olma, saldırgan olma ve bağımsız olma gibi özellikler daha çok erillik özellikleri olarak görülmektedir (Suğur, Demiray, Eşkinat ve Ağaoğlu, 2013).

Toplumsal cinsiyet nedeniyle ortaya çıkan cinsiyetçilik kavramı, bir kişiye cinsiyetinden dolayı nedensizce yapılan herhangi bir olumsuz, ayrımcı davranış ve kültürel kalıp olarak tanımlanmıştır (Marchak, 1996). Ayrıca, cinsiyetçilik; bir cinsiyeti diğerinden üstün görmek, kadınlar ve erkeklerin birbirinden çok farklı olduklarına inanmak ve bu farkı topluma yansıtmak (kullanılan dil, cinselliği yaşama hakkı ve kanunlar) veya kadınlar ya da erkeklere düşmanlık beslemek olarak da bilinmektedir (Backe, 2006). Bunun yanı sıra, Sakallı-Uğurlu'ya (2002) göre kadın ve erkek cinsiyetleri arasındaki biyolojik ve sosyal farklılıkların dikkate alınıp bu farklılıkların abartılması, erkeklik ile güç, yüksek statü ve üstünlüğün birleştirilmesi sonucunda kadınların politik, ekonomik ve sosyal güç açısından daha zayıf konuma itilmesi ve ayrımcılığa uğraması da cinsiyetçilik olarak tanımlanmaktadır.

Cinsiyetçilik daha çok kadınlara yöneliktir ve kadınlara karşı cinsiyetçilik tarih boyunca görülmektedir. Cinsiyetçilik, kadınları erkeklere göre ikincil ve aşağı konumda gösteren tutumlar, davranışlar ve etkinliklerdir. Cinsiyetçilik neredeyse tüm insan topluluklarında görülmektedir. Ataerkil toplumlarda, erkekler politika, hukuk sistemi, ekonomi ve dini kontrol etmektedir. Bu

toplumlarda cinsiyetçilik bu şekilde devam etmekte, kadınların hayatının farklı yönlerini etkilemekte ve zarar vermektedir (Glick ve Fiske, 1996; Sakallı-Uğurlu, 2002). Eski zamanlarda bazı toplumlarda kız çocukları ve kadınlar sadece kadın oldukları için öldürülmekte, dul kadınlara çok fazla baskı uygulanmakta, kadınlar ihmal yüzünden ölmekte, kıtlık zamanında sadece erkekler beslenmekte ve kadınlar açlıktan ölmekteydi. Kadına yönelik cinsiyetçilik tutumları eski zamanlardaki gibi olmasa da hala devam etmektedir. Bazı gelişmekte olan ülkelerde halen birçok kadın çocuk doğururken ihmal yüzünden ölmekte, kadınlar sünnet edilmekte, kadınların eğitim almasına izin verilmemekte, kadınlar miras alamamakta ve birçok kadın taciz ya da tecavüze uğramaktadır (Benatar, 2012).

Cinsiyetçilik, kadın ve erkeğin toplumsal cinsiyetine yönelik olarak geliştirilen kalıp yargıları içermekle birlikte, özünde kadın cinsiyetine yönelik ayrımcılığı göstermektedir. Dünyada cinsiyetçilik tartışmaları temelde erkeklerin kadınlara yönelttikleri önyargı ve ayrımcılığa odaklanmaktadır (Franzoi, 2000; Timisi, 1996). Başka bir deyişle, çoğu zaman geleneksel cinsiyet rolleri ve kalıp yargılar yerine kullanılan cinsiyetçilik kavramı, kişinin cinsiyetine yönelik her tür ayrımcılık içeren tutum ve davranışları içine almakta ve genelde kadınlara yönelik olumsuz tutumları ifade etmek için kullanılmaktadır (Sakallı-Uğurlu, 2003). Erkeklerle ilişkin cinsiyet ayrımcısı uygulamalar olmakla birlikte, öncelikle kadınlara yönelik cinsiyet ayrımcılığından söz edilmektedir (Yaşın Dökmen, 2004).

Kadınların kendilerini erkeklere göre zayıf konumda kalmış görmeleri ve ayrımcılığa uğrayan cinsiyet olmalarının nedeni, toplumun kadın ve erkekten bekledikleri davranışları içeren kalıp yargılardır. Olumlu ya da olumsuz özellikler taşıyan kalıp yargılar, toplumsallaşma sürecinde içselleştirilmiştir ve bunların devamlılığı sağlanmıştır. Bu nedenle birçok insan, bazı davranışlarının ya da düşüncelerinin cinsiyetçi tutumlarından kaynaklandığının farkında değildir (Inman ve Baron, 1996; Sakallı-Uğurlu, 2003).

2.3.1. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik

Kadın ve erkek ilişkileri diğer iç grup/dış grup ilişkilerinden farklıdır. Kadınlar ve erkekler, cinsellik ve üreme noktasında birbirlerine ihtiyaç duymaktadırlar. Romantik ilişkilerde kadınlar yalnızca eş ve anne olarak önemli bir güce sahipken, erkekler ilişkinin diğer boyutlarında önemli bir güce sahiptir. Kadınlar ile erkekler her ne kadar yukarıda sayılan nedenlerden dolayı birbirlerine ihtiyaç duysalar da; statü bakımından kadının düşük, erkeğin yüksek konumda olmasının etkisiyle, düşük konumda olan kadına ilişkin duygularda önemli çelişiklerle kendini gösteren bir önyargı oluşmaktadır (Sakallı-Uğurlu, 2003).

Cinsiyetçilik kavramı daha çok kadınlara yönelik olumsuz tutumlar ve davranışlar olarak bilinmektedir. Ancak cinsiyetçilik kavramı kadınlara yönelik olumlu tutum ve kalıp yargıları da kapsamaktadır. Glick ve Fiske (1997) kadınlara yönelik olumlu tutum ve kalıp yargıların cinsiyetçiliği barındıracağını vurgulayarak Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Kuramı'nı (Ambivalent Sexism) geliştirmişlerdir. Başka bir deyişle, cinsiyetçilik daha çok kadınlara yönelik düşmanca düşünceler ve davranışlar olarak bilinmektedir, ancak bu tanımlama cinsiyetçiliğin önemli bir yanı olan kadınlara yönelik olumlu duyguları dikkate almamıştır. Kadınlara yönelik olumlu duygular genellikle olumsuz duygular sonucunda ortaya çıkmaktadır ve bu olumlu tutum ve duygular cinsiyetçiliğin diğer bir yanıdır (Glick ve Fiske, 1996).

Glick ve Fiske (1996), kadına yönelik cinsiyetçilik kavramını ikiye ayırmışlardır. Bunlar; düşmanca ve korumacı cinsiyetçiliktir. Düşmanca cinsiyetçilik, kadınlara yönelik olumsuz duygular ve kalıp yargılarıyla ilişkiliyken; korumacı cinsiyetçilik olumlu tutum ve kalıp yargıları içermektedir (Glick ve Fiske, 1996).

Düşmanca cinsiyetçilik, erkeklerin gücünü, geleneksel rolünü ve kadınları bir cinsel obje olarak görmelerini doğrulamaktadır (Harper, 2008). Cinsiyetçiliğin örtük bir biçimde ifade bulduğu korumacı cinsiyetçilikte ise geleneksel rolleri devam ettiren kadınlara yönelik olumlu tutumlar söz konusudur (kadınların korunması gerektiğine inanmak gibi). Ancak bunun temelinde erkek egemenliği ve geleneksel cinsiyet rollerinin kabulü

yatmaktadır. Korumacı cinsiyetçilik her ne kadar algılayan için olumlu gibi görünse de aslında örtük olarak kadını zayıf gören bir önyargıdır. Ancak insanlar genellikle korumacı cinsiyetçiliği düşmanca cinsiyetçilikten daha fazla onaylamaktadırlar (Glick ve Fiske, 1996). Korumacı cinsiyetçilik sisteminde kadınların geleneksel rolleri, erkekler tarafından ödüllendirilir (tehlikelere karşı korunmak ve erkeklerin onlara özel davranması). Benzer bir şekilde, erkeklerin erkeksi ve geleneksel davranışları (kontrol etme, öfke ve hatta şiddet uygulama) ödüllendirilir. Böylece sistem her iki cinsiyetin davranışlarını ödüllendirerek devamlılığı sağlar (Harper, 2008).

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Kuramı'nın temelinde ataerkillik (paternalism), cinsiyetler arası farklılaştırma (gender differentiation) ve karşı cinsellik (heterosexuality) olmak üzere üç öge yer almaktadır. Düşmanca cinsiyetçilikte; ataerkillik, kadının erkek tarafından yönetilmesini, kontrol altına alınmasını, kadın üzerinde egemenlik kurmayı; cinsiyetler arası farklılaştırma, kadın ve erkek arasındaki farklılıkların erkeğin üstünlüğünü destekleyecek biçimde abartılmasını; karşı cinsellik ise kadının cinsel nesne olarak algılanmasını içermektedir. Korumacı cinsiyetçilikte ise ataerkillik, bir babanın çocuklarıyla ilgilenmesi gibi zayıf olarak algılanan kadını korumayı; cinsiyetler arası farklılaştırma, kadın ve erkeğin geleneksel roller çerçevesinde birbirlerini tamamlamalarını (örn; erkeğin ev dışında, kadının ev içinde çalışması); karşı cinsellik, erkeğin cinsel ihtiyaçlarından ötürü kadına bağımlılık ve sevgi duymasını içermektedir (Glick ve Fiske, 1997).

Cinsiyetçiliğin hem erkekler hem de kadınlar üzerinde olumsuz etkileri bulunmaktadır. Öyle ki, toplumda kişiler arası uygun kültürel etkileşimi azaltmaktadır. Ancak teorik olarak, kadınlar bu sistemde daha çok olumsuz sonuçlarla karşılaşmakta, erkekler ise bu sistemden olumlu yararlanmaktadırlar (Harper, 2008). Kadınlara karşı cinsiyetçilik ile ilgili çalışmalar, cinsiyetçiliğin romantik ilişkilerde kadınlara karşı iletişim ve davranışları etkileyebileceğini ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle korumacı ve düşmanca cinsiyetçiliğin cinsel doyum ile ilişkili olabilecek bir faktör olduğu düşünülmektedir.

Cinsel doyumu etkileyebilecek diğer değişkenlerden biri de empati kavramıdır. Aşağıda empati ile ilgili kuramsal açıklamalar bulunmaktadır.

2.4. Empati

Bireyler güne başladıkları andan itibaren kendilerini bir iletişim atmosferi içinde bulurlar. Çevrelerinde meydana gelen tüm olaylar zincirinde, sosyal bir varlık olan insanoğlu yaşamdan zevk almak ve mutlu olmak ister. Karşısındaki bireylerle ilişkilerinde, iletişimden kaynaklanan sorunlar yaşaması, insanları mutsuzluğa sürükler. Empati bu yüzden, günlük hayatta kullanılacak ilişkilerde adeta bir anahtar görevini üstlenmektedir (Körükçü, 2009).

Empatinin tanımının ve tarihçesinin çoğu zaman birlikte ele alınmasının nedeni; günümüzdeki empati tanımına, zaman içindeki pek çok değişiklik sonucunda ulaşılmış olmasıdır (Dökmen, 2008). Empati sözcüğü Yunanca “empathēi” dan gelmektedir. Bu sözcük “en” ve “pathos” sözcüklerinin birleşimidir ve anlamı “bir duygu veya his içine girmek”tir (Davis, 1990). Empati kavramı, batıda ilk defa 1897 yılında Lipps tarafından Almanca’da “Einfühlung” olarak kullanılmıştır. Almanca’da empatiye karşılık kullanılan “Einfühlung” kelimesi, bir başkasının yerine geçebilme yetisi anlamına gelmekte, İngilizce’de ise “bir başkasının ayakkabısını giyebilme” şeklinde kullanılmaktadır. Bu kavram, bir nesneyi incelerken ve gözlemlerken kişinin kendini nesneye yansıtması ve nesne ile arasında bir özdeşim kurması durumu olarak tanımlanmıştır (Altınbaş, Gülöksüz, Özçetinkaya ve Oral, 2010; Barrett-Lennard, 1981). “Einfühlung” sözcüğü Tichener (1909) tarafından İngilizce’ye “empathy” olarak uyarlanmıştır. Bugün kullanılan “empati” kavramının iki atası vardır; bunlar Almanca’da “einfühlung” ve Eski Yunanca’daki “empathēia” sözcükleridir (akt. Dökmen, 2008).

Kişiler arası ilişkilerde empati kavramı çok önemli bir yere sahiptir. Tarihsel süreç içinde empati kavramı ile ilgili bir çok tanımlama yapılmıştır ancak bu kavramın tanımı halen tartışma konusudur (Barrett-Lennard, 1981). Empati; insanları birbirlerine yaklaştırma, iletişimi kolaylaştırma özelliğine

sahiptir. İnsanlar, kendileriyle empati kurulduğunda anlaşıldıklarını ve kendilerine önem verildiğini hissederler. Diğer insanlar tarafından anlaşılma ve önemsendiğini hissetmek insanları rahatlatır. Ayrıca empati sadece kendisiyle empati kurulan kişi için değil, aynı zamanda empati kuran kişi için de önemlidir (Dökmen, 2008).

Eisenberg ve Strayer'e (1987) göre empati bir başkasının duygusal ve bilişsel konumuna yanıt olarak ortaya çıkan ve bu durumlarla benzerlik gösteren bir tepkidir (akt. Topcu, Erdur-Baker ve Çapa-Aydın, 2010). Güz ve diğerlerinin (2002) çalışmasına göre ise empati, başkalarının içinde bulunduğu durumu hissederek ve algılayarak, kendini onun yerine koyma, aynı coşkuyu ve duyguyu yaşıyormuş gibi düşünme, bu şekilde başkalarına karşı anlayışlı davranmaktır. Aynı zamanda, empati sürecinde başkalarının değerlerini onaylamak ve sorunlarını, duygularını, deneyimlerini belirleyerek onlara destekleyici davranmak önemlidir. Scheler'e (1954) göre, başka bir kişiyle empati kurmak onun psikolojik hayatını yaşamak demektir. Ancak, empati kurulan kişinin tecrübeleri ve hayatı, empati kuracak bireye aktarılamadığı için; birey yalnızca kendi bakış açısıyla empati kuramaz. Karşıdaki kişinin duygu ve düşüncelerini dikkate alarak empati kurulmalıdır. Bu sebeple "ben onun yerinde olsaydım" cümlesi bir empati durumu değildir.

Kalisch (1973), empati kavramının karşıdaki insanın hayatına girebilme ve onun şu andaki hislerini ve bu hislerin anlamını doğru bir şekilde anlayabilme becerisi olduğunu ifade etmektedir. Bu beceri, psikoterapi kuramlarına göre kişiler arası ilişkilerde hayati önem taşıyan bir bileşendir. Kalisch'in (1973) empati tanımında önemli olan nokta "şu andaki" ifadesidir. Empati; karşıdaki kişinin dünkü veya bir önceki gün olan hislerini değil, şu anda hissettiklerini anlamayı içermelidir.

Empati temel bir işlev olarak adlandırılmakta ve karşıdakinin duygusunu anlama ve belirleme süreci olarak ifade edilmektedir. Empatiyi duyuşsal bir tepki olarak gören araştırmacılar, empatiyi karşıdaki bireyin hislerini aynı şekilde hissetme yeteneği olarak adlandırmışlardır. Bunun yanı sıra empatiyi hem bilişsel hem duyuşsal yönü ile tanımlayan araştırmacılar da bulunmaktadır (Çiftçi-Arıdağ ve Yüksel, 2010).

Tarihsel süreç boyunca empati kavramının tanımı genel olarak üç aşamadan geçmiştir. Bu aşamalarda ortaya çıkan tanımlardaki farklılıklar, empatinin farklı düzeyi ile ilgili yapılan çalışmalardan kaynaklanmıştır. 1950'li yıllarda empati bilişsel nitelikli bir kavram olarak bilinmekteydi ve bu dönemde empati, kişinin karşısındakinin içinde bulunduğu bağlamı dikkate alarak onun bakış açısını anlama becerisi olarak tanımlanmaktaydı. 1960'lı yıllarda bu kavramın duygusal boyutu ele alınmıştır ve kişinin karşısındakinin bakış açısını anlamasının empati tanımı için yeterli olmadığı düşünülmüştür ve empati, kişinin karşısındakinin hissettiği duyguların aynısını hissetmesi anlamında kullanılmıştır. 1970'li yıllarda ise, belirli bir duyguyu anladıktan sonra o duyguya uygun bir şekilde tepki vermek, empati tanımına eklenmiştir (Batson, Fultz ve Schoenrade, 1987).

Alanyazında, empatinin bilişsel ve duygusal bir süreç olduğu ve üç aşamada gerçekleştiği ifade edilmektedir. Bu aşamalar;

- 1) Empati kuran kişi, kendisini karşı tarafın yerine koyar ve olaylara onun bakış açısı ile bakar.
- 2) Karşı tarafın duygu ve düşüncelerini doğru bir şekilde anlar. Bu aşamada, empatinin iki temel bileşeni olan bilişsellik (Bilişsel rol alma/ bilişsel perspektif alma) ve duygusallık (duygusal rol alma/ duygusal perspektif alma) önemlidir. Karşıdaki kişinin düşüncelerini anlamak bilişsel bileşen ile, onun gibi hissetmek ise duygusal bileşen ile gerçekleşir.
- 3) Empati kuran kişi, empati sürecinde gereken duygusal ve bilişsel tepkileri gösterir. Karşı taraf ise empatinin gerçekleştiğini fark eder (Dökmen, 2008).

Empati, empati kurulan kişinin içinde olduğu durumu algılama, kendini onun yerine koyma, aynı coşku ve duyguyu yaşıyormuş gibi düşünme, böylece başkalarına karşı anlayışlı davranma olarak ifade edilmektedir (Batson, Fultz ve Schoenrade, 1987; Dökmen, 2008). Empatinin gerçekleşmesi için iletilen mesajı, mesaj sahibinin kullandığı bazı sözleri tekrarlamak; karşı tarafın duygu ve düşüncelerini fark ederek aktarmak ve karşıdaki kişinin anlaşıldığını ve desteklendiğini belirtmek gerekir. Empati

sürecinde, anlatılan soruna eğilmek, sorunu irdelemek ve konu ile ilgili sorular sormak önemlidir. Ayrıca, empati bir konu ile ilgili karşı tarafın ne duyduğu, ne hissettiği ve neden öyle davrandığını onun tarafından bakarak anlayabilme becerisidir. Empati karşı tarafın konumunu, düşüncesini, durumunu, becerilerini, yaşını, cinsiyetini, kimliğini ve diğer özelliklerini düşünerek ve bireyin kendisini onun yerine koyarak onu değerlendirebilmesidir (Odabaşı, 2013).

Bazı araştırmacılar empatinin çok boyutlu olması ile ilgili hemfikirlerdir. Davis'e (1980) göre empati dört boyutlu bir kavramdır ve boyutları; perspektif alma, empatik ilgi (empathic concern), fantezi ve kişisel rahatsızlıktır. Hoffman (1987) ise empatinin iki boyutunu dile getirmiştir. Bunlar; bilişsel ve duygusal boyutlardır. Kişinin kendini başkalarının yerine koyabilmesi ve karşı tarafın bakış açısından bakabilmesi empatinin perspektif alma boyutudur ve bu boyut Hoffman'ın bilişsel empati boyutu alanına girmektedir.

Başkalarının talihsizliğine karşı sempati, yakınlık ve sıcaklık duymak empatinin düşünce boyutu olarak adlandırılmıştır. Empatik düşünce boyutu, empatinin duygusal boyutuna karşılık gelmektedir. Fantezi boyutu ise, kişinin kendini ne derecede romanlar, oyunlar ve filmlerdeki hayali karakterlerin yerine koyabildiği ve onları anlayabildiğidir. Son olarak, stresli ilişkilerde kişinin duyduğu anksiyete ve rahatsızlık hisleri empatinin kişisel rahatsızlık boyutuna girmektedir (Davis, 1980). Hoffman'a (1987) göre kişinin karşısındaki ile empati kurabilmesi için önce kendisi ile karşısındaki kişinin ayrımını bilişsel olarak yapabilmesi ve karşısındaki kişinin hangi duygu durumu içerisinde olduğunu bilişsel olarak ayırt edebilmesi gerekir. Bilişsel boyutun yanı sıra, empati gelişimini inceleyen yazarlar, duygusal boyutun önemini de vurgulayarak, doğumundan itibaren insanın çevresindekilerin duygularını bilişsel olarak algılayıp, duygusal olarak tepkiler verdiğini dile getirmişlerdir (Thompson ve Gullone, 2003).

Hoffman (1987) empatiyi bir duygu olarak görmekte ve empatinin, empati kuran kişiden daha çok, karşı tarafın durumuna uygun duygusal tepki verme olduğundan söz etmektedir. Empati, empatik ve sempatik sıkıntı (distress) olmak üzere iki temel duyguyu kapsamaktadır. Empatik sıkıntı

boyutu, kişinin kendi sıkıntısını ve bundan kurtulma isteğini ifade etmektedir. Sempatik sıkıntı durumu ise, kişinin kendi sıkıntısının ortadan kalkması için diğer kişilerin sorunlarının ortadan kalkması gerektiği anlamına gelmektedir.

Empati, güçlü ve sağlıklı iletişiminin temel koşuludur (Eşsizoğlu, Yenilmez, Güleç ve Yazıoğlu, 2012). İletişim ve empati insan hayatının her anını etkilediği gibi; eşler arasındaki etkileşim, cinsellik ve ilişki doyumunu da etkileyebilmektedir. Bu nedenle, empatinin cinsel doyumu yordayabilecek bir faktör olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada ele alınan, cinsel doyum ile ilişkili olabilecek diğer bir değişken bağlanma stilleridir. Aşağıda bağlama stilleri ile ilgili kuramsal açıklamalar bulunmaktadır.

2.5. Bağlanma Stilleri

Bowlby (1973) tarafından ortaya atılan Bağlanma kuramı, çocukluk yaşantılarının önemini vurgulayan bir kuramdır. Bu kuram çocuk ile bakıcısı arasındaki ilişkinin önemine dikkat çekerek, bu duygusal ilişkinin kişilerin hayatını ve ilerideki ilişkilerini etkileyeceğini açıklamaktadır.

Ainsworth'a (1967) göre, çocuklar evde anneleri ile kurdukları ilişkileri sonucunda, annelerine karşı duygusal bir yakınlık hissederler (akt. Karakuş, 2012). Söz konusu yakınlık hissine Bowlby tarafından "bağlanma" adı verilmiştir (Bowlby, 1973, 1982). Bowlby (1982), anne-çocuk ilişkisinin ilk modelini ve işleyişini ortaya koymuştur. Ancak bağlanma, Bowlby'den sonra birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir (Bartholomew ve Horowitz 1991; Hazan ve Shaver, 1987). Bağlanma kuramı, kişilerin hayatları boyunca başkalarıyla nasıl bir duygusal bağlanma yaşayacaklarını açıklamaktadır (Bowlby, 1988). Ayrıca Bowlby (1988), bağlanmayı; bir kişinin korktuğunda, yorulduğunda veya hasta olduğunda bağlanma figürü ile ilişki kurmak ya da yakınlık aramak için duyduğu güçlü bir istek olarak tanımlamıştır. Bağlanma davranışı, kişi korku yaratan bir durumu hissettiği ya da bağlanma figüründen ayrıldığı zaman ortaya çıkmaktadır.

Bağlanmanın temel varsayımı, olgunlaşmamış olarak dünyaya gelen insanoğlunun, bir yetişkin bakımı ve korumasına ihtiyacı olduğundan ve bu koruma olmadan hayatta kalamayacağından ortaya çıkmıştır. Bebekler ile bakıcı arasındaki yakın ilişkinin sürdürülmesi bebeklerin davranışlarının güvenli olarak gelişmesini sağlamaktadır (Bowlby, 1982).

Bowlby (1988), bağlanmanın 4 ayırt edici özelliğinden bahsetmiştir. Bunlardan ilki yakınlığın sağlanmasıdır (proximity maintenance) ve kişinin bağlanma figürüne yakın olma isteğini açıklamaktadır. Diğer bakıcıyı güvenli cennet (safe heaven) olarak görmektir ve kişi ihtiyacı olduğu zaman bağlanma figürünü aramaktadır. Üçüncü özellikte ise çocuk bir tehlike durumunda bağlanma figürünü güvenli alan (secure base) olarak görmektedir. Son olarak, ayrılık üzüntüsü (separation distress) bağlanma kuramının diğer bir özelliğidir ve stresli anlarda bağlanma figürünün yanında olmadığı zaman çocuğun yaşadığı anksiyeteyi açıklamaktadır. Bowlby (1973) bağlanma davranışlarını bir organize davranış sistemi olarak tanımlamaktadır. Bu organize davranış sistemi farklı davranışları kapsamaktadır. Örneğin söz konusu davranışlar; gülmek, takip etmek ve bağlanma figürüne yakınlığı korumak için çabalamak gibi davranışlardır. Organize davranış sisteminin amacı kendini güvende hissetmektir (Feeney ve Noller, 1992). Bowlby'e (1979) göre çocukların bakıcısıyla olan ilişkisi, kişi tarafından özümsemekte ve bu daha sonraki ilişkilerini etkilemektedir.

Sperling ve Berma'ya (1994) göre bağlanma bir davranışsal sistemdir ve kişinin psikolojik ve duygusal dengesini özel bir kişiye olan bağı vasıtasıyla korumasıdır. Önceleri bağlanma kuramı, sadece bebek ve annesi arasında olan bir ilişki olarak düşünülmekteydi. Ancak son zamanlarda bağlanmanın, yetişkinler arasındaki ilişkilerde de önemli olduğu bilinmektedir (Clymer, Ray, Trepper ve Pierce, 2006). Bowlby'nin bağlanma kuramına göre, çocuğun bağlanma figürü ile olan ilişkileri sonucu içselleştirdiği deneyimleri, sonraki dönemlerde aile ortamı dışında geliştireceği yakın ilişkiler için bir prototip oluşturmaktadır. Bu modeller kişinin, kendisinin benlik değerine ve başkaları tarafından sevilirliğine ilişkin algılarını ve bireyin yakın çevresindeki insanların bağlanabilirliğine ve güven vericiliğine ilişkin beklentilerini şekillendirmektedir (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Bowlby'nin (1979) bağlanma sisteminin beşikten mezara kadar işlediği şeklindeki görüşüne dayalı olarak, 1980'lerin ortalarından itibaren çok sayıda çalışma yetişkinlikteki bağlanma stilleri üzerine odaklanmıştır. Yetişkinlikte gözlenen bağlanma stillerinin sayısı konusunda farklı yaklaşımlar yer almaktadır.

Fraley ve Shaver (2000), çocuk bağlanma stilleri ile yetişkin romantik bağlanma stillerinin önemli oranda birbirine benzediğini belirtmişlerdir. Ainsworth (1989) bebek-anne ilişkisi için 3 boyutlu bağlanma stilini ortaya koymuştur. Söz konusu stiller; güvenli (secure), kaygılı-saplantılı (anxious-resistant) ve kaçınan bağlanma stilleri olarak adlandırılmıştır. Güvenli bağlanma stiline sahip olan bebekler, bakıcıdan ayrıldıkları zaman rahatsızlık hissederler; ancak, bakıcıyı tekrar gördükleri zaman rahatlıkla sakinleşirler. Kaygılı-saplantılı bağlanma stiline sahip olan bebekler, bakıcıdan uzaklaşınca oldukça fazla anksiyete ve sıkıntı yaşarlar ve bakıcıları geri gelince ona karşı tutarsız davranırlar. Ayrıca, bu çocukların bakıcıları geldikten sonra sakinleşmeleri zor olur. Kaçınan bağlanma stiline sahip olan çocuklar ise bakıcılarından uzaklaşınca anksiyete ve rahatsızlık yaşamazlar ve tekrar bir araya gelince de davranışlarında bir değişiklik olmaz.

Bartholomew ve Horowitz (1991) ise, romantik ilişkileri de içeren dört kategorili bir bağlanma modeli sunmuşlardır. İlişkilerde kendine ve diğerlerine yönelik pozitif ve negatif görüşler temelinde sınıflandırma yapmışlardır.

Bartholomew ve Horowitz (1991), Bowlby'nin (1988) içsel çalışan modeller kavramını kullanarak dört bağlanma stili tanımlamışlardır. Bu çalışmalarında, benlik ve başkaları modellerinin bağlanma stillerini belirleyen temel boyutlar olduğunu ileri sürmüş ve Dörtlü Bağlanma Modeli'ni geliştirmişlerdir. Şekil 1'de görüldüğü gibi her içsel çalışan model olumlu ve olumsuz olarak 4 bağlanma stiline ayrılmıştır.

BENLİK MODELİ

(Bağımlılık/Kaygı)

	Olumlu (Düşük)	Olumsuz (Yüksek)
Olumlu (Düşük)	GÜVENLİ Yakın ilişki kurmada rahat ve özerk	SAPLANTILI İlişkilere takıntılı
BAŞKALARI MODELİ (Kaçınan)	KAYITSIZ Yakınlığa karşı kayıtsız ve karşıt bağımlı	KORKULU Yakınlıktan korkan ve sosyal açıdan kaçınan
Olumsuz (Yüksek)		

Şekil 1. Dörtlü Bağlanma Modeli (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Bu modele göre tanımlanan bağlanma stilleri aşağıda açıklanmıştır;

2.5.1. Güvenli Bağlanma Stiline Sahip Bireylerin Özellikleri

Bu stile sahip olan bireyler daha esnek bir benliğe sahip oldukları için sorunlarla azimle, esneklikle ve kaynaklarını etkili bir şekilde seferber ederek baş etmektedirler. Bu kişilerin, diğer bağlanma stillerine sahip bireylere göre sosyal becerileri daha iyidir. Ayrıca, sorun yaşadıklarında başkalarından yardım aldıkları, sosyal destek kaynağı olabilecek sosyal etkileşimi ve beceriyi daha da artıran davranışlarda buldukları (gülümseme, sıcak paylaşım, rahatlatma ve empati kurma gibi), olumlu, rahat ve yapıcı bir tutum içerisinde oldukları belirtilmektedir. Güvenli bağlanan kişi, kendisinin sevilmeye değer olduğunu düşünür ve başkalarını da genellikle kabul edici ve destekleyici olarak algılar. Güvenli bireyler ilişkilerinde genellikle mutludurlar ve başkaları

tarafından kabul edilmişlik duygusuna sahiptirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Clymer, Ray, Trepper ve Pierce, 2006; Collins ve Read, 1990; Feeney, 2002; Kobak ve Sceery, 1988).

2.5.2. Saplantılı Bağlanma Stiline Sahip Bireylerin Özellikleri

Saplantılı bağlanma stiline sahip olan bireylerin, benlik değerlendirmeleri olumsuz, kendilerini en çok eleştiren, başkalarına bağlanma konusunda daha fazla istekli görünen ve kendilerini ilişkilerine bağımlı hissedenden kişiler oldukları belirtilmektedir. Ayrıca, saplantılı bağlanma stiline sahip kişiler, ilişkilerinde aşırı kaynaşma ve karşılıklılık beklentisi, duygusal iniş çıkışlar ve aşırı kıskançlık yaşamaktadırlar. Bu kişiler aşırı yakınlıklarının ve müdahaleciliklerinin sorun olduğunun farkındadırlar; bu nedenle ilişkilerinde daha çok kaygı yaşamaktadırlar. Ayrıca, söz konusu bağlanma stiline sahip kişiler kendi duygu ve gereksinimlerini daha fazla ön planda tutan kişilerdir (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Collins ve Read, 1990; Hazan ve Shaver, 1987). Saplantılı bağlanan kişi, kendisine karşı olumsuz ancak diğer insanlara karşı olumlu düşünceye sahiptir. Kendisini sevmeye değer görmezken, başkalarını sevmeye değer bulur. Bu bağlanma stili özelliğini gösteren bireyler, yakın ilişkilerinde kişisel yeterlilik ve değerlilik bulmak için çaba gösterirler. Saplantılı bağlanma stiline sahip bireyler, terk edilme korkularından dolayı (Pietromonaco ve Barrett, 2006) yakın ilişki kurmaya çok isteklidirler ve başkalarına bağımlıdırlar (Collins ve Read, 1990). Ayrıca bu gruptaki kişiler, kendilerine güvenmezler. Bu kişilerin, insanlar hakkındaki görüşleri olumsuzdur.

2.5.3. Korkulu Bağlanma Stiline Sahip Bireylerin Özellikleri

Bu bağlanma stilinde olumsuz benlik ve olumsuz başkaları modeli bulunmaktadır. Araştırmacılara göre, bu stile sahip bireyler kendilerini başkalarının sevgisine ve desteğine layık görmez; başkalarını da reddedici ve güvenilmez olarak görürler. Güvenli stilin karşıtı olan bu stile sahip insanlar, başkalarıyla yakın ilişkilere girmekten kaçınmakla kendilerini, reddedilmekten

ve incinmekten koruyacaklarını düşünürler (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Clymer, Ray, Trepper ve Pierce, 2006). Bu stile sahip olan kişiler diğer insanlardan uzak durarak, aslında reddedilme ve incinme duygularına karşı kendilerini koruma çabalarını ortaya koymaktadırlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bu bireylerin özgüvenleri düşüktür ve başkalarına güvenmedikleri için stres altında başkalarından yardım istemezler (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Sümer ve Güngör, 1999).

2.5.4. Kayıtsız Bağlanma Stiline Sahip Bireylerin Özellikleri

Kayıtsız bağlanma stiline sahip olanlar, olumlu bir benlik modeline sahip, başkalarını güvensiz olarak algılayan, kendilerini başkalarına açmak ve yakınlık kurmak istemeyen, ilişkilerinde yaşadıkları sorunların nedenini başkalarına yükleyen, ilişkide olduğu kişiyle ilgili çoğunlukla olumsuz değerlendirmeler yapan, özerkliğe aşırı önem veren bireylerdir. Ayrıca başkaları tarafından soğuk, düşmanca ve kontrollü algılanan, yalnızlıktan hoşlanan kişilerin de bu stile sahip olduğu belirtilmektedir. Bu bağlanma stilindeki bireyler yakın ilişkilerden kaçınarak, özerklik ve incinmeme duygularını devam ettirerek kendilerini hayal kırıklığına karşı korumaktadırlar. Kayıtsız kişiler yakınlık duygusundan yoksun kalma pahasına özerklik duygusuna ve yüksek özsaygıya sahip olurlar. Başkalarına güvenmedikleri için onlara kendilerini açmakta zorlanmaktadırlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Yukarıdaki bulgulara göre, bebeklikteki bağlanma ilişkisi yetişkinlikteki sevgi ilişkisinin prototipidir. Bebeklerin bakım veren kişiye duydukları bağlılık, yetişkinlikte başkaları ile anlamlı ilişkiler kurma becerilerini etkilemektedir. Bu nedenle bebeklikteki bağlanma stili, yetişkinlikte kurulan ilişkilerde oldukça önem taşımaktadır (Hamarta, 2004; Kapıcı ve Küçüker, 2006; Sable, 2008). Kişilerin bağlanma stili, hayatlarındaki tüm evreleri etkilemektedir. Bu durum evlilik ilişkisi için de geçerlidir. Bu nedenle çiftlerin bağlanma stillerinin evlilikte cinsel doyumu etkileyebileceği düşünülmektedir.

2.6. Cinsel Doyum, Cinsiyetçilik, Empati ve Bağlanma Stilleri ile ilgili Türkiye’de ve Diğer Ülkelerde Yapılan Araştırmalar

Cinsellik, insanların hayatının önemli bir parçasıdır. Aşk, sevgi ve cinsel yakınlık insanların ilişkilerinde ve hayatlarındaki mutluluk ve güveni etkilemektedir. Cinsel sağlık, insanların sosyal yapıları ve bireysel davranışlarını kapsayan çok yönlü bir kavramdır (Corona, Jannini ve Maggi, 2006). Cinselliğin insanların hayatı ve psikolojik, fizyolojik sağlığı üzerindeki etkileri göz önünde bulundurularak Türkiye’de ve diğer ülkelerde bu konuyla ilgili çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Türkiye’de yapılan çalışmalar incelendiğinde, cinsel doyum ile ilgili araştırmaların 2000’li yıllardan sonra artış gösterdiği görülmektedir. Evlilikte çiftler arasındaki uyumsuzlukların ve boşanmanın artışının önemli nedenlerinden birinin de cinsel sorunlar olduğu bilinmektedir (Çelik, 2009). Son yıllarda boşanmanın artışı ile birlikte cinselliği etkileyen faktörleri araştırmanın da hız kazandığı görülmektedir.

Çalışmalara göre, cinsel doyum; kişisel faktörler, demografik özellikler, kişilik özellikleri ve cinsel işlev bozukluklarından etkilenmektedir (Koçak, 2009). Alanyazında, cinselliği ve cinsel doyumunu etkileyen özellikler ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Aşağıda son yıllarda yapılan bazı araştırmalar ele alınmıştır.

2.6.1. Cinsel Doyum ile ilgili Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Son yıllarda, cinsel doyum ile ilgili çalışmalar alanyazında önem kazanmıştır ve bu konu ile ilgili Türkiye’de de çalışmalar yapılmaktadır. Ancak, bu çalışmaların sayısının oldukça az olduğu görülmüştür. Türkiye’de cinsel doyumunu ele alan bazı çalışmalar bu başlık altında sunulmuştur.

Sağlıklı evli kadınlarda cinsel işlev bozukluklarında etkili olabilecek demografik özellikleri araştırmayı hedefleyen bir çalışmaya 98 evli kadın katılmıştır. Bu araştırmada veri toplama araçları olarak vücut kitle indeksi, kadın cinsel işlev indeksi ve yaş, evlilik süresi, eğitim durumu, doğum sayısı ve menstrüasyon durumu gibi bilgiler için demografik kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, düzenli menstrüasyon tanımlayan ve

tanımlamayan kişilerde cinsel işlev indeksinin puanlarına göre farklılık olduğu görülmüştür. Düzenli menstrüasyon ve cinsel işlevin olumlu yönde ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, evlilik süresinin cinsel işlevin negatif yönde anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmüştür (Güvel ve diğ., 2002).

Türkiye’de 200 evli kişi üzerinde yapılan diğer bir çalışma, cinsel doyumunu yordayan değişkenleri tespit etme amaçlı yapılmıştır. Bu araştırmada, Golombok-Rust Cinsel Doyum Envanteri, İlişki Uyum Ölçeği, Rotter Kontrol Odağı Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Demografik Bilgiler Formu veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçları, cinsiyet ve eğitim düzeyine göre cinsel doyum arasında fark olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlara göre erkeklerin cinsel doyumunun kadınlarınkinden daha fazla olduğu bulunmuştur. Ayrıca yüksek eğitim düzeyine sahip kişilerin cinsel doyumunun da daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Öte yandan, bu değişkenlerden, sadece eğitim düzeyi, kontrol odağı üzerinde anlamlı fark yaratmıştır. Ayrıca, evlilik doyumunu, kontrol odağı, kendilik değeri, evlilik süresi, cinsellik yaşama sıklığı ve orgazm sıklığı değişkenlerinin cinsel doyumunu anlamlı bir biçimde yordadığı ortaya çıkmıştır (Basat, 2004).

Bir başka çalışma ise, üç grup evli çift üzerinde (evlilik sorunları nedeniyle Evlilik Danışma Merkezi’ne başvuran (EDAM) 50 çift, mahkeme tarafından EDAM’a yönlendirilen 50 çift ve daha önce herhangi bir psikolojik yardım almamış olan evli çiftler) cinsellik ile çift uyumu arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu araştırmada, Çift Uyum Ölçeği ve çiftlerin cinsel yaşamları ile ilgili soruları da içeren yarı yapılandırılmış sosyodemografik bilgi formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, her üç grupta da, yaş ortalaması, evlilik süresi, doğum yeri, dini inanç gibi sosyodemografik değişkenler açısından farklılık bulunmamıştır. Ancak, gruplar arasında, eğitim düzeyi, ilk evlilik yaşı, evlenme biçimi, ekonomik düzey, sosyal güvence gibi değişkenler açısından anlamlı fark görülmüştür. Öte yandan, cinsel sorunu olmayan çiftlerin uyum düzeyleri karşılaştırıldığında; kontrol grubunda cinsel sorunu olmayanların çift uyumu anlamlı derecede yüksek bulunurken, EDAM ve mahkeme grubunda farklılık saptanmamıştır (Erbek, Beştepe, Akar, Alpkın ve Eradamlar, 2005).

Vural (2007) tarafından yapılan bir çalışma, evlilik öncesi cinsel danışmanlık programının, eşlerin cinsel doyum üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma İzmir'in farklı bölgelerinde yaşayan 71 gönüllü çift üzerinde yürütülmüştür. Veri toplama araçları olarak Kişisel Bilgi Formu, Evliliğe Yönelik İnanç ve Tutumlar Ölçeği, Cinsel Mitler Değerlendirme Formu, Evlilik Döneminde Çiftlerin Üreme Sağlığı-Cinsel Sağlıkla ilgili Bazı Davranışlarını Değerlendirme Formu, Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, çiftlerin sosyodemografik özellikleri (yaş, eğitim ve gelir), evliliğe yönelik inanç ve tutumları, cinsel mitleri ve bilgi kazancının cinsel doyumun yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Ayrıca, araştırma sonucunda evlilik öncesi cinsel danışmanlık eğitimi alan kadınların ve erkeklerin, kontrol grubu kadınlara ve erkeklere göre cinsel doyum puanlarının daha düşük (GRCDÖ'ne göre cinsel doyum puanlarının artışı cinsel doyumsuzluğun yüksek olduğunu göstermektedir) olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar; evlilik öncesi cinsel danışmanlığın, kadınların ve erkeklerin cinsel doyumunu olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur.

Kadınların ve erkeklerin cinsel benlik şeması kategorileri arasında haftalık öz doyum ve cinsel etkinlik sıklığında, cinsel doyum ve evlilik uyumu düzeylerinde farklılıkların var olup olmadığını değerlendiren bir diğer çalışma, 204 evli birey üzerinde yapılmıştır. Bu çalışmada, Demografik Özellikler Formu, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Gözden Geçirilmiş Eysenck Kişilik Ölçeği, Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği, Çift Uyum Ölçeği ve Cinsel Şemalar Ölçeği veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre; evli bireyler için, cinsel benlik şeması kategorileri arasında cinsel etkinlik sıklığında, cinsel doyumda ve evlilik uyumunda farklılıklar bildirilmiştir. Pozitif cinsel benlik şemalarına sahip bireylerin şematik olmayan ve negatif şemaları olan bireyler ile karşılaştırıldıklarında daha yüksek cinsel etkinlik sıklığı bildirdikleri, daha yüksek cinsel doyum ve evlilik uyumu düzeylerine sahip oldukları bulunmuştur. Ayrıca, sonuçlara göre, kadınların erkeklere göre daha düşük cinsel doyuma sahip oldukları ve daha az öz doyum sıklığı bildirdikleri görülmüştür (Koçak, 2009).

Sakmar (2010) tarafından yapılan çalışmada evli çocuklu/çocuksuz ve birlikte yaşayan bireylerde değişik iletişim şekillerinin ve cinsel doyumun ayrı

ayrı ve cinsel doyumun aracı değişken olarak ilişki doyumunu yordayıcılığı araştırılmıştır. Bu değerlendirmenin yapılması amacıyla, 68 evli çocuklu, 74 evli çocuksuz ve 66 birlikte yaşayan bireyden oluşan örnekleme İletişim Şekilleri Ölçeği (İŞÖ), Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği (GRCDÖ), Çift Uyum Ölçeği (ÇUÖ) ve Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırma sonuçları, bütün gruplar için yüksek seviyede yapıcı iletişim şeklinin cinsel doyumunu, düşük seviyede yıkıcı iletişim şeklinin ise ilişki doyumunu olumlu yönde yordadığını göstermiştir. Ayrıca evli çocuksuz bireylerde cinsel doyumun, yıkıcı iletişim şekli ile ilişki doyumunu arasındaki ilişkiye aracılık ettiği bulunmuştur.

Öztürk, Atasoy, Kurçer, Karaahmet ve Saraçlı (2012) 544 evli kadın üzerinde cinsel sorunların yaygınlığını ve cinsel sorunlarla ilgili etkenleri araştırmıştır. Bu araştırmanın veri toplama araçları, Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği ve sosyodemografik bilgi formudur. Sonuçlara göre kadınlarda cinsel sorun sıklığı %45.5'tir ve cinsel sorunlar arasında vajinismus ve cinsellik yaşama sıklık sorununa daha fazla rastlanılmıştır. Ayrıca lojistik regresyon analizi sonuçlarına göre, aile içinde cinsellik hakkında konuşulmaması, eşin yaşı ve ev kadını olmanın cinsel doyumunu olumsuz yönde yordadığı görülmüştür.

Hisli-Şahin, Durak-Batıgün ve Alkan-Pazvantoğlu (2012) cinsel işlevlerdeki sorunlar ile kişilerarası iletişim tarzı, kendilik algısı ve öfke arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Bu araştırma Cinsel İşlev Bozukluğu (CİB) tanısı olan 90 ve cinsel işlev sorunu olmayan 190 kişi üzerinde yapılmıştır. Araştırmanın verileri, demografik form ile birlikte Kişilerarası Tarz Ölçeği, Kısa Semptom Envanteri, Çok Boyutlu Öfke Ölçeği, Sosyal Karşılaştırma Ölçeği ve Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, ister kadın, ister erkek, ister CİB tanısı almış olsun ister herhangi bir sorunu olmadığını beyan edenler olsun, tüm gruplardaki cinsel işlevlerdeki sorunlara yönelik belirtileri yordayan değişkenlerin, benlik algısı, yaşam doyumunu ve kişilerarası memnuniyet olduğu görülmüştür. Ayrıca, CİB tanısı alan kadınlarda intikama yönelik öfke tepkilerinin ve CİB tanısı alan erkeklerde ise saldırgan davranışlar ve küçümseyici tarzın cinsel işlev bozukluğunun en önemli yordayıcıları

olduğu bulunmuştur. Herhangi bir tanısı olmayan kadınlar için küçümseyici ve duygudan kaçınan tarz ve erkeklerde de kaçınan tarzve olumsuz benliğin cinsel işlev bozukluğunun yordayıcısı olduğu belirlenmiştir.

Turan (2013) tarafından yapılan bir araştırmada ise 132 evli bireyden oluşturulan çalışma grubunun, cinsel bilgi düzeyleri, cinsel mit inançları ve ilişkilerde mutluluk düzeylerinin, cinsel doyumları ile arasındaki ilişkisi incelenmiştir. Araştırmada ölçme araçları olarak kişisel bilgi formu, Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği, Cinsel Konular ile İlgili Bilgi Düzeyine İlişkin Değerlendirme Formu, Cinsel Mitleri Değerlendirme Formu, İlişkilerde Mutluluk Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda, ilişkilerde mutluluk düzeyinin cinsel doyumunu olumlu yönde etkilediği bulunmuştur. Cinsiyet değişkeni ise cinsel doyum üzerinde etkili bir değişkendir. Erkeklerin cinsel doyumları kadınların cinsel doyumlarından yüksek bulunmuştur. Hem erkeklerde hem de kadınlarda en çok yanlış bilinen mit “eşler birbirini seviyorsa seksten de zevk almasını bilirler” olmuştur.

Son olarak, Çağ ve Yıldırım'ın (2013) çalışması evlilik doyumunu yordayan değişkenleri tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Bu araştırma 811 evli kişi üzerinde yapılmıştır ve veri toplama araçları olarak “Evlilik Yaşam Ölçeği”, “Eş Destek Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, eş desteği, cinsel yaşam memnuniyeti ve eğitim düzeyi değişkenleri, evlilik doyumunu anlamlı düzeyde yordamaktadır. Buna karşın cinsiyet, çocuk sayısı, evlilik süresi, eşler arasındaki yaş farkı, ailenin gelir düzeyi ve ev içi sorumlulukların paylaşımı değişkenlerinin evlilik doyumunu anlamlı olarak yordamadığı bulunmuştur. Sonuç olarak; bulgulara göre bireylerin evlilik doyumlarını; algıladıkları eş desteği, cinsel yaşam memnuniyeti ve eğitim düzeyleri olumlu yönde yordamaktadır.

2.6.2. Cinsel Doyum ile ilgili Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Yurt dışında cinsel doyumunu etkileyen faktörler ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde Türkiye'ye göre daha geniş bir araştırma yelpazesi olduğu görülmektedir. Cinsel doyum ve evlilikte cinselliğin öneminin anlaşıldığı 1990'lı yıllardan sonra cinsel doyumunu etkileyen değişkenler ile ilgili

araştırmaların gün geçtikçe çeşitlendiği görülmektedir. Bu bölümde yurtdışında son yıllarda yapılan bazı araştırmalara yer verilmiştir.

Yurtdışında cinsel doyum ve demografik özellikler arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla bazı araştırmalar yapılmıştır. Örneğin; Barrientos ve Paez (2006) tarafından Şili'de yaşayan 5407 kişi üzerinde yapılan bir çalışmada, cinsel doyumunu etkileyen faktörler araştırılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, yüksek eğitim düzeyi, evlilik ve yüksek sosyoekonomik durumun kadınların cinsel doyumunu olumlu yönde etkilediği bulunmuştur. Ancak, bu değişkenler erkekler için anlamlı düzeyde ilişkili değildir. Ayrıca, kadın ve erkekler için çiftler arasında aşk, evlilik süresi, iletişim, tek eşlilik ve evli olmanın cinsel doyumunu olumlu yönde etkilediği bulunmuştur. Yaş değişkeninin ise kadın ve erkekler için cinsel doyumunu olumsuz etkilediği görülmüştür.

Amerika'da yaşayan 433 evli çift üzerinde yapılmış bir çalışmayla, aldatma, pornografi kullanımı, evlilik doyumunu, cinsellik yaşama sıklığı, evlilik öncesi cinsellik yaşama ve evlenmeden birlikte yaşamanın cinsel doyum üzerindeki etkisi incelenmiştir. Sonuçlara göre evlilik doyumunu ve cinsellik yaşama sıklığı cinsel doyumunu olumlu bir şekilde etkilemektedir. Öte yandan, kadınlar ve erkekler arasında cinsel doyum konusunda bir fark bulunmamıştır. Ancak, evli çiftlerden birinin cinsel doyumunun yüksek olması durumunda diğersinin de cinsel doyumunun yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca, aldatma ve özellikle bir kişinin pornografi kullanımının cinsel doyumunu olumsuz bir şekilde etkilediği bulunmuştur (Yucel ve Gassanov, 2010).

Fahs ve Swank (2011) tarafından yapılan çalışmada ise, cinsel doyum, cinsellik yaşama sıklığı ve sosyal kimlik arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Amerika'da yaşayan 1473 yetişkin kadın oluşturmuştur. Sonuçlara göre, düşük statüye sahip kadınların (farklı ırklar, işçi, genç, az eğitilmiş ve tam zamanlı çalışan kadınlar) cinsel doyumunun düşük olmasına rağmen cinsellik yaşama sıklığının yüksek olduğu görülmüştür.

Alanyazında, cinsel doyum ve ilişki faktörleri ile ilgili de çalışmalar yapılmıştır. Örneğin; Sprecher (2002) tarafından Amerika'da yaşayan 101 çift üzerinde yapılan bir boylamsal araştırmada cinsel doyum ve ilişki doyumunu

arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, cinsel doyum ve ilişki doyumunun olumlu yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Ayrıca, çiftlerde cinsel doyumun değişiminin ilişki doyumunu da aynı yönde değiştirdiği bulunmuştur.

Byers (2010) tarafından Kanada’da yaşayan 87 kişiden oluşan çalışma grubu üzerinde yapılan bir boylamsal çalışmada ise, evlilik ve ilişki doyumu arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışmada katılımcılar tarafından 18 ay içinde iki defa, cinsel doyumun kişilerarası değişim modeli, demografik bilgiler ve İlişki Doyum Ölçeği’nden oluşan veri toplama araçları doldurulmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre ilişki doyumu ve cinsel doyumun aynı yönde değiştiği görülmüştür. Ayrıca, çoklu regresyon analizinin sonuçlarına göre ilişki doyumu ve iletişim düzeyinin cinsel doyumunu olumlu yönde yordadığı ortaya çıkmıştır.

Mark ve Murray (2012), en az 1 yıllık ilişkisi olan Kanada Ontario eyaletinde yaşayan 133 heteroseksüel çift üzerinde cinsel isteklerde uyumsuzluğun, ilişki doyumu ve cinsel doyumunu yordayıp yordamadığını araştırmışlardır. Araştırmanın verileri, cinsel doyum için “Cinsel Doyum İndeksi”, ilişki doyumu için “Uyum Ölçeği” ve cinsel istek için “Cinsel İstek Envanteri” aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda, sadece kadınların ele alındığı modelde cinsel istek uyumsuzluğunun cinsel doyumunu olumsuz yönde yordadığı görülmüştür. Sadece erkeklerin ele alındığı modelde ise cinsel istek uyumsuzluğunun ilişki doyumunu olumsuz yönde yordadığı bulunmuştur. Ayrıca, erkekler ve kadınların ele alındığı modelde de cinsel istek uyumu ve ilişki süresinin cinsel doyumunu olumlu yönde yordadığı ortaya çıkmıştır.

Mark ve Jozkowski (2013) tarafından, en az 12 ay ilişkisi olan ve 133 Amerikalı heteroseksüel yetişkin öğrenci çift üzerinde ilişki doyumu ile cinsel doyum arasındaki ilişki ve cinsellikle ilgili olan ve olmayan iletişimin cinsel doyum ile ilişkisi araştırılmıştır. Araştırmanın veri toplama aracı olarak Cinsel Doyum Ölçeği ve Çiftler için Uyum Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmaya göre, cinsellikle ilgili veya ilgili olmayan iletişimin, ilişki doyumunu olumlu bir şekilde

etkilediği, ilişki doyumunun da cinsel doyum ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur.

Alanyazında, cinsel doyum ve bazı diğer değişkenler ile ilgili de çalışmalar yapılmıştır. Buna rnek olarak, araştırmanın çalışma grubunu 253 uzun süreli ilişkisi olan heteroseksüel Kanadalı çiftlerin oluşturduğu bir çalışmada, cinsellik ile ilgili kendini açma ve cinsel doyum arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, kendini amanın, ilişkisel ve cinsel doyumunu olumlu yönde yordadığı görülmüştür (McNeil ve Byers, 2009).

Meltzer ve McNulty (2010), Amerika Tennessee eyaletinde yaşayan 53 yeni evli çift üzerinde yaptıkları boylamsal çalışmada kadınların kendi vücutları ile ilgili algısının evlilik ve cinsel doyum üzerindeki etkisini araştırmıştır. Araştırmanın sonucuna göre kadınların kendi vücudu ile ilgili cinsel çekicilik algısının cinsellik yaşama sıklığını arttırdığı ve kadın ile erkeğin evlilik ve cinsel doyumunu olumlu bir şekilde etkilediği görülmüştür. Ayrıca, kadınların kendine güven düzeyi, hamilelik beklentisinin, cinsellik yaşama sıklığını ve cinsel doyumunu olumlu yönde etkilediği saptanmıştır.

Diğer bir çalışma, evli veya birlikte yaşayan çiftlerde, evde iş bölümünden memnuniyet düzeyi, eş çekiciliği algısı ve duygusal yakınlığın cinsel doyum ile arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu araştırmanın çalışma grubunu 18 yaşından büyük sağlıklı Norveçli erkekler oluşturmuştur. Sonuçlara göre, eşin çekiciliği algısının cinsel doyum ile olumlu yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca, kişilerin iş bölümü memnuniyet düzeyleri ile cinsel doyum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Traeen, Stulhofer ve Carvalheria, 2013).

Daniel ve Bridges (2013) ise, erkekler için cinsel doyum modelini geliştirmek amacıyla beden imajı ve erkeksi cinsiyet rol (mascularity) düzeyi ile cinsel doyum arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın alışma grubu Amerika'da yaşayan 153 erkek niversite öğrencisinden oluşmuştur. Araştırmanın analizi için çoklu regresyon yöntemi kullanılmıştır ve sonuçlara göre, erkeksiliğin cinsel doyumunu yordadığı bulunmuştur.

2.6.3. Araştırmanın Değişkenlerini Ele Alan Araştırmalar

Cinsel doyum ve bu araştırmanın değişkenleri olan; cinsiyetçilik, empati ve bağlanma stilleri ile ilgili alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde, cinsiyetçilik ve cinsel doyumun ilişkisini doğrudan araştıran bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Ancak, cinsiyetçilik ve cinsellik ile ilgili araştırmalar yapılmıştır.

Cinsiyetçilik ve cinselliği ele alan bir çalışma, Forbes, Adams-Curtis ve White (2004) tarafından Amerika'da yaşayan 348 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Bu çalışmada cinsiyetçilik tutumları ve tacizi destekleyen düşünceler ile ilişkide şiddet ve cinselliğe zorlama arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışmada, "Kadınlara Karşı Tutumlar Ölçeği", "Modern Cinsiyetçilik Ölçeği" ve "Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği" çalışmanın veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, cinsiyetçilik tutumları ve tacizi destekleyen düşünceler arasında olumlu yönde ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca, bu iki değişkenin kadına karşı öfke ve cinsel zorlama ile ilişkili olduğu görülmüştür. Öte yandan, kadınlara karşı düşmanca cinsiyetçilik puanı yüksek olan kişilerde, kadınlara karşı cinsel taciz ve cinsel zorlama düzeyinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Diğer bir çalışma ise, evlilikte kadınların eşlerinin cinsel beklentilerini karşılamadığı durumda cinsiyetçilik ve özellikle korumacı cinsiyetçilik tutumlarının düzeyini tespit etmek amacıyla 75 İspanyol üniversite öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Öte yandan, çalışmada, çelişik duygulu cinsiyetçiliğin ve korumacı cinsiyetçilik ile ilgili bilgilerin evlilikte erkeklerin cinsel haklarının algısı üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Bu çalışmada katılımcılara evlilikle ilgili hayali bir senaryo sunulmuştur. Bu senaryoda erkek, cinsellik ile ilgili ısrar etmekte ve kadın onun istediğini devamlı reddetmektedir. Araştırmanın bir grubuna erkek eşin korumacı cinsiyetçilik düşüncelere sahip olduğu söylenir, kontrol grubuna ise cinsiyetçilik ideolojisi ile ilgili bilgi verilmemektedir. Araştırmanın sonuçlarına göre, korumacı cinsiyetçilik ideolojisine sahip bireyler evlilikte cinsel tacizi, taciz olarak algılamamaktadırlar. Ayrıca, korumacı cinsiyetçiliği destekleyen kişilerin, evlilikte erkeklerin cinsellikle ilgi

hakları olduğuna ve kadınların bu hakları yerine getirmekle görevli olduklarına inandıkları ortaya çıkmıştır (Duran, Moya ve Megias, 2011).

Alanyazındaki cinsel doyum ve empati değişkenlerini ele alan araştırmalar incelendiğinde, daha çok cinsel doyum ve iletişim ile ilgili çalışmalara rastlanılmıştır ve empati ile cinsel doyum arasındaki ilişkinin tek bir çalışmada ele alındığı görülmüştür.

Timm ve Keiley (2011) tarafından Hindistan'da yaşayan 205 evli birey üzerinde yapılan bir araştırmada, öz farkındalık, bağlanma stilleri, cinsel iletişim, cinsel doyum ve evlilik doyumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, kadın ve erkekler arasında cinsel doyum ile ilgili anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Ayrıca, öz farkındalık, cinsel doyum ve evlilik doyumu arasında anlamlı ilişki olmadığı görülmüştür. Ancak, cinsel iletişimin, cinsel doyum ve evlilik uyumu ile olumlu yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Öte yandan, araştırmanın sonuçlarına göre, güvenli bağlanma stilinin evlilik doyumu ile olumlu yönde ilişkili olduğu ve cinsel doyum ile anlamlı düzeyde ilişkili olmadığı bulunmuştur.

Galinsky ve Sonenstein (2012) tarafından Amerika'da yaşayan 18-26 yaş arasındaki 3237 hereroseksüel kişi üzerinde, empati ve cinsel doyumunu ele alan boylamsal bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada kendine güven, özerklik ve empatinin cinsel hazzı yordama gücü araştırılmıştır. Bu araştırmanın sonuçları, yaş, milliyet ve sosyoekonomik durumun cinsellikten haz almanın yordayıcısı olmadığını göstermiştir. Ancak, özerklik, kendine güven ve empatinin cinsellikten haz almanın yordayıcısı olduğu görülmüştür. Bu sonuçların kadınlar için daha yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır.

İletişim ve cinsel doyumunu ele alan başka bir çalışma ise; Babin (2012) tarafından cinsellik ile ilgili sözlü ve sözsüz iletişimi ve kendilik değerinin cinsel doyum üzerindeki etkisini incelemek amacıyla, cinsel ilişkide bulunan 207 Amerikalı kişi üzerinde yapılmıştır. Sonuçlara göre, eşler arasında cinsellik ile ilgili iletişim (sözlü ve sözsüz), cinsellik ile ilgili kendini güveni arttırmaya sebep olmakta ve cinsel doyumunu olumlu olarak etkilemektedir.

Son olarak cinsel doyum ve bağlanma stilleri ile ilgili alanyazında çalışmalar yapılmıştır. Örneğin; Clymer, Ray, Trepper ve Pierce'in (2006) çalışmasında en az 1 yıl süreli birlikte olan 200 Hindistanlı bireyin yetişkin bağlanma stilleri, çatışma çözme yöntemleri ve cinsel doyum arasındaki ilişkisi incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, kayıtsız ve kaçınan bağlanma stiline sahip kişilerin yaşadıkları ilişki ve cinsel doyumun daha düşük olduğu görülmektedir. Ayrıca, sözel olarak saldırgan tutumu, çatışma çözme yöntemi olarak kullanan kişilerin ilişki doyumu daha az olduğu görülmüştür.

Brinbaum (2007) 96 (24- 67 yaşlar arasında) İsraili kadın üzerinde yapılan çalışmada, güvensiz bağlanmanın cinsellik ve ilişki kalitesi üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, kaygılı bağlanma stiline sahip olan kişilerin kaçınan ve güvenli bağlanma stillerine sahip olan kişilerden daha az cinsel ve ilişki doyumu yaşadıkları görülmektedir.

Butzer ve Campbell (2008) ise bağlanma stili ve cinsel doyumun ilişkisini araştırmıştır. Bu araştırma 116 Kanadalı evli kişi üzerinde yapılmıştır. Çalışmanın sonucuna göre, kaygılı ve kaçınan bağlanma stiline sahip veya kaçınan bağlanma stiline sahip eşlerle evli olan bireylerin daha düşük cinsel doyum yaşadıkları görülmüştür.

Peloquine, Brassard, Delisle ve Bedard (2013), 152 romantik ilişkisi olan Kanadalı çiftler üzerinde yaptığı çalışmasında, bağlanma stilleri, ilişkide ilgi ve cinselliğin, cinsel doyum üzerindeki etkisini araştırmıştır. Bu araştırmada, bağlanma stili için "Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri" ve cinsel doyum için "Evrensel Cinsel Doyum Ölçeği" veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Sonuçlara göre, kaçınan bağlanma stiline sahip kişiler, ilişkide daha ilgili ve yakınlardır ve bu kişiler daha çok cinsellik yaşadıkları için cinsel doyumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca kaygılı bağlanma stiline sahip kişiler ise ilişkiyi çok fazla kontrol altına almaya meyilli kişilerdir ve ilişkide cinsel ilişkiyi güç gösterme yöntemi olarak görmektedirler. Kaygılı bağlanma stiline sahip kişilerin cinsel doyumunun da daha az olduğu bulunmuştur.

Raeisipoor (2013) tarafından yapılan bir çalışma ise, İran'da 480 evli kişi üzerinde cinsel doyum ve bağlanma stillerinin ilişkisini araştırmak

amacıyla yapılmıştır. Bu araştırmada, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri, İlişki Doyum Ölçeği ve Fiziksel Doyum Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçları, güvensiz bağlanma stiline sahip kişilerin ilişkisel ve cinsel doyumunun daha az olduğunu göstermiştir.

Gerek Türkiye’de gerekse yurt dışında yapılan çalışmalar incelendiğinde; cinsel doyum ile demografik özellikler (yaş, cinsiyet, evlilik süresi, çocuk sayısı v.b.) arasındaki ilişkileri araştıran çalışmaların bulgularının birbirlerinden farklılaştığı görölmektedir. Bu farklılıkların, bireylerin kültürel ve kişisel özelliklerinden kaynakladığı düşünölmektedir. Bunların yanı sıra cinsel doyum ve psikolojik faktörlerin birlikte incelendiği çalışmalarda; psikolojik faktörler, iletişim, cinsiyetçilik tutumları ve bağlanma stillerinin cinsel doyum ile ilişkili olduğu görölmektedir. Ancak, Türkiye’de cinsel doyumunu yordayan farklı değişkenler ile ilgili araştırmaların sınırlı sayıda olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca yurtiçi alanyazında cinsiyetçilik ve empatinin cinsel doyumunu yordama gücünü araştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu araştırma, cinsel doyumunu yordayabileceği düşünölen çeşitli demografik ve psikolojik faktörlerin tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma grubu, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma evli çiftlerde cinsel doyumun incelenmesini amaçlayan betimsel bir araştırmadır. Var olan durum, olduğu şekliyle ortaya konmaya çalışıldığı için araştırma tarama modelindedir (Karasar, 2012).

Araştırmanın değişkenleri, cinsel doyum, cinsiyetçilik (düşmanca ve korumacı), empati (perspektif alma, empatik düşünce, kişisel rahatsızlık ve fantezi alt boyutları) ve bağlanma stilleridir (kaçınan ve kaygılı). Bu araştırmada, evli bireylerde cinsiyetçilik, empati ve bağlanma stillerinin, cinsel doyumunu anlamlı olarak yordayıp yordamadığı incelenmiştir. Ayrıca cinsel doyum; cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, ortalama gelir düzeyi, evlilik yaşı ve çocuk sayısına göre incelenmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Türkiye'de yaşayan 226 (125 erkek, 101 kadın) evli bireyden oluşmaktadır.

Çalışma grubunu oluşturan kişilerin bazı demografik özelliklerine ait betimsel istatistikler Çizelge 1 ve Çizelge 2’de sunulmuştur.

Çizelge 1. Çalışma Grubunu Oluşturan Kişilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzdeleri

Değişken	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	101	44.7
Erkek	125	55.3
Toplam	226	100
Eğitim Düzeyi		
Orta Okul	5	2.2
Lise	33	14.6
Üniversite-Yüksekokul	133	58.8
Y. Lisans-Doktora	55	24.3
Toplam	226	100
Gelir (TL)		
0-700	4	1.8
701-1500	26	11.5
1501-3000	79	35.0
3001 - üzeri	117	51.8
Toplam	226	100
Evlilik Süresi (Yıl)		
1-3	109	48.2
4-5	29	12.8
6-10	36	15.9
11-15	20	8.8
16-20	13	5.8
21-üzeri	17	7.5
Belirtmeyen	2	0.9
Toplam	226	100

Çizelge 1’e göre, araştırmaya katılan bireylerin cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde, toplam 226 kişiden 101 kişinin (%44.7) kadın, 125 kişinin ise (%55.3) erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim düzeylerine göre dağılımları incelendiğinde, 5’i (%2.2) ortaokul, 33’ü (%14.6) lise, 133’ü (%58.8) üniversite-yüksekokul, 55’i (%24.3) ise yüksek lisans veya doktora mezunudur. Aylık ortalama gelirlerine göre dağılımları incelendiğinde; katılımcıların 4’ünün (%1.8) 0-700 TL, 26’sının (%11.5) 701-1500 TL, 79’unun

(%35) 1501-3000 TL, 117'sinin (%51.8) ise 3001 TL ve üzeri aylık gelire sahip olduğu görülmektedir. Son olarak, katılımcıların evlilik süresine göre dağılımları incelendiğinde, 109'u (%48.2) 1-3, 29'u (%12.8) 4-5, 36'si (%15.9) 6-10, 20'si (%8.8) 11-15, 13'ü (%5.8) 16-20, 17'si (%7.5) 21 ve üzeri yıllık evli olduğu görülmektedir. Ayrıca, 2 katılımcı (%0.9) evlilik süresini belirtmemiştir.

Çizelge 2. Çalışma Grubunu Oluşturan Kişilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Ortalama ve En düşük - En yüksek Puanları

Değişken	\bar{X}	En düşük	En yüksek	Ss.
Yaş	32.60	21.00	59.00	7.45
Evlilik Yaşı	25.80	17.00	38.00	3.72
Evlilik süresi	6.84	1.00	35.00	7.36
Çocuk Sayısı	0.58	0.00	5.00	0.86

Çizelge 2 incelendiğinde; araştırmaya katılan bireylerin yaş ortalamasının 32.60 (en düşük 21 ve en yüksek 59); standart sapma değerinin (Ss) ise 7.45 olduğu görülmektedir. Ayrıca, katılımcıların evlilik yaşı ortalaması 25.80 (en düşük 17, en yüksek 38) ve standart sapma değeri (Ss) 3.72, evlilik süresi ortalaması 6.84 (en düşük 1, en yüksek 33) ve standart sapma değeri ise 7.36 olarak elde edilmiştir. Ayrıca, çocuk sayısı ortalamasının 0.58 (en az 0, en çok 5) ve standart sapma değerinin (Ss) 0.86 olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veriler; Kişisel Bilgi Formu, Golombok–Rust Cinsel Doyum Ölçeği, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (ÇDCÖ), Kişilerarası Tepkisellik İndeksi ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II) ile toplanmıştır. Çalışmada kullanılan ölçme araçlarının psikometrik özellikleri aşağıda verilmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Katılımcılara ait cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, meslek, aylık gelir, evlilik süresi, çocuk sayısı ve çocukların yaşı gibi kişisel bilgileri elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Kişisel Bilgi Formu Ek 1’de sunulmuştur.

3.3.2. Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği (GRCDÖ): (Erkek ve Kadın Formu):

Rust ve Golombok (1986) tarafından geliştirilmiş olan GRCDÖ, cinsel ilişkinin niteliğini ve cinsel işlev bozukluklarını değerlendirmeye yönelik bir ölçme aracıdır. Sürekli bir eşi olan heteroseksüel bireylere ya da çiftlere uygulanmaktadır. Ölçme aracından elde edilen toplam puan, cinsel işlevlerin niteliği ile ilgili genel bir fikir vermekte; alt boyut puanları ise ilişkinin çeşitli yönleri ile ilgili daha ayrıntılı bilgiler ortaya koymaktadır. Ölçeğin, kadınlar ve erkekler için hazırlanmış her biri 28 maddeden oluşan iki formu bulunmaktadır. Kadın ve erkek formlarında, beşi ortak olmak üzere yedi alt boyut yer almaktadır. Her iki formda ortak olan alt boyutlar “kaçınma”, “doyum”, “iletişim”, “dokunma” ve “ilişki sıklığı” alt boyutlarıdır. Bu boyutlara ek olarak kadın formunda “vajinismus” ve “orgazm bozukluğu”; erkek formunda ise, “erken boşalma” ve “empotans” alt boyutları bulunmaktadır (Rust ve Golombok, 1986).

GRCDÖ’nin her iki formunda da alt boyutlar dışında kalan ancak cinsel ilişkinin niteliği ile ilgili dört madde yer almaktadır (Tuğrul, Öztan ve Kabakçı, 1993). Maddelerin yanıtlanması beşli Likert tipi bir ölçek üzerinde yapılmaktadır ve "hiçbir zaman-0 puan", "nadiren-1 puan ", "bazen-2 puan ", "çoğunlukla-3 puan ", "her zaman-4 puan" seçeneklerinden oluşmaktadır (Rust ve Golombok, 1986).

Rust ve Golombok (1986), GRCDÖ’in geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu çeşitli analizler ile ortaya koymuşlardır. Ölçeğin iki yarım güvenirlik katsayısı kadınlarda 0.87, erkeklerde ise 0.94 olarak belirtilmiştir. Alt boyutlar açısından elde edilen Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları 0.61 ile 0.83

arasında değişmiştir. Ölçek klinik ve karşılaştırma gruplarına uygulanarak, gruplar toplam puan üzerinden karşılaştırılmıştır.

Tuğrul, Öztan ve Kabakçı (1993) tarafından yapılan ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması GRCDÖ'in Türkiye'de de kullanılabilmesini sağlamıştır. Tuğrul, Öztan ve Kabakçı'nın (1993) çalışmasında 73 sorunlu ve 53 sorunsuz olmak üzere 126 kadın; 66 sorunlu ve 51 sorunsuz olmak üzere toplam 117 erkek katılımcı yer almıştır.

GRCDÖ'in geçerlik çalışması kapsamında yapı geçerliğine bakılmıştır. Faktör analizi sonuçlarına göre, hem kadınlar hem de erkekler için ölçeğin yedi faktörlü bir yapıya sahip olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin bazı maddeleri özgün formdan farklı olarak, farklı faktörler altında toplanmış olsa da; faktör yapılarının değişmediği, her iki aracın da benzerlik gösterdiği görülmüştür.

Toplam puan açısından erkeklerde Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.92, kadınlarda 0.91 olarak saptanmıştır. Alt boyutlardan elde edilen Cronbach alfa iç tutarlılık değerlerinin ise kadın formunda 0.51 ile 0.88 arasında, erkek formunda 0.63 ile 0.91 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Her iki grupta da en düşük değeri cinsel ilişki sıklığı alt boyutu almıştır. En yüksek Cronbach alfa iç tutarlılık değeri ise, kadınlarda vajinismus, erkeklerde erken boşalma alt boyutu için elde edilmiştir. Ölçeğin iki yarım güvenilirlik katsayısı erkeklerde 0.90; kadınlarda 0.91 olarak bulunmuştur. Ölçme aracının vajinismus ve erken boşalma tanısı almış grupları, sorunsuz gruplardan % 100 doğruluk oranıyla ayırt edilebildiği sonucuna ulaşılmıştır (Tuğrul, Öztan ve Kabakçı, 1993).

GRCDÖ'in Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı bu araştırma için kadınlarda 0.91, erkeklerde ise 0.83 olarak hesaplanmıştır. GRCDÖ'nin maddelerinden bazı örnekler Ek 2'de sunulmuştur.

3.3.3. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (ÇDCÖ)

Kadınlara yönelik cinsiyetçiliği ölçmek amacıyla Glick ve Fiske (1996) tarafından geliştirilen Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (Ambivalent Sexism

Inventory) Sakallı-Uğurlu (2002) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçme aracının düşmanca ve korumacı olmak üzere iki farklı alt boyutu bulunmaktadır. Düşmanca cinsiyetçilik boyutunda kadınlara yönelik olumsuz tutumların açıkça ifade edildiği maddeler yer almaktadır. Korumacı cinsiyetçilik boyutu ise üç alt faktörü içermekte (ataerkillik, cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaştırma ve karşı cinsel yakınlık) ve bu boyutta cinsiyetçiliğin örtük bir biçimde ifade bulunduğu maddeler yer almaktadır.

Toplam 22 maddeden oluşan ölçeğin 11 maddesi Düşmanca Cinsiyetçiliği, diğer 11 madde ise Korumacı Cinsiyetçiliği ölçmektedir. Maddelerin yanıtlanması altılı Likert tipi bir ölçek üzerinde yapılmaktadır ve 1'den (tamamen karşıyım) 6'ya (tamamen katılıyorum) kadar yer alan seçeneklerden oluşmaktadır. Her alt boyuttan maddelerin toplanması ile elde edilecek en yüksek toplam puan 66; korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik alt boyutlarından alınabilecek en düşük puan ise 11'dir. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar, korumacı ve düşmanca cinsiyetçiliğin yüksek olduğunu göstermektedir (Sakallı-Uğurlu, 2003).

Ölçeğin Sakallı-Uğurlu (2002) tarafından 517 erkek ve 506 kadın üniversite öğrencisi ile yürütülen geçerlik ve güvenirlik çalışmasında, ölçeğin özgün formunda olduğu gibi 11'i düşmanca cinsiyetçiliği, 11'i de korumacı cinsiyetçiliği ölçen toplam 22 maddeden oluştuğu tespit edilmiştir. ÇDCÖ'nin geçerlik çalışması kapsamında yapı geçerliği ve ölçüt bağıntılı geçerliğine bakılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek amacıyla yapılan faktör analizi sonucunda; özdeğeri 1'den büyük 4 faktör bulunmuştur. Bu faktörler sırasıyla üç alt faktörden (koruyucu ataerkillik, cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaştırma ve heteroseksüel yakınlık) oluşan korumacı cinsiyetçilik ve bir faktör olarak bulunan düşmanca cinsiyetçiliktir (Sakallı-Uğurlu, 2002).

ÇDCÖ'nin ölçüt bağıntılı geçerliğini belirlemek amacıyla Cinsiyet Rollerine ilişkin Kalıpyargılar Ölçeği (CRKÖ) kullanılmıştır. Katılımcıların yalnızca 107'sinin yer aldığı gruba söz konusu iki ölçme aracı da uygulanmıştır. CRKÖ ile ÇDCÖ ve ÇDCÖ'nin faktörleri arasındaki korelasyonlara bakılmıştır. CRKÖ ile ÇDCÖ'nin toplam puanları arasındaki korelasyon katsayısı $r = 0.60$ ($p < 0.01$) olarak bulunurken, CRKÖ ile düşmanca

cinsiyetçilik ($r = 0.59$, $p < 0.01$) ve koruyucu ataerkillik ($r = 0.52$, $p < 0.01$) arasında istatistiksel olarak anlamlı korelasyonlar olduğu bulunmuştur (Sakallı-Uğurlu, 2002).

ÇDCÖ'nin güvenilirlik çalışması kapsamında, iç tutarlılık güvenilirliği ve test-tekrar test güvenilirliğine bakılmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.85 olarak bulunurken, ölçeğin iki alt boyutu düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik için ayrı ayrı yapılan güvenilirlik hesaplamalarında; düşmanca cinsiyetçilik için belirlenen Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.87, korumacı cinsiyetçilik için belirlenen değer ise 0.78'dir. ÇDCÖ'nin test-tekrar test güvenilirliğini belirlemek için ölçek aynı gruba 21 gün ara ile uygulanmış ve iki uygulama arasındaki korelasyonun 0.87 ($p < 0.01$) olduğu bulunmuştur.

Bu araştırmada ÇDCÖ'nin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı toplam puan için 0.88, düşmanca cinsiyetçilik alt boyutu için 0.87 ve korumacı cinsiyetçilik alt boyutu için 0.84 olarak hesaplanmıştır. ÇDCÖ'nin maddelerinden bazı örnekler Ek 3'de sunulmuştur.

3.3.4. Kişilerarası Tepkisellik İndeksi (KTI)

Kişilerarası Tepkisellik İndeksi Davis (1980) tarafından hem bilişsel hem duygusal empatiyi ölçmek üzere geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Ölçek 28 maddeden oluşmaktadır. Öz bildirim tarzında ve beş dereceli Likert tipi bir ölçme aracıdır. Kişilerarası Tepkisellik İndeksi her biri 7 maddelik dört alt ölçeğe ayrılmaktadır. Her bir alt ölçek empatinin farklı çeşitlerini ölçmektedir. "Empatik düşünce", "Perspektif alma", "Kişisel rahatsızlık" ve "Fantezi" isimli alt ölçekler, empatinin çok boyutlu olarak incelenmesine olanak tanımaktadır.

Empatik düşünce alt ölçeği, başkalarının gözlemlenen deneyimlerine karşı duyulan yakınlık, sıcaklık gibi duygusal tepkileri ölçmektedir ("Başka kimselerin problemleri olduğunda onlar için fazla üzülmem"). Perspektif alma alt ölçeği, başkalarının bakış açısından bakabilmeye işaret etmektedir ("Her sorunun iki yönü olduğuna inanırım ve her iki yönden de bakmaya çalışırım"). Fantezi alt ölçeği kişinin kendini filmlerde, oyunlarda veya romanlarda hayali kahramanların yerine koyabilme ve onların duygu ve davranışlarını

algılayabilme eğilimini ölçmektedir (“İyi bir film seyrettiğimde kendimi çok kolaylıkla başkarakterin yerine koyabilirim”). Kişisel rahatsızlık alt ölçeği ise başkalarının olumsuz deneyimlerine karşı kişinin hissettiği rahatsızlık ve sıkıntı gibi hislere atıfta bulunmaktadır (“Âcil durumlarda vesveseli ve rahatsız hissederim”). Alt ölçeklerin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları 0.71 ile 0.77 arasında değişmektedir. Ölçeğin, test-tekrar test değerleri ise 0.62 ile 0.71 arasındadır (Davis, 1980).

Ölçeğin Türk kültürüne uyarılama çalışmaları Engeler ve Yargıç (2007) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin geçerlik çalışmaları kapsamında; Davis'in (1980) çalışmasıyla benzer bir yol takip edilerek, ölçek puanlarının cinsiyetle olan ilişkisi ve alt ölçeklerin birbirleriyle olan korelasyonu (cinsiyetler için ayrı ayrı) incelenmiştir. Değerlendirmeler sonucunda empatik ilgi ve kişisel rahatsızlık alt ölçeklerinde kadınların lehine anlamlı ortalama farklılıkları olduğu bulunmuştur. Ayrıca ölçek puanlarının birbirleriyle olan korelasyonun da önceki çalışmalarla uyum içinde olduğu, korelasyonların -.12 ile .33 arasında değiştiği tespit edilmiştir (Engeler ve Yargıç, 2007).

Ölçeğin güvenirlik çalışmaları kapsamında elde edilen iki yarım test korelasyonlarına göre; Fantazi ölçeğinin Spearman-Brown $r= 0.74$, Guttman $r=0.73$, Empatik düşünce ölçeği için Spearman-Brown $r= 0.69$, Guttman $r= 0.68$, Perspektif alma ölçeği için Spearman-Brown ve Guttman $r=0.71$, Kişisel rahatsızlık ölçeği için Spearman-Brown $r= 0.61$, Guttman $r= 0.58$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin test-tekrar test korelasyon değerleri 0.66 ile 0.80 arasında değişmektedir (Engeler ve Yargıç, 2007).

Bu araştırmada Kişilerarası Tepkisellik İndeksi'nin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı elde edilen toplam puan için 0.86, Fantazi alt boyutu için 0.74, Kişisel rahatsızlık alt boyutu için 0.73, empatik düşünce alt boyutu için 0.77 ve perspektif alma alt boyutu için 0.70 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin maddelerinden bazı örnekler Ek 4'te sunulmuştur.

3.3.5.Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II)

Yetişkin bağlanmasındaki temel boyutları belirlemek amacıyla Brennan, Clark ve Shaver, 1998 yılında en sık kullanılan bağlanma ölçeklerini bir araya getirmiş ve ortaya çıkan 323 maddelik ölçeğe faktör analizi uygulamışlardır. Bu analiz sonucunda araştırmacılar yetişkin bağlanma davranışlarının “bağlanmaya ilişkin kaygı” ve “bağlanmaya ilişkin kaçınan” olarak iki boyutta tanımlanabileceğini göstermişler ve bu iki boyutun da 18'er maddeyle ölçüldüğü Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri'ni (YİYE) geliştirmişlerdir (Sümer ve Güngör, 1999). Brennan, Clarck ve Shaver (1998) dört bağlanma biçiminin iki boyut üzerine yapılan küme analizi yöntemi ile oluşturulmasını önermişler ve bu analizde her iki boyuttan da düşük puan alanları (düşük kaygı ve kaçınana sahip olanlar) *güvenli*, her iki boyuttan da yüksek puan alanları *korkulu*, kaygı boyutundan yüksek kaçınan boyutundan düşük puan alanları *saplantılı* ve kaygı boyutundan düşük kaçınan boyutundan yüksek puan alanları *kayıtsız* bağlanma biçimi içinde sınıflandırmışlardır (Sümer ve Güngör, 1999).

Daha sonra Fraley, Brennan ve Waller (2000), Brennan, Clarck ve Shaver (1998) tarafından oluşturulan madde havuzunu kullanarak yeni bir analiz yapmışlar ve YİYE-II'yi oluşturmuşlardır. Fraley ve diğerleri, simülasyon analizleri yoluyla YİYE-II'nin sıklıkla kullanılan diğer bağlanma ölçeklerinden daha yüksek ölçüm duyarlığına sahip olduğunu göstermişlerdir. YİYE-II 18'i kaygı, 18'i kaçınan boyutlarını ölçen toplam 36 maddeden oluşmaktadır. Katılımcılardan, her bir maddenin romantik ilişkilerindeki duygu ve düşüncelerini ne oranda yansıttığı 7 dereceli Likert tipi ölçekler üzerinde değerlendirmeleri istenmektedir (1= hiç katılmıyorum, 7 = tamamen katılıyorum). İlgili boyutları ölçen maddeler ayrı ayrı toplanıp ortalamaları alınarak her bir katılımcı için kaygı ve kaçınan puanları hesaplanmaktadır.

Yakın İlişkiler Yaşantılar Envanteri-II'nin Türkiye'ye uyarlama çalışması, Selçuk, Günaydın, Sümer ve Uysal (2005) tarafından yapılmıştır. YİYE-II'nin yapı geçerliğine yönelik bulgular, özgün formun faktör yapısını destekler şekilde sonuçlar verilmiştir. Ayrıca ölçme aracının ölçüt bağıntılı geçerliğini test etmek amacıyla alt boyutların özsaygı ve ilişki doyumu ile ilişki gösterip

göstermediği incelenmiştir. Değerlendirmeler sonucunda; kaygılı ve kaçınan bağlanmanın özsaygı ve ilişki doyumu ile negatif yönde ilişki gösterdiği bulunmuştur (Selçuk, Günaydın, Sümer ve Uysal, 2005).

YİYE-II'nin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları, kaçınan ve kaygı boyutları için sırasıyla 0.90 ve 0.86 olarak hesaplanmıştır. Test-tekrar test güvenilirliği için 86 katılımcı ile gerçekleştirilen analizler sonucunda ise; ölçme aracının kaygı alt boyutunun 0.82, kaçınan alt boyutunun ise 0.81 düzeyinde test-tekrar test güvenilirliğine sahip olduğu bulunmuştur (Selçuk, Günaydın, Sümer ve Uysal, 2005).

Bu araştırmada YİYE-II'nin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı kaygı alt boyutu için 0.72 ve kaçınan alt boyutu için 0.58 olarak hesaplanmıştır. YİYE-II'nin maddelerinden bazı örnekler Ek 5'te sunulmuştur.

3.4. Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın ölçekleri uygulanmadan önce, ölçekleri Türkçe'ye uyarlayan araştırmacıların e-posta yoluyla onayları alınmıştır. Ayrıca, Ankara Üniversitesi Etik Kurulu'ndan araştırmanın uygulanması ile ilgili gerekli izin alınmıştır. İlgili izin belgesi Ek 6'da sunulmuştur. Araştırma için ölçek uygulama aşamasında; katılımcılara sırasıyla Kişisel Bilgi Formu, Kişilerarası Tepkisellik İndeksi, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (CDCO), Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği (kadın veya erkek formu) ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II bir arada verilmiştir.

Veri toplama araçları katılımcıların yaklaşık %30'u tarafından kağıt kalem aracılığıyla, kalan %70'i tarafından ise internet üzerinden doldurulmuştur. Araştırmaya Türkiye'de yaşayan gönüllü evli bireyler katılmıştır. Ölçekler katılımcılara sosyal medya aracılığıyla veya elden kapalı bir zarf ile ulaştırılmıştır. Katılımcılara elde edilecek bireysel bilgilerin gizli tutulacağı belirtilmiş; veri toplama araçlarına içten ve doğru bir şekilde yanıt verilmesinin araştırma sonuçları için önemli olduğu vurgulanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Veriler, bilgisayar ortamında Microsoft Office Excel ve SPSS 19.0 (Statistical Package for Social Sciences) paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizi sürecinde çalışmanın her bir aşamasında farklı analiz tekniklerinden yararlanılmıştır.

Analiz yapılmadan önce çalışma grubunu oluşturan 321 kişiden çok fazla kayıp değere sahip olduğu tespit edilen 87 kişinin verileri analiz dışı bırakılmıştır. Böylece başlangıçta 321 olan katılımcı sayısı 234'e düşmüştür. Ayrıca, 234 kişiye ait kayıp veriler için, ilgili maddenin ortalamaları hesaplanarak, kayıp veriler o maddenin ortalaması ile yer değiştirilmiştir. Daha sonra araştırmada yer alan tüm değişkenler için tek yönlü uç değer analizi yapılmıştır. Bu amaçla dağılımlardaki tüm puanlar standart Z puanlarına dönüştürülmüş ve +3'den büyük ya da -3'den küçük Z değerine sahip 5 kişinin yanıtları veri setinden çıkarılmıştır.

Çoklu doğrusal regresyon analizinin yapılabilmesi için temel bazı varsayımların karşılanması gerekmektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012). Bu varsayımlardan biri değişkenlerin çok yönlü uç değerlere sahip olup olmaması durumu ile ilgilidir. Bu amaçla araştırmada Mahalanobis Uzaklık değerleri aracılığıyla çok yönlü uç değerlerin olup olmadığı incelenmiş ve değerlendirmeler sonucunda; aykırı değerlerin yer aldığı 3 kişinin yanıtları veri setinden çıkarılmıştır. Böylece analizler kalan 226 katılımcıdan elde edilen veriler ile yapılmıştır.

Değişkenlerin tek değişkenli normallik varsayımını sağlayıp sağlamadıklarını belirlemek amacıyla normal dağılım eğrilerinin yer aldığı histogramlar incelenmiştir. Bütün değişkenler için dağılımların normale yakın olduğu görülmüştür. Buna ek olarak, dağılımların çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenerek; söz konusu değerlerin kabul edilebilir (± 1) sınırlar içerisinde yer aldığı tespit edilmiştir. Değişkenlerin dağılımına ilişkin betimsel istatistikler Çizelge 3'te (s. 57) sunulmuştur.

Bunun yanı sıra, analiz yapılmadan önce araştırmanın değişkenlerinin çok değişkenli normallik ve doğrusallık durumları incelenmiştir. Standardize

edilmiş artık değerler ile standardize edilmiş yordanan değerler için oluşturan saçılma diyagramı, histogram ve normal dağılım değerlerine göre üç regresyon modeli için de çok değişkenli normallik ve doğrusallık varsayımlarının karşılandığı tespit edilmiştir.

Çoklu regresyon analizinin diğer koşulu olan yordayıcı değişkenler arasında çoklu bağlantılık probleminin olup olmaması da incelenmiştir. Araştırmanın değişkenleri arasındaki Pearson korelasyon katsayıları incelendiğinde değişkenler arasındaki ilişkilerin araştırmaya katılan tüm katılımcılar için -0.19 ile 0.86, kadın katılımcılar için -0.36 ile 0.88 ve erkek katılımcılar için -0.17 ile 0.85 arasında değiştiği görülmektedir. Böylece araştırmanın değişkenleri arasındaki korelasyonların 0.90 ve üzeri olmaması koşulunun karşılanmakta olduğu tespit edilmiştir. Değişkenler arasındaki ikili korelasyonlar Çizelge 4, 5 ve 6'da (s. 63, 66 ve 69) sunulmuştur. Daha sonra, çoklu bağlantı varsayımını değerlendiren Varyans Artış Faktör (VIF) değerleri, Tolerans değerleri ve Durum İndeks (CI) değerleri de sırasıyla analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre; (a)Varyans Artış Faktörü (VIF) değerlerinin 10'dan yüksek olmadığı, (b) bir bağımsız değişkenle ilgili olarak diğer bağımsız değişkenlerin açıklayamadıkları varyans oranı olan Tolerans değerinin 0.10'dan büyük olmadığı ve (c) Durum İndeksi (CI) değerinin 30'dan yüksek olmadığı bulunmuş ve bu değerlerin bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı varsayımı için sorun teşkil etmediği sonucuna ulaşılmıştır (Büyüköztürk, 2011).

Ayrıca, her üç regresyon modeli için bağımsız değişkenler arasında otokorelasyon olup olmadığını incelemek amacıyla Durbin-Watson katsayılarının varsayımları karşılayıp karşılamadığı incelenmiştir. Çoklu Doğrusal Regresyon modeli bağımsız değişkenler arasında doğrusal bir ilişki olmadığını varsaymaktadır. Tam doğrusal bir ilişki olduğunda modelin parametrelerini tahmin etmek mümkün olmamaktadır. Tama yakın doğrusal ilişkilerde, parametreler teknik olarak tahmin edilebilir ancak sonuçlar güvenilir değildir. Çoklu Doğrusal Regresyon modelinde böyle bir sorunun olup olmadığını araştırmak için kullanılan Durbin Watson katsayısı değerlerinin 1.5 ile 2.5 arasında olması önerilmektedir (Kalaycı, 2010). Bu çalışmada Durbin-Watson değerlerinin kadın ve erkeklerin birlikte ele alındığı model için 2.14,

sadece kadınların ele alındığı model için 2.26; sadece erkeklerin ele alındığı model için ise 2.02 olduğu görülmüş ve bu değerlerin regresyon analizi için kabul edilebilir değerler olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada, çalışma grubunu oluşturan bireylerin; cinsel doyum toplam puanı ile cinsiyetleri arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test etmek amacıyla ilişkisiz örneklem için t-testi; cinsel doyum toplam puanı ile gelir düzeyleri ve eğitim düzeyleri arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test etmek amacıyla da tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Bu çalışmada, cinsel doyum yordayacağı düşünülen bağımsız değişkenler ikiden daha fazla olduğu için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmasına karar verilmiştir. Çoklu doğrusal regresyon analizi, bağımlı değişkenle ilişkili olan iki ya da daha çok bağımsız değişkene (yordayıcı değişken) dayalı olarak, bağımlı değişkenin tahmin edilmesine yönelik bir analiz türüdür. Çoklu doğrusal regresyon analizi, yordayıcı değişkenler tarafından bağımlı değişkende açıklanan toplam varyansın yorumlanmasına, açıklanan varyansın ve yordayıcı değişkenlerin istatistiksel anlamlılığına ve yordayıcı değişkenlerle bağımlı değişkenler arasındaki ilişkinin yönüne ilişkin yorum yapma olanağı sağlamaktadır (Büyüköztürk, 2011).

Bu çalışmada bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni ne kadar iyi yordadığını tespit etmek amacıyla Çoklu doğrusal regresyon analizi yöntemlerinden aşamalı çoklu regresyon analizi tekniği kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2011). Aşamalı çoklu regresyon analizi üç farklı model ile kadınlar ve erkekler birlikte ve ayrı ayrı ele alınarak kullanılmıştır. Araştırmada söz konusu üç farklı model için de; cinsiyetçilik, empati, bağlanma stilleri, yaş ve evlilik süresinin cinsel doyumun anlamlı birer yordayıcısı olup olmadıkları incelenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, Kişisel Bilgi Formu, Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği, Kişilerarası Tepkisellik İndeksi ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II'den alınan puanlara ilişkin betimsel istatistiklere ve veri analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Her bulgu çizelgeler şeklinde verilmiş ve çizelgelere ilişkin açıklamalar yapılmıştır.

4.1. Veri Toplama Araçlarından Elde Edilen Puanlara Ait Betimsel İstatistikler

Araştırmaya katılan bireylerin Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği, Kişilerarası Tepkisel İndeksi ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II'den aldıkları puanlara ilişkin betimsel istatistikler Çizelge 3'te sunulmuştur.

Çizelge 3. Veri Toplama Araçlarından Elde Edilen Puanlara İlişkin Betimsel İstatistikler

	N	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	\bar{X}	Medyan	Mod	Ss	ÇK	BK
Cinsel Doyum Toplam Puan	226	5	69	30.08	28.00	21.00	12.96	0.86	0.45
Düşmanca Cinsiyetçilik	226	11	65	39.99	41.00	29.00	10.69	-0.14	-0.28
Korumacı Cinsiyetçilik	226	11	66	39.40	40.00	44.00	10.46	-0.19	-0.29
Kaygılı Bağlanma	226	2	5.5	3.49	3.44	3.17	0.75	0.33	-0.38
Kaçınan Bağlanma	226	2.39	6.17	4.41	4.50	4.50	0.61	-0.58	-0.85
Fantezi	226	4	28	16.94	17.00	18.00	5.76	0.05	-0.52
Perspektif alma	226	7	28	17.93	18.00	24.00	4.98	-0.03	-0.85
Empatik düşünce	226	1	28	19.50	20.00	22.00	5.43	-0.38	-1.3
Kişisel rahatsızlık	226	1	28	13.83	14.00	11.00	5.15	0.04	0.18

Çizelge 3 incelendiğinde; araştırmaya katılan bireylerin, Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği'ne ilişkin puanlarının ortalamasının (\bar{X}) 30.08 olduğu görülmektedir. Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeğine ait en düşük puan 5, en yüksek puan ise 69'dur. Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeğine ait standart sapma değeri (Ss) 12.96'dır.

Çizelge 3'e göre, katılımcıların, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği'nin, düşmanca cinsiyetçilik alt ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması (\bar{X}) 39.99'dur. Düşmanca cinsiyetçilik ölçeğine ait en düşük değer 11, en yüksek

değer ise 65'tir. Düşmanca cinsiyetçilik alt ölçeğine ait standart sapma değeri (Ss) 10.69'dur.

Katılımcıların, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği'nin, korumacı cinsiyetçilik alt ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması (\bar{X}) 39.40'tır. Korumacı cinsiyetçilik ölçeğine ait en düşük değer 11, en yüksek değer ise 66'dır. Koruma cinsiyetçilik alt ölçeğine ait standart sapma değeri (Ss) 10.46'dır.

Katılımcıların, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II'nin kaygılı bağlanma alt ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması (\bar{X}) 3.49'dur. Kaygılı bağlanma alt ölçeğine ait en düşük değer 2, en yüksek değer ise 5.5'tir. Kaygılı bağlanma alt ölçeğine ait standart sapma (Ss) değeri 0.75'tir.

Katılımcıların, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II'nin kaçınan bağlanma alt ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması (\bar{X}) 4.41'dir. Kaçınan bağlanma alt ölçeğine ait en düşük değer 2.39, en yüksek değer ise 6.17'dir. Kaçınan bağlanma alt ölçeğine ait standart sapma (Ss) değeri 0.61'dir.

Katılımcıların, Kişilerarası Tepkisellik İndeksi'nin fantezi alt ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması (\bar{X}) 16.94'tür. Fantezi alt ölçeğine ait en düşük değer 4, en yüksek değer ise 28'dir. Fantezi alt ölçeğine ait standart sapma (Ss) değeri 5.76'dır.

Katılımcıların, Kişilerarası Tepkisel İndeksi'nin Perspektif alma alt ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması (\bar{X}) 17.93'tür. Perspektif alma alt ölçeğine ait en düşük değer 7, en yüksek değer ise 28'dir. Perspektif alma alt ölçeğine ait standart sapma (Ss) değeri 4.98'dir.

Katılımcıların, Kişilerarası Tepkisellik İndeksi'nin empatik düşünce alt ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması (\bar{X}) 19.50'dir. Empatik düşünce alt ölçeğine ait en düşük değer 1, en yüksek değer ise 28'dir. Empatik düşünce alt ölçeğine ait standart sapma (Ss) değeri 5.43'tür.

Katılımcıların, söz konusu ölçeğin kişisel rahatsızlık alt ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması (\bar{X}) 13.83'tür. Kişisel rahatsızlık alt ölçeğine ait

en düşük değer 1, en yüksek değer ise 28'dir. Kişisel rahatsızlık alt ölçeğine ait standart sapma (Ss) değeri 5.15'tir.

Araştırmaya katılan tüm katılımcılar için (kadın ve erkek) cinsel doyum toplam puanı ve evlilik süresi, yaşı, ocuk sayısı, cinsiyetçiliğin alt boyutları (düşmanca cinsiyetçilik ve korumacı cinsiyetçilik), bağlanma stillerinin alt boyutları (Kaçınan ve kaygılı) ve empatinin alt boyutları ("Empatik düşünce", "Kişisel rahatsızlık", "Perspektif alma" ve "Fantezi") arasındaki ilişikleri belirlemek amacıyla yapılan korelasyon analizi sonucunda elde edilen Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayıları izelge 4'te sunulmuştur.

Çizelge 4. Tüm Katılımcılar İçin Araştırmada Yer Alan Değişkenler Arasındaki İlişkiler

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.Cinsel doyum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.Düşmanca cinsiyetçilik	0.03	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Korumacı cinsiyetçilik	0.12*	0.40***	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.Kaygılı bağlanma	0.16**	0.21***	0.27***	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.Kaçınan bağlanma	-0.28***	-0.16**	0.00	-0.03	-	-	-	-	-	-	-	-
6.Fantezi	-0.07	-0.09	-0.07	0.13*	0.12*	-	-	-	-	-	-	-
7. Perspektif alma	-0.13*	-0.19***	-0.04	-0.12*	0.10	0.28***	-	-	-	-	-	-
8.Empatik düşünce	-0.09	-0.18***	-0.02	0.01	0.13*	0.47***	0.48***	-	-	-	-	-
9.Kişisel rahatsızlık	0.14**	-0.15**	-0.04	0.20	0.04	0.31***	0.31***	0.50***	-	-	-	-
10.Yaş	0.27***	-0.05	0.19*	-0.05	-0.02	-0.18***	0.02	0.03	0.00	-	-	-
11.Evlilik süresi	0.27***	0.03	0.17***	0.00	-0.05	-0.15**	-0.03	-0.01	-0.01	0.86***	-	-
12.Çocuk sayısı	0.24***	0.11*	0.19***	-0.00	-0.02	-0.17***	-0.06	0.05	-0.01	0.71***	0.76***	-

***p < 0.001, **p < 0.01, *p < 0.05

Çizelge 4 incelendiğinde; tüm katılımcılar için cinsel doyum ve korumacı cinsiyetçilik ($r= 0.12, p < 0.05$), kaygılı bağlanma ($r= 0.16, p < 0.01$), empatinin alt boyutu olan kişisel rahatsızlık ($r= 0.14, p < 0.01$), yaş ($r= 0.27, p < 0.001$), evlilik süresi ($r= 0.27, p < 0.001$) ve çocuk sayısı ($r= 0.24, p < 0.001$) arasında anlamlı düzeyde pozitif yönde ilişkiler bulunurken, kaçınan bağlanma ($r= -0.28, p < 0.001$) ve empatinin diğer alt boyutu olan perspektif alma ($r= -0.13, p < 0.05$) ve cinsel doyum arasında negatif yönde anlamlı düzeyde ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın diğer değişkeni olan düşmanca cinsiyetçilik ve korumacı cinsiyetçilik ($r= 0.40, p < 0.001$), kaygılı bağlanma ($r= 0.21, p < 0.001$) ve çocuk sayısı ($r= 0.11, p < 0.05$) arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki görülmüştür. Ayrıca, düşmanca cinsiyetçilik ve kaçınan bağlanma ($r= -0.16, p < 0.01$), perspektif alma ($r= -0.19, p < 0.001$), empatik düşünce ($r= -0.18, p < 0.001$) ve kişisel rahatsızlık ($r= -0.15, p < 0.01$) arasında negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkiler olduğu bulunmuştur.

Çizelge 4'e göre, korumacı cinsiyetçilik ve kaygılı bağlanma ($r= 0.27, p < 0.001$), yaş ($r= 0.19, p < 0.05$), evlilik süresi ($r= 0.17, p < 0.001$) ve çocuk sayısı ($r= 0.19, p < 0.001$) arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki bulunmaktadır.

Kaygılı bağlanma değişkeni ile empatinin alt boyutu olan fantezi ($r= 0.13, p < 0.05$) arasında pozitif yönde; perspektif alma ($r= -0.12, p < 0.05$) arasında ise negatif yönde anlamlı düzeyde ilişki olduğu bulunmuştur. Kaçınan bağlanmanın ise fantezi ($r= 0.12, p < 0.05$) ve empatik düşünce ($r= 0.13, p < 0.05$) ile pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Empatinin alt boyutu olan fantezi ile empatinin diğer alt boyutları perspektif alma ($r= 0.28, p < 0.001$), empatik düşünce ($r= 0.47, p < 0.001$) ve kişisel rahatsızlık ($r= 0.31, p < 0.001$) arasında pozitif yönde ve yaş ($r= -0.18, p < 0.001$), evlilik süresi ($r= -0.15, p < 0.01$) ve çocuk sayısı ($r= -0.17, p < 0.001$) arasında negatif yönde anlamlı düzeyde ilişki olduğu bulunmuştur. Empatinin diğer alt boyutu perspektif alma ile empatik düşünce ($r= 0.48, p < 0.001$) ve kişisel rahatsızlık ($r= 0.31, p < 0.001$) arasında ise pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, empatik düşünce alt

boyutu ve kişisel rahatsızlık alt boyutu ($r= 0.50$, $p < 0.001$) arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki olduğu bulunmuştur.

Araştırmaya katılan kadın katılımcılar için cinsel doyum toplam puanı ve evlilik süresi, yaş, çocuk sayısı, cinsiyetçiliğin alt boyutları (düşmanca cinsiyetçilik ve korumacı cinsiyetçilik), bağlanma stillerinin alt boyutları (kaçınan ve kaygılı) ve empatinin alt boyutları (“Empatik düşünce”, “Kişisel rahatsızlık”, “Perspektif alma” ve “Fantezi”) arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan korelasyon analizinden elde edilen Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayıları Çizelge 5’te sunulmuştur.

Çizelge 5. Kadın Katılımcılar İçin Araştırmada Yer Alan Değişkenler Arasındaki İlişkiler

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.Cinsel doyum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.Düşmanca cinsiyetçilik	0.130	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Korumacı cinsiyetçilik	0.256**	0.630***	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.Kaygılı bağlanma	0.249**	0.239**	0.306***	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.Kaçınan bağlanma	-0.364***	-0.169**	-0.132	-0.096	-	-	-	-	-	-	-	-
6.Fantezi	-0.044	0.031	-0.081	0.082	0.218*	-	-	-	-	-	-	-
7.Perspektif alma	-0.181*	-0.033	-0.060	-0.084	0.055	0.123	-	-	-	-	-	-
8.Empatik düşünce	-0.148	-0.052	-0.036	-0.019	0.127	0.244**	0.484***	-	-	-	-	-
9.Kişisel rahatsızlık	0.134	-0.029	0.003	0.232**	0.009	0.209*	0.266**	0.488***	-	-	-	-
10.Yaş	0.284**	-0.034	0.100	-0.104	-0.097	-0.228**	0.149	0.094	0.038	-	-	-
11.Evlilik süresi	0.299**	0.058	0.181*	-0.078	-0.104	-0.143	0.032	0.023	-0.088	0.882***	-	-
12.Çocuk sayısı	0.195*	0.100	0.211*	-0.117	-0.099	-0.154	-0.015	0.103	-0.017	0.691***	0.767***	-

***p < 0.001, **p < 0.01, *p < 0.05

Çizelge 5 incelendiğinde; kadın katılımcılar için cinsel doyum ve korumacı cinsiyetçilik ($r= 0.25, p < 0.01$), kaygılı bağlanma ($r= 0.24, p < 0.01$), yaş ($r= 0.28, p < 0.01$), evlilik süresi ($r= 0.30, p < 0.01$) ve çocuk sayısı ($r= 0.19, p < 0.05$) arasında anlamlı düzeyde pozitif yönde ilişkiler bulunurken, kaçınan bağlanma ($r= -0.36, p < 0.001$) ve empatinin diğer alt boyutu olan perspektif alma ($r= -0.18, p < 0.05$) ve cinsel doyum arasında negatif yönde anlamlı düzeyde ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın diğer değişkeni olan düşmanca cinsiyetçiliğin ise, korumacı cinsiyetçilik ($r= 0.63, p < 0.001$) ve kaygılı bağlanma ($r= 0.24, p < 0.01$) ile pozitif yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Ayrıca, düşmanca cinsiyetçilik ve kaçınan bağlanma ($r= -0.17, p < 0.01$) arasında negatif yönde anlamlı düzeyde ilişki olduğu bulunmuştur.

Çizelge 5'e göre, korumacı cinsiyetçilik ve kaygılı bağlanma ($r= 0.31, p < 0.001$), evlilik süresi ($r= 0.18, p < 0.05$) ve çocuk sayısı ($r= 0.21, p < 0.05$) arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki vardır.

Kaygılı bağlanma değişkeni empatinin alt boyutu olan kişisel rahatsızlık ($r= 0.23, p < 0.01$) ile pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili bulunmuştur. Kaçınan bağlanmanın ise fantezi ($r= 0.21, p < 0.05$) ile pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Empatinin alt boyutu fantezi ile empatinin diğer alt boyutları, empatik düşünce ($r= 0.24, p < 0.01$) ve kişisel rahatsızlık ($r= 0.21, p < 0.05$) arasında pozitif yönde ve yaş ($r= -0.23, p < 0.01$) arasında negatif yönde anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur. Empatinin diğer alt boyutu perspektif alma ile empatik düşüncenin ($r= 0.48, p < 0.001$) ve kişisel rahatsızlığın ($r= 0.26, p < 0.01$) pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, empatinin empatik düşünce alt boyutu ve kişisel rahatsızlık alt boyutu ($r= 0.49, p < 0.001$) arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan erkek katılımcılar için cinsel doyum toplam puanı ve evlilik süresi, yaş, çocuk sayısı, cinsiyetçiliğin alt boyutları (düşmanca cinsiyetçilik ve korumacı cinsiyetçilik), bağlanma stillerinin alt boyutları

(Kaçınan ve kaygılı) ve empatinin alt boyutları (“Empatik düşünce”, “Kişisel rahatsızlık”, “Perspektif alma” ve “Fantezi”) arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan korelasyon analizi sonucunda elde edilen Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayıları Çizelge 6’da sunulmuştur.

Çizelge 6. Erkek Katılımcılar İçin Araştırmada Yer Alan Değişkenler Arasındaki İlişkiler

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.Cinsel doyum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.Düşmanca cinsiyetçilik	-0.013	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Korumacı cinsiyetçilik	-0.062	0.201*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.Kaygılı bağlanma	0.056	0.244**	0.235**	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.Kaçınan bağlanma	-0.215**	-0.139	0.129	0.013	-	-	-	-	-	-	-	-
6.Fantezi	-0.140	-0.086	-0.039	0.153**	0.021	-	-	-	-	-	-	-
7.Perspektif alma	-0.149*	-0.219**	-0.003	-0.174**	0.119	0.349***	-	-	-	-	-	-
8.Empatik düşünce	-0.115	-0.139	0.013	0.002	0.115	0.590***	0.419***	-	-	-	-	-
9.Kişisel rahatsızlık	0.088	-0.033	-0.044	0.149	0.034	0.292***	0.224**	0.384***	-	-	-	-
10.Yaş	0.275***	-0.075	0.135	-0.011	0.041	-0.142	-0.059	0.004	-0.006	-	-	-
11.Evlilik süresi	0.233**	0.047	0.168**	0.068	-0.012	-0.191**	-0.105	-0.078	-0.008	0.855***	-	-
12.Çocuk sayısı	0.298***	0.117	0.164**	0.094	0.035	-0.184**	-0.083	0.038	0.014	0.726***	0.771***	-

***p <0.001, **p <0.01, *p <0.05

Çizelge 6'ya göre, erkek katılımcılar için cinsel doyum ve yaş ($r = -0.27$, $p < 0.001$), evlilik süresi ($r = 0.23$, $p < 0.01$) ve çocuk sayısı ($r = 0.30$, $p < 0.001$) arasında anlamlı düzeyde pozitif yönde ilişkiler bulunurken, kaçınan bağlanma ($r = -0.21$, $p < 0.01$) ve empatinin alt boyutu olan perspektif alma ($r = -0.15$, $p < 0.05$) ve cinsel doyum arasında negatif yönde anlamlı düzeyde ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın diğer değişkeni olan düşmanca cinsiyetçiliğin ise, korumacı cinsiyetçilik ($r = 0.20$, $p < 0.05$) ve kaygılı bağlanma ($r = 0.24$, $p < 0.01$) ile pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca, düşmanca cinsiyetçilik ve perspektif alma ($r = -0.22$, $p < 0.01$) arasında negatif yönde anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur. Korumacı cinsiyetçilik ve kaygılı bağlanma ($r = 0.23$, $p < 0.01$), evlilik süresi ($r = 0.16$, $p < 0.01$) ve çocuk sayısı ($r = 0.16$, $p < 0.01$) arasında ise pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Kaygılı bağlanma değişkeninin empatinin alt boyutu olan fantezi ($r = 0.15$, $p < 0.01$) ile pozitif yönde; perspektif alma ($r = -0.17$, $p < 0.01$) ile ise negatif yönde anlamlı düzeyde ilişki gösterdiği bulunmuştur.

Empatinin fantezi alt boyutunun ise empatinin diğer alt boyutları olan perspektif alma ($r = 0.35$, $p < 0.001$) empatik düşünce ($r = 0.60$, $p < 0.001$) ve kişisel rahatsızlık ($r = 0.30$, $p < 0.001$) ile pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki gösterdiği görülmüştür. Ayrıca, fantezinin evlilik süresi ($r = -0.19$, $p < 0.01$) ve çocuk sayısı ($r = -0.18$, $p < 0.01$) ile negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Empatinin diğer alt boyutu perspektif alma ile empatik düşünce ($r = 0.42$, $p < 0.001$) ve kişisel rahatsızlık ($r = 0.22$, $p < 0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, empatinin empatik düşünce ve kişisel rahatsızlık alt boyutları ($r = 0.38$, $p < 0.001$) arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki olduğu tespit edilmiştir.

4.2. Cinsel Doyum Düzeyi Açısından Cinsiyetler Arasında Anlamlı Farklılıklar Olup Olmadığına Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan bireylerin cinsel doyum puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediği ilişkisiz örneklem için t testi ile analiz edilmiştir. Bulgular Çizelge 7’de sunulmuştur.

Çizelge 7. Kadın ve Erkek Bireylerin Cinsel Doyum Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	p
Cinsel Doyum	Kadın	101	31.49	15.20	1.46	0.145
	Erkek	125	28.95	10.74		

$p > 0.05$

Çizelge 7 incelendiğinde; kadınların cinsel doyum puan ortalamalarının 31.49, erkeklerin ise 28.95 olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki farka ilişkin hesaplanan 1.46 t değeri 0.05 manidarlık düzeyinde anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuca göre; kadınlar ve erkeklerin cinsel doyum puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmamaktadır.

4.3. Cinsel Doyum Düzeyi Açısından Ortalama Aylık Gelir Düzeyleri ve Eğitim Düzeyleri Arasında Anlamlı Farklılıklar Olup Olmadığına Yönelik Bulgular

Katılımcıların cinsel doyum puan ortalamalarının ortalama aylık gelir açısından farklılık gösterip göstermediği tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Bulgular Çizelge 8 ve 9’da sunulmuştur.

Katılımcıların sadece %1.8’i (4 kişi) 0-700 TL aylık gelir düzeyine sahip olduklarını belirttikleri için 0-700 ve 701-1500 TL gelir düzeyleri analiz için birleştirilmiştir.

Çizelge 8. Katılımcıların Aylık Ortalama Gelire Göre Cinsel Doyum Toplam Puanlarının Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Gelir Düzeyi	N	\bar{X}	Ss
Cinsel Doyum	0-700	30	32.60	14.40
	+701-1500			
	1501-300	79	30.32	13.65
	3001-..	117	29.28	12.10
	Toplam	226	30.08	12.96

Katılımcıların cinsel doyum toplam puanlarının, aylık ortalama gelir düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Çizelge 9'da sunulmuştur.

Çizelge 9. Katılımcıların Aylık Ortalama Gelir Düzeylerine Göre Cinsel Doyum Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Cinsel Doyum	Gruplararası	269.422	2	134.711	0.80	0.45
	Grupiçi	37535.981	223	168.323		
	Toplam	37805.403	225			

Çizelge 9'a göre, araştırmaya katılan bireylerin cinsel doyum düzeylerinin aylık ortalama gelire göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği saptanmıştır ($p>0.05$).

Çizelge 10'da katılımcıların eğitim düzeylerine göre Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği toplam puanlarının betimsel istatistiklerine yer verilmiştir. Eğitim düzeyinde araştırmaya katılanların sadece %2.2'si (5 kişi) ortaokul mezunu olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle ortaokul ve lise düzeyleri birleştirilmiştir.

Çizelge 10. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre Cinsel Doyum Toplam Puanlarının Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	Ss
Cinsel Doyum	Ortaokul- Lise	38	33.21	14.36
	Üniv.-yüksekokul	133	30.54	13.12
	Y.lisans-doktora	55	26.81	10.91
	Toplam	226	30.08	12.96

Katılımcıların cinsel doyum toplam puanlarının eğitim düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Çizelge 11’de sunulmuştur.

Çizelge 11. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre Cinsel Doyum Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Cinsel Doyum	Gruplararası	985.882	2	492.941	2.986	0.053
	Grupiçi	36819.520	223	165.110		
	Toplam	37805.403	225			

Çizelge 11’e göre, araştırmaya katılanların cinsel doyum düzeylerinin eğitim düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği saptanmıştır ($p>0.05$). Bir başka deyişle, eğitim düzeyleri farklı olan bireylerin cinsel doyum düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

4.4. Cinsel Doyum Düzeyinin Yordanmasına İlişkin Bulgular

Evlilik süresi, yaş, çocuk sayısı, cinsiyetçiliğin alt boyutları (düşmanca cinsiyetçilik ve korumacı cinsiyetçilik), bağlanma stillerinin alt boyutları (Kaçınan ve kaygılı) ve empatinin alt boyutlarının (“Empatik düşünce”, “Kişisel rahatsızlık”, “Perspektif alma” ve “Fantezi”) evli bireylerin cinsel doyum toplam puanlarını anlamlı düzeyde yordayıp yordamadığı aşamalı çoklu regresyon

analizi ile incelenmiştir. Aşamalı çoklu regresyon analizi yöntemi uygulanarak cinsel doyumun yordanmasında anlamlı katkı sağlayan değişkenler ve bu değişkenlerin her birinin cinsel doyumunu yordamasında açıklanan toplam varyansa katkısı belirlenmiştir.

4.4.1. Kadın ve Erkeklerin Birlikte Ele Alındığı Modelde Cinsel Doyum Düzeyinin Yordanmasına İlişkin Bulgular

Kadın ve erkeklerin birlikte ele alındığı model, beş aşamada tamamlanmıştır. Evlilik süresi, yaş, çocuk sayısı, cinsiyetçilik, bağlanma stilleri ve empatinin cinsel doyumunu yordamasına ilişkin aşamalı regresyon analizi sonuçları Çizelge 12’de sunulmuştur.

Çizelge 12. Evli Kişilerde Evlilik Süresi, Yaş, Çocuk Sayısı, Cinsiyetçilik, Bağlanma Stilleri ve Empatinin Cinsel Doyum Toplam Puanlarını Yordamasına İlişkin Aşamalı Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Model		R	R ²	ΔR ²	B	SH _B	β	t	p
1	(Sabit)				55.866	6.027		9.269	0.000
	Kaçınan Bağlanma	0.277	0.077	0.077	-5.843	1.353	-0.277	-4.319	0.000
2	(Sabit)				40.328	6.835		5.900	0.000
	Kaçınan Bağlanma	0.384	0.148	0.071	-5.744	1.303	-0.273	-4.408	0.000
	Yaş				0.463	0.108	0.266	4.305	0.000
3	(Sabit)				29.049	7.842		3.704	0.000
	Kaçınan Bağlanma				-5.629	1.284	-0.267	-4.383	0.000
	Yaş	0.421	0.177	0.029	0.480	0.106	0.276	4.519	0.000
	Kaygılı Bağlanma				2.929	1.044	0.171	2.805	0.005
4	(Sabit)				26.827	7.858		3.414	0.001
	Kaçınan Bağlanma				-5.768	1.277	-0.274	-4.518	0.000
	Yaş	0.439	0.192	0.015	0.477	0.105	0.274	4.525	0.000
	Kaygılı Bağlanma				2.496	1.058	0.146	2.360	0.019
	Kişisel rahatsızlık				0.321	0.155	0.128	2.067	0.040
5	(Sabit)				30.749	7.922		3.881	0.000
	Kaçınan Bağlanma				-5.381	1.271	-0.255	-4.234	0.000
	Yaş				0.485	0.104	0.279	4.655	0.000
	Kaygılı Bağlanma	0.464	0.215	0.022	2.249	1.050	0.131	2.142	0.033
	Kişisel rahatsızlık				0.545	0.178	0.217	3.068	0.002
	Empatik düşünce				-0.417	0.166	-0.175	-2.505	0.013
Toplam					F_(5, 225) = 12.04			0.000	

Bağımlı değişken: Cinsel Doyum

Çizelge 12 incelendiğinde; aşamalı regresyon analizinde modele ilk olarak kaçınan bağlanma alt boyutu alınmıştır. Regresyon analizi sonuçlarına bakıldığında, kaçınan bağlanmanın cinsel doyumdaki varyansın %7.7'sini açıkladığı görülmüştür. Cinsel doyumun en güçlü yordayıcısının kaçınan bağlanma olduğu ve bu değişkenin cinsel doyumu negatif yönde yordadığı tespit edilmiştir.

İkinci aşamada modele yaş değişkeni eklenmiş ve bu değişkenin toplam varyansa %7.1'lik bir katkı yaptığı; böylece açıklanan toplam varyansın %14.8'e çıkmışığı görülmektedir. Üçüncü aşamada ise modele kaygılı bağlanma eklenmiş ve açıklanan toplam varyans %2.9 artarak %17.7'ye çıkmıştır. Dördüncü aşamada empatinin alt boyutu kişisel rahatsızlık modele eklenmiş, açıklanan varyans %1.5 artarak %19.2'ye çıkmıştır. Son olarak, modele empatinin diğer alt boyutu olan empatik düşünce eklenerek açıklanan varyans %2.2 artmıştır. Empatik düşüncenin cinsel doyumunu negatif yönde yordadığı görülmüştür. Kaçınan bağlanma, kaygılı bağlanma, kişisel rahatsızlık, empatik düşünce ve yaşın birlikte cinsel doyumdaki toplam varyansın %21.5'ini açıkladığı görülmüştür ($R=0.464$, $R^2=0.215$, $F_{(5,225)}=12.04$, $p=0.000$). Standartlaştırılmış Beta Katsayılarının cinsel doyumunu yordamasındaki göreceli önem sıralarına göre; kaçınan bağlanmanın ($\beta=-0.255$, $p<0.001$) negatif yönde, yaşın ($\beta=0.279$, $p<0.001$) pozitif yönde, kaygılı bağlanmanın ($\beta=0.131$, $p<0.05$) pozitif yönde, empatinin alt boyutu kişisel rahatsızlığın pozitif yönde ($\beta=0.217$, $p<0.01$) ve empatinin diğer alt boyutu empatik düşüncenin negatif yönde ($\beta=-0.175$, $p<0.05$) anlamlı birer yordayıcı oldukları görülmüştür. Evlilik süresi, çocuk sayısı, korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik değişkenlerinin ve empatinin perspektif alma ve fantezi alt boyutlarının aşamalı regresyon analizine girmedikleri, diğer bir deyişle cinsel doyumun anlamlı yordayıcısı olmadıkları tespit edilmiştir.

Aşamalı regresyon analizi sonuçlarına bakıldığında, kaçınan bağlanmanın cinsel doyumunu anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir. Bu sonuçlar, yüksek kaçınan bağlanma düzeyine sahip kişilerin daha düşük cinsel doyumunsuzluk yaşamakta olduklarını göstermiştir. Yaşın, cinsel doyumunu pozitif yönde, anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre yaş arttıkça cinsel doyumunsuzluğun arttığı söylenebilir. Ayrıca, kaygılı bağlanmanın, cinsel doyumunu pozitif yönde anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmüştür. Yüksek kaygılı bağlanmaya sahip kişilerin cinsel doyumunsuzluğunun daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Empatinin alt boyutu olan kişisel rahatsızlığın ise cinsel doyumunu pozitif yönde anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır. Sonuçlara göre yüksek kişisel rahatsızlık boyutuna sahip kişiler, daha az cinsel doyum yaşamaktadırlar. Son olarak, empatik

düşüncenin, cinsel doyumunu negatif yönde yordadığı bulunmuştur. Bu sonuca göre, yüksek empatik düşünce boyutuna sahip kişilerin daha fazla cinsel doyum yaşadıkları ortaya çıkmıştır.

4.4.2. Kadınların Ele Alındığı Modelde Cinsel Doyum Düzeylerinin Araştırmanın Değişkenleri ile Yordanmasına İlişkin Bulgular

Sadece kadın katılımcıların ele alındığı modelde, evlilik süresi, yaş, çocuk sayısı, cinsiyetçilik, bağlanma stilleri ve empatinin cinsel doyum toplam puanlarını yordamasına ilişkin aşamalı regresyon sonuçları Çizelge 13'te sunulmuştur.

Çizelge 13. Kadınlarda Evlilik Süresi, Yaş, Çocuk Sayısı, Cinsiyetçilik, Bağlanma Stilleri ve Empatinin Cinsel Doyum Toplam Puanlarını Yordamasına İlişkin Aşamalı Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Model		R	R ²	ΔR^2	B	SH _B	β	t	p
1	(Sabit)				73.412	10.892		6.740	0.000
	Kaçınan Bağlanma	0.364	0.132	0.132	-9.422	2.427	-0.364	-3.882	0.000
2	(Sabit)				66.347	10.782		6.153	0.000
	Kaçınan Bağlanma	0.448	0.201	0.069	-8.710	2.353	-0.336	-3.701	0.000
	Evlilik süresi				0.525	0.181	0.264	2.905	0.000
3	(Sabit)				46.369	12.741		3.639	0.000
	Kaçınan Bağlanma	0.508	0.258	0.057	-8.050	2.292	-0.311	-3.513	0.001
	Evlilik süresi				0.568	0.176	0.285	3.231	0.002
	Kaygılı Bağlanma				4.715	1.723	0.241	2.736	0.007
Toplam									0.000
				$F_{(3, 100)} = 11.25$					

Bağımlı Değişken: Cinsel Doyum

Çizelge 13 incelendiğinde; aşamalı regresyon analizinde modele ilk olarak kaçınan bağlanma alt boyutunun alındığı görülmektedir. Regresyon analizi sonuçlarına bakıldığında; kaçınan bağlanmanın kadınlarda cinsel

doymdaki varyansın %13.2'sini açıkladığı tespit edilmiştir. Kadınlar için cinsel doyumun en güçlü yordayıcısının kaçınan bağlanma olduğu belirlenmiştir. Ancak kaçınan bağlanmanın cinsel doyumunu negatif yönde açıkladığı görülmüştür. İkinci aşamada aşamalı regresyon analizi modeline evlilik süresi değişkeni eklenmiş ve söz konusu değişken açıklanan toplam varyansa %6.9'luk bir katkı yapmıştır; böylece cinsel doyum değişkenindeki açıklanan toplam varyans %20.1'e çıkmıştır. Son aşamada ise modele kaygılı bağlanma eklenmiş ve açıklanan toplam varyans %5.70 artarak, %25.8'e çıkmıştır.

Sonuçlara göre; kaçınan bağlanma, evlilik süresi ve kaygılı bağlanmanın cinsel doymdaki toplam varyansın %25.8'ini açıkladığı görülmüştür ($R=0.508$, $R^2=0.258$, $F_{(3,100)}= 11,25$, $p=0.000$). Standartlaştırılmış Beta Katsayılarının cinsel doyumunu yordamasındaki görelî önem sıralarına göre kaçınan bağlanmanın ($\beta= -0.311$, $p<0.001$) cinsel doyumun negatif yönde, evlilik süresinin ($\beta=0.285$, $p<0.01$) ve kaygılı bağlanmanın ($\beta=0.241$, $p<0.01$) ise pozitif yönde anlamlı birer yordayıcıları olduğu görülmüştür. Araştırmaya dahil edilen diğer değişkenlerin ise aşamalı çoklu regresyon analizi modeline girmedikleri, diğer bir deyişle cinsel doyumun anlamlı birer yordayıcısı olmadıkları tespit edilmiştir.

Aşamalı çoklu regresyon sonuçlarına bakıldığında; kadınlarda kaçınan bağlanmanın, cinsel doyum düzeyini negatif yönde ve anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, yüksek düzeyde kaçınan bağlanma stiline sahip kadınların cinsel doymsuzluğunun daha düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Evlilik süresinin ise, cinsel doyumunu pozitif yönde anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Araştırmanın sonucuna göre, evlilik süresi arttıkça cinsel doymsuzluğun arttığı söylenebilir. Ayrıca, kadınlarda kaygılı bağlanmanın, cinsel doyumunu pozitif yönde yordadığı görülmüştür. Bu bulgu, kaygılı bağlanma düzeyi yüksek olan kadınların cinsel doymsuzluk düzeylerinin de yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

4.4.3. Erkeklerin Ele Alındığı Modelde Cinsel Doyum Düzeylerinin Araştırmanın Değişkenleri ile Yordanmasına İlişkin Bulgular

Sadece erkeklerin ele alındığı, evlilik süresi, yaş, çocuk sayısı, cinsiyetçiliğin alt boyutları, bağlanma stillerinin alt boyutları ve empatinin alt boyutlarının cinsel doyumunu yordamasına ilişkin aşamalı çoklu regresyon analizi sonuçları Çizelge 14'te sunulmuştur.

Çizelge 14. Erkeklerde Evlilik Süresi, Yaş, Çocuk Sayısı, Cinsiyetçilik, Bağlanma Stilleri ve Empatinin Cinsel Doyum Toplam Puanlarını Yordamasına İlişkin Aşamalı Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Model		R	R ²	ΔR ²	B	SH _B	β	t	p
1	(Sabit)	0.298	0.089	0.089	26.718	1.124		23.761	0.000
	Çocuk sayısı				3.724	1.1074	0.298	3.467	0.001
2	(Sabit)	0.374	0.140	0.051	43.305	6.280		6.895	0.000
	Çocuk sayısı				3.821	1.049	0.306	3.644	0.000
	Kaçınan Bağlanma				-3.798	1.416	-0.225	-2.682	0.008
Toplam				F_(2,124)= 9.911					0.000

Çizelge 14 incelendiğinde, aşamalı çoklu regresyon analizinde modele ilk olarak çocuk sayısı değişkeninin girdiği görülmektedir. Regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, çocuk sayısının erkeklerin cinsel doyumundaki varyansın %8.9'unu açıkladığı görülmüştür. Erkek katılımcılar için cinsel doyumun en güçlü yordayıcısının çocuk sayısı olduğu belirlenmiştir. İkinci aşamada kaçınan bağlanma değişkeni modele eklenmiş ve değişkenin açıklanan toplam varyansa %5.1'lik katkıda bulunduğu tespit edilmiştir.

Sonuçlara göre, erkekler için çocuk sayısı ve kaçınan bağlanmanın birlikte cinsel doyumdaki toplam varyansın %14'ünü açıkladığı görülmüştür (R=0.374, R²=0.140, F_(2,124)= 9.911, p = 0.000). Standartlaştırılmış Beta Katsayılarının cinsel doyumunu yordamasındaki görelî önem sıralarına göre; çocuk sayısının (β= 0.306, p<0.001) cinsel doyumun pozitif yönde, kaçınan

bağlanmanın ise ($\beta=-0.225$, $p<0.01$) negatif yönde anlamlı birer yordayıcısı oldukları tespit edilmiştir. Analiz sürecine dahil edilen diğer değişkenlerin ise aşamalı regresyon analizine girmedikleri; diğer bir deyişle cinsel doyumun anlamlı birer yordayıcısı olmadıkları görülmüştür.

Aşamalı çoklu regresyon analizi sonuçlarına bakıldığında, erkeklerde çocuk sayısının, cinsel doyumunu pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Bir başka deyişle, çocuk sayısı arttıkça cinsel doyumsuzluğun arttığı görülmüştür. Ayrıca, kaçınan bağlanmanın, erkek katılımcıların cinsel doyum düzeylerini negatif yönde ve anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Bu sonuçlar, yüksek düzeyde kaçınan bağlanma stiline sahip erkeklerin daha düşük cinsel doyumsuzluk yaşadıklarını göstermektedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde; araştırmanın bulguları, alanyazında konuya ilişkin var olan çalışmaların bulgularıyla birlikte ele alınarak yorumlanmıştır.

5.1. Cinsel Doyum Toplam Puanlarının Cinsiyet, Gelir Düzeyi ve Eğitim Düzeyleri Açısından İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması

Bu başlık altında evli bireylerin cinsel doyum toplam puanlarının cinsiyet, gelir düzeyi ve eğitim düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediği ile ilgili bulguların yorumlanmasına yer verilmiştir.

5.1.1. Cinsel Doyum Toplam Puanlarının Cinsiyet Açısından İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada evli bireylerin cinsel doyum toplam puanlarının, cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediği bir alt problem olarak ele alınmıştır. Elde edilen bulgular, evli bireylerin cinsel doyum toplam puanlarının cinsiyetlerine göre değişmediğini ortaya koymaktadır. Bu sonuç, cinsel doyum düzeylerine göre evli kadın ve erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Alanyazındaki cinsel doyum ve cinsiyeti konu alan bazı araştırmalar incelendiğinde; söz konusu çalışmaların bulgularının farklı olduğu görülmektedir. Örneğin; bazı çalışmalar cinsel doyum puanlarına göre kadınlar

ve erkekler arasında anlamlı farklılıklar olduğunu göstermiştir. Bu çalışmalar, erkeklerin cinsel doyumunun kadınlara göre daha fazla olduğunu ortaya koymuştur (Basat, 2004; Jose ve Alfons, 2007; Kabakçı ve Daş, 2002; Turan, 2013; Vural, 2007). Diğer çalışmalarda ise kadınların cinsel doyumunun daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Renaud, Bayers ve Pan, 1997; Sprecher, 2002). Cinsiyet ve cinsel doyum ele alan bazı çalışmaların sonuçlarının da bu çalışmanın bulguları ile benzer olduğu görülmüştür. Alanyazında, cinsel doyum puanlarının erkek ve kadınlara göre değişmediği bulgusuna daha çok rastlanmıştır (Lawrance ve Byers, 1995; McClelland, 2011; Timm, 1999; Young ve diğ., 1998).

Cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsellik gibi kavramlardan oluşan “cinsiyet kültürü” kavramı, toplum içerisinde cinsiyete yönelik nitelermeleri ve değerlendirmeleri kapsamaktadır. Bu kavram, bir toplumda kadına ve erkeğe yönelik tanımlamaları, bunlara ilişkin davranış kalıplarını, cinsiyete dair kimlikleri, kadın ve erkeklerin birbirlerine karşı olan ilişki biçimlerini, tutumlarını, evlenme sayısını ve aile yaşam biçimini de içine alan çok geniş bir alanı ifade etmektedir (Ersoy, 2009). Cinsellik ise kişinin çevreyle olan ilişkisinden, yaşam koşullarından ve içinde yaşadığı kültürden önemli ölçüde etkilenmektedir (Kingsberg ve Janata, 2007). Gelenekler, kadına tüm yaşamı boyunca (evlilik, gebelik, menopoz ve yaşlılık dönemi) cinselliğini nasıl yaşaması gerektiği hakkında yol gösterir. Türkiye gibi halkının çoğunluğu Müslüman olan ve geleneksel değerlere önem veren kültürlerde, cinsellik konusunda kadınlar üzerinde baskı bulunmaktadır. Bu baskılardan dolayı kadınların cinsellikten haz alması ve evlilikte cinsel arzularının olması ahlaksızlık olarak düşünülmektedir. Yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı; geleneksel kültür değerleri, kadınların cinsellik ile ilgili konuşabilmeleri ve duygularını ifade edebilmelerini olumsuz yönde etkilemektedir. Geleneksel kültürlerde erkekler ise cinsellik konusunda daha özgürdürler. Geleneksel rollere göre evlilikte erkekleri cinsel konularda tatmin etmek kadınların görevi olarak görülmektedir (Kaya ve Aslan, 2013).

Yukarıda belirtilen durumlar göz önünde bulundurulduğunda; Türkiye’de yapılan bu çalışmada, kadınlar ve erkeklerin cinsel doyum puanları arasında bir fark olmaması ve erkeklerin kadınlara göre daha yüksek cinsel doyum

düzeyine sahip olmamaları düşündürücü bir durumdur. Ancak, son yıllarda Türkiye’de modernleşme ile birlikte, aile yapıları değişmekte, kadınların eğitim düzeyleri artmakta, kadınlar toplumsal yaşama daha yüksek oranda katılmakta ve geleneksel rollere verilen değer azalmaktadır. Kadınların iş ve eğitim hayatına katılımları ile birlikte cinsellik ile ilgili bilgi düzeylerinin de artmaya başladığı görülmektedir. Cinsel konularda elde edilen sağlıklı ve doğru bilgilerin, cinsel doyumu olumlu yönde etkilediği bilinmektedir (Yaşın Dökmen ve Tokgöz, 2002).

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan kadınların %84’ü yüksek öğrenim düzeyine; %83’ü orta ve üzeri gelir düzeyine sahip, daha çok Ankara’da yaşayan kişilerdir. Türkiye ve diğer ülkelerde yapılan bazı çalışmalarda yüksek eğitim ve gelir düzeyine sahip olan kadınların cinsel doyum düzeylerinin de daha yüksek olduğu görülmektedir (Barrientos ve Paez, 2006; Basat, 2004; Çetin, 1995). Çalışmalara göre, yüksek eğitim düzeyine sahip kadınlar, cinsellik ile ilgili daha çok araştırma yapmakta ve bu konu ile ilgili daha doğru bilgilere sahip olmaktadırlar. Yaşın Dökmen ve Tokgöz (2002), cinsel bilgi düzeyinin fazla olmasının cinsel doyumu olumlu yönde etkilediği ve yüksek eğitim düzeyine sahip kadınlar ve erkekler arasında evlilik doyumu ve cinsel doyum konusunda bir fark olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca çalışmalar incelendiğinde, kadınların cinsel doyumunu etkileyen en önemli faktörlerin; utangaçlık, özsaygı ve kendine güven olduğu görülmektedir. Eğitim düzeyi ile birlikte kadınların özsaygı ve kendine güven düzeyinin de arttığı görülmüştür (Munnariz, Berman, Goldstein ve Jefferson, 2000). Sonuç olarak, kadın ve erkekler arasında cinsel doyum konusunda anlamlı bir farkın olmamasının nedenlerinin; değişen cinsiyet rolleri, kadınların eğitim ve gelir düzeylerinin artması ve kadınların cinsellik ile ilgili erkeklerle aynı haklara sahip olduklarının farkına varmaları olduğu söylenebilir.

5.1.2.Cinsel Doyum Toplam Puanlarının Ortalama Gelir ve Eğitim Düzeyleri Açısından İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması

Gelir düzeyi ve eğitim düzeyi birbirini etkileyen faktörlerdir. Eğitim düzeyi yüksek olan kişilerin gelir düzeyinin de yüksek olduğu bilinmektedir

(Barrientos ve Paez, 2006). Bu nedenle, bu iki değişken aynı başlık altında ele alınmıştır.

Evli bireylerin cinsel doyum toplam puanlarının, aylık gelir düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediği araştırmanın bir alt problemi olarak ele alınmıştır. Elde edilen bulgular, kişilerin cinsel doyum toplam puanlarının aylık gelir düzeylerine göre değişmediğini göstermiştir. Alanyazındaki bazı çalışmaların sonuçlarının bu çalışmanın bulgularına benzer olduğu görülmüştür. Başka bir deyişle, farklı gelir düzeylerine sahip kişiler arasında cinsel doyum açısından anlamlı bir farkın olmadığı ortaya konulmuştur (Turan, 2013; Weinberg, Lottes ve Gordon, 1997). Ancak, Barrientos ve Paez'in (2006) çalışmaları, yüksek, orta ve düşük gelir düzeyine sahip olan kişilerin cinsel doyum düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu araştırmaya göre, yüksek gelir düzeyine sahip kişilerin daha yüksek cinsel doyum yaşamakta oldukları bulunmuştur. Vural ve Temel'in (2010) çalışmalarında ise gelir düzeyi ile cinsel doyum arasında negatif yönde ilişki bulunmuştur. Alanyazındaki araştırmalar incelendiğinde, gelir düzeyi ve cinsel doyumunu ele alan çalışmaların sonuçlarının farklı olduğu ve söz konusu araştırmaların bulgularının birbiriyle tutarlılık göstermediği görülmüştür.

Bireylerin cinsel doyum toplam puanlarının, eğitim düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediği, araştırmanın üçüncü alt problemi olarak ele alınmıştır. Elde edilen bulgular, kişilerin cinsel doyum toplam puanlarında eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir. Cinsel doyum ve eğitim düzeyi değişkenlerini ele alan bazı araştırmaların sonuçlarının, bu çalışmanın bulgularına benzer olmadığı görülmektedir. Örneğin; bazı çalışmalarda yüksek eğitim düzeyine sahip kişilerin daha yüksek cinsel doyum yaşadıkları bulunmuştur (Barrientos ve Paez, 2006; Basat, 2004; Çetin, 1995). Ayrıca, Jose ve Alfons'un (2007) araştırmasına göre yüksek eğitim düzeyine sahip kadınların düşük eğitim düzeyine sahip kadınlara göre cinsel doyum düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazındaki çalışmaların sonuçları incelendiğinde, eğitim düzeyi ve cinsel doyumunu ele alan çalışmaların sonuçlarının farklı olduğu ve bulguların birbirleriyle tutarlı olmadıkları görülmüştür.

Cinsellik ile ilgili doğru bilgilere sahip olmanın cinsel doyumunu olumlu yönde etkilediği bilinmektedir (Yaşın Dökmen ve Tokgöz, 2002). Eğitim ve gelir seviyesi yüksek olan kişiler, cinsellik ile ilgili destek alma ve bilgi edinmeye daha eğilimli kişilerdir. Ayrıca, bu kişiler cinsel konular ile ilgili daha çok araştırma yapmaktadırlar ve cinsel sorun ve doyumları ile ilgili daha olumlu, liberal ve açık düşünebilmektedirler (Tomic ve diğ., 2006). Bu nedenle, yüksek ya da orta gelir ve yüksek eğitim düzeyine sahip kişilerin cinsel doyumunun daha yüksek olması beklenen bir durumdur. Ancak, bu çalışmanın bulgularına göre; farklı eğitim ve gelir düzeylerine sahip kişilerin cinsel doyum puanlarında anlamlı bir fark görülmemiştir. Araştırmanın, çalışma grubu incelendiğinde daha çok yüksek eğitim ve gelir düzeyine sahip kişilerin (%83'ü en az üniversite mezunu, %86'si 1500TL ve üzeri gelir düzeyine sahip) bu çalışmaya katıldığı görülmektedir. Yüksek eğitim düzeyinde olan katılımcılar, cinsellik ile ilgili daha kolay konuşabilen ve bu konular ile ilgili düşünmekten ve bahsetmekten rahatsız olmayan kişilerdir. Araştırmanın GRCDÖ ölçeğinin maddeleri cinsellik ve kişilerin cinsel hayatı ile ilgili ayrıntılı ve özel maddeleri içermektedir. Veri toplama aşamasında, birçok kişi, GRCDÖ ölçeğinin maddelerini okuduktan sonra rahatsız olup yanıtlamayı yarıda bırakmıştır. Ölçeğin cinsel doyum bölümünü tamamen doldurmuş kişilerin verileri analiz sürecine dahil edilebilmiştir. Bu nedenle analize katılan daha düşük eğitim ve gelir düzeyine sahip kişilerin sayısı oldukça azdır.

Sonuç olarak; bu araştırmaya katılan farklı gelir ve eğitim düzeylerindeki kişiler arasında cinsel doyum konusunda anlamlı bir farkın olmaması, araştırmanın çalışma grubunun %83'ünün yüksek eğitim ve yüksek ya da orta gelir düzeyine sahip kişilerden oluşması, düşük eğitim ve gelir düzeyine sahip katılımcıların da cinsellik ile ilgili daha açık ve liberal görüşe sahip olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

5.2. Cinsel Doyum Puanlarının Yordanmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Bu başlık altında kadınların ve erkeklerin birlikte, sadece kadınların ve sadece erkeklerin ele alındığı modellerde araştırmanın diğer değişkenlerinin;

yaş, evlilik süresi, çocuk sayısı, korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik, kaygılı ve kaçınan bağlanma, empatinin alt boyutları; fantezi, perspektif alma, empatik düşünce ve kişisel rahatsızlık değişkenlerinin cinsel doyumunu yordayıp yordamamasına ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

5.2.1. Cinsel Doyum Toplam Puanlarının Demografik Değişkenler Tarafından Yordanmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Bu başlık altında cinsel doyumun yaş, evlilik süresi ve çocuk sayısı ile ilgili regresyon analizleri sonuçlarının bulgular, tartışma ve yorumlarına yer verilmiştir.

Kadınların ve erkeklerin birlikte ele alındığı modelde yaş, cinsel doyumun ikinci yordayıcısı olarak belirlenmiştir. Regresyon analizi sonuçlarına göre yaşın cinsel doyumunu olumlu yönde yordadığı görülmüştür. Bu bulgu, yaşla birlikte cinsel doyumsuzluğun daha fazla olduğunu göstermektedir. Alanyazındaki çalışmaların sonuçlarının bu çalışmanın bulguları ile benzer olduğu görülmüştür. Bazı çalışmalar, yaş ve cinsel doyum arasında ilişki olduğunu ve cinsel doyumun yaşla birlikte azaldığını ortaya koymuştur (Gilford ve Bengtson, 1979; Jose ve Alfons, 2007; Vural ve Temel, 2010).

Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği'nin alt boyutlarından biri cinsellik yaşama sıklığıdır (Rust ve Golombok, 1986). Araştırmalara göre yaşla birlikte cinsellik yaşama sıklığının azaldığı görülmektedir. Yeni evli çiftlerde ise cinsel yaşam sıklığının daha fazla olduğu görülmektedir (Turan, 2013). Ayrıca yaşla birlikte östrojen ve testosteron hormonların azalması ile cinsel doyum düzeyinin daha düşük olduğu bilinmektedir (Danacı, Oruç, Adıgüzel, Yıldırım ve Aydemir, 2003). Öte yandan, kadınlarda yaşla birlikte cinsel doyumunu etkileyen en önemli faktör menopoz olduğu düşünülmektedir (Means, 2000). Menopoz döneminde olan kadınların hormonlarındaki değişikliklerle beraber, cinsellik yaşama arzusu ve cinsel doyumunu azalmaktadır. Kadınların menopoz dönemindeki cinsellik yaşama arzusunun az olması erkekleri de etkilemektedir ve bu konu çiftlerin cinsel doyumunun daha az olmasına neden olmaktadır (Trompeter, Bettencourt, ve Barrett-Connor, 2012).

Bu araştırmanın bulgularına bakıldığında katılımcıların 21-59 yaş aralığında oldukları görülmektedir. Bu yaş aralığındaki insanlarda, yukarıdaki nedenlerden dolayı, cinsel doyum düzeylerinin farklı olması beklenen bir durumdur.

Regresyon analizinin sonuçlarına göre, sadece erkeklerin ele alındığı modelde cinsel doyumunu yordayan diğer değişken ise çocuk sayısıdır. Alanyazındaki çalışmaların bulgularının bu çalışmanın bulgularıyla örtüştüğü görülmektedir (Turan, 2013).

Ailelerde çocukla birlikte cinsellik yaşama sıklığının azalmakta olduğu bilinmektedir. Çocuk sayısı ile birlikte ilgi ve zamanın çoğu çocuğa yönelmekte ve çocuğun anne ve babasıyla uyuması cinsel yaşam sıklığının azalmasına neden olmaktadır. Cinsel yaşam sıklığı, cinsel doyumun bir alt boyutudur ve sıklığın azalmasıyla birlikte cinsel doyumun azaldığı bilinmektedir. Çocuk sayısı ile birlikte onlara ayrılan zamanın daha fazla olması cinsel doyumun azalmasının nedeni olarak düşünülmektedir.

Çocuk sayısının erkekleri daha çok etkilemesi kültürel açıdan açıklanabilmektedir. Türkiye’de, kadınlar iş hayatında olsa da olmasa da çocuklar ile daha çok ilgilenmekte ve çocuk sayısı ile birlikte kadınların yorgunluğu artmaktadır. Kadınların yorgunluk nedeniyle cinsel yaşam isteği azalmaktadır. Bu nedenle kadınlar erkeklerin cinsel yaşam isteğine her zaman karşılık verememektedirler. Reddedilme duygusu ve istedikleri kadar cinsel yaşamda bulunamamasının erkeklerin cinsel doyumunun azalmasına neden olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, çocuk sahibi olan kadınların cinsel doyumunu etkileyen faktörler, cinsellik yaşama sıklığından ziyade cinsel ilişkilerin duygusal ve samimiyet boyutudur. Çocuk sayısı ile birlikte kadınların ilişkiden aldığı sıcaklık ve duygusal boyut değişmemektedir ancak bu konu cinsel yaşamın fiziksel boyutu ve sıklığını daha çok etkilemektedir (Ahlborg, Dahlof ve Hallberg, 2005; Means, 2000). Bu nedenden dolayı cinselliğin fiziksel boyutundan daha çok doyum alan erkeklerin çocuk sayısından daha çok etkilenmiş oldukları düşünülmektedir.

Buna benzer şekilde, sadece kadınların ele alındığı modelde evlilik süresinin cinsel doyumunu negatif yönde yordadığı görülmektedir. Kadınlarda

yaş ile birlikte görülen anatomik, fizyolojik ve psikolojik değişikliklerin cinselliği olumsuz şekilde etkilediği ve cinsel doyumun azaldığı tespit edilmiştir. Alanyazındaki çalışmaların bulgularının bu araştırmanın bulgularıyla örtüştüğü görülmüştür (Rainer ve Smith, 2012; Varma ve diğ., 2005). Kadınlarda yaşla birlikte östrojen hormonunun azalması, dokunmanın azalması, kaçınmanın artışı ve orgazm sorunları cinsel doyumunu olumsuz etkilemektedir (Borissova, Kovatcheva, Shinkov ve Vukov, 2001; Varma ve diğ., 2005). Ayrıca, çalışmalara göre cinsel doyumun yaşla birlikte azaldığı görülmektedir (Barrientos ve Paez, 2006; Gilford ve Bengtson, 1979; Jose ve Alfons, 2007). Öte yandan evlilik süresinin cinsel doyum açısından kadınları daha çok etkilemesinin nedeni, evlilik süresi daha uzun olan kadınların önceki nesil ve daha çok geleneksel rolleri sahiplenen kadınlar olmasıdır. Türkiye’de, daha önce de değinildiği gibi daha çok geleneksel rollere sahip kadınların erkeklere göre daha düşük cinsel doyuma sahip oldukları bilinmektedir (Kaya ve Aslan, 2013). Bu nedenlerden dolayı yaşla birlikte evlilik süresinin artışının, kadınların cinsel doyumunu daha çok etkilediği düşünülmektedir.

5.2.2. Cinsel Doyum Toplam Puanlarının Bağlanma Stilleri Tarafından Yordanmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Aşamalı çoklu regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, kaçınan bağlanma stiline kadınlar ve erkekler birlikte, kadınlar ayrı ve erkekler ayrı ele alındığı her üç model içinde cinsel doyumunu yordayan en önemli değişken olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre, kaçınan bağlanma stili cinsel doyumunu negatif yönde yordamaktadır. Cinsel doyum puanlarının yüksek olması cinsel sorunların ve doyumsuzluğun göstergesidir. Bu bulgulara göre, kaçınan bağlanma stiline sahip kişiler daha yüksek cinsel doyum yaşamaktadırlar. Yapılan bazı çalışmaların sonuçlarının bu bulguyu desteklemediği görülmektedir. Örneğin, Clymer, Ray, Trepper ve Pierce’in (2006) ve Davis ve diğerlerinin (2006) çalışmalarına göre en az bir yıllık romantik ilişkisi olan kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin daha düşük cinsel doyum yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Ancak, bahsedilen çalışmalar evli bireyler üzerinde değil romantik ilişkisi olan kişiler üzerinde yapılmıştır.

Kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin yakın ilişki kurma konusunda sorun yaşadıkları bilinmektedir. Bu stile sahip olan kişiler diğer insanlardan uzak durarak, reddedilme ve incinme duygularına karşı kendini koruma çabalarını belirtmektedir. Ayrıca, bu kişiler bağlanma figürleri ile ilişkili hayal kırıklığı ve acıdan kaçınmaktadırlar. Bu nedenle bağlanma ihtiyaçlarını reddetmekte, yakınlık ve bağlanmadan kaçınmaktadırlar. Öte yandan, çalışmalara göre kaçınan puanı yüksek olan bireyler, kendilik değerlerini abartmakta, narsisistik savunmalar kullanmaktadırlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Manicavasagar, Silove, Marnane ve Wanger, 2009). Ancak, evlilikte kişilerin ilişki ve evlilik doyumunu elde edebilmeleri için yakın ilişkide olmaları gerekmektedir. Çalışmalara göre, cinsel doyum etkileyen önemli faktörlerden biri ilişki ve evlilik doyumudur (Çağ ve Yıldırım, 2013). Buna karşın, yakın ilişki kurmakta sorun yaşayan kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin, cinsellikten nasıl doyum sağladıkları ve temeli yakın ilişkiye dayalı evliliklerini güvenli olmayan bu bağlama stili ile nasıl devam ettirebildikleri düşündürücü bir durumdur. Barrientos ve Paez'in (2006) çalışmasına göre, cinsel doyumun sadece iletişim alt boyutunun kaçınan bağlanma ile olumsuz ilişkisi vardır. Bu noktada, evliliklerinde duygusal birliktelikten kaynaklı doyum elde edemeyen kişilerin evliliklerini devam ettirebilmeleri için doyum cinsellik üzerinden sağlamaya çalıştıkları söylenebilir.

Araştırmanın diğer yordayıcı değişkeni kadınların ve erkeklerin birlikte ve sadece kadınların ele alındığı modelde kaygılı bağlanmadır. Kaygılı bağlanmanın cinsel doyum olumlu yönde yordadığı görülmüştür. Bu bulguya göre, kaygılı bağlanma stiline sahip kişilerin daha düşük cinsel doyum yaşadıkları saptanmıştır. Başka bir deyişle, cinsel doyum ölçeğinden alınan yüksek puanlar, cinsel doyumsuzluğa işaret ettiği için, kaygılı bağlanmaya sahip kişilerin daha düşük cinsel doyum yaşadıkları görülmüştür. Alanyazındaki çalışmalar benzer sonuçları göstermektedir. Kaygılı bağlanma, cinsel doyum olumsuz şekilde etkileyen en önemli faktörlerden biridir (Barrientos ve Paez, 2006; Clymer, Ray, Trepper ve Pierce, 2006; Çağ ve Yıldırım, 2013)

Bağlanma stiline kaygı boyutundan yüksek puan alan kişiler, yakın ilişkilerinde reddedilme ve terk edilme konusundaki aşırı duyarlılıktan

kaynaklanan bağlanma kaygısını göstermektedirler (Sümer, 2006). Ayrıca, bu bireylerin sevme/sevilmeye karşı aşırı duyarlı oldukları ve kendilerini değerli hissetmek için aşırı güvence arayışına girdikleri belirtilmektedir (Barinbaum, 2007; Cooper ve diğ., 2006). Genel olarak kaygının ilişkisel ve cinsel doyumu olumsuz etkilediği bulunmuştur (Daş, 2009; Gülsün, Ak ve Bozkurt, 2009; Özmen, 1999). Ayrıca ilişkide yaşanan kaygı, utangaçlık ve suçluluk gibi olumsuz duygulara yol açmaktadır. Bu olumsuz duygular ilişkiyi olumsuz şekilde etkilemektedir (Barrientos ve Paez, 2006). Bunun yanı sıra, kaygılı bağlanma stiline sahip kişiler, cinsellik ve karşı tarafı memnun etme konusunda kaygı yaşamaktadırlar (Davis ve diğ., 2006). Öte yandan, kaygılı bağlanma stiline sahip kişiler, ilişkilerini sevilmeme ve terk edilme korkusuyla yaşamaktadırlar (Hazan ve Shaver, 1987). Bu bağlanma stiline sahip kişilerin, cinselliği bu güvensizlik ve olumsuz duygular ile yaşadıkları için yeterince cinsel doyuma ulaşamadıkları düşünülebilir.

Bu çalışmanın bulgularında görüldüğü gibi diğer çalışmalarda da kaygılı bağlanmanın kadınların cinsel doyumunu daha çok etkilediği görülmüştür (Barrientos ve Paez, 2006). Yüksek kaygılı bağlanmaya sahip olan kadınlar, cinselliği ilişkiyi daha sıcak tutabilmek için kullanmakta ve cinselliği ilişkinin diğer yönleri (aşk, samimiyet ve ilgi) ile karıştırabilmektedirler (Brinbaum, 2007). Bu kişilerin aşırı ilgili, yakınlık ve samimiyet isteği karşılık görmediği zaman, cinsellikte yaşadıkları en küçük sorun, örneğin eş tarafından reddedilmek ya da onların istediği kadar yakınlık görememek onları hayal kırıklığına uğratıp, ilişkide daha çok güvensizlik duygusu yaşamalarına neden olmaktadır. Bu durum, kişilerarası ilişkilerin tümünde tehdit algısı oluşması eğilimine ve bu tehdit durumlarının olası olumsuz sonuçlarının abartılı algılanmasına neden olmaktadır. Kaygılı bağlanma stiline sahip kişilerin, daha önce yaşadıkları olumsuz duyguların yeni deneyimlerini olumsuz yönde etkilediği ve olumsuz deneyimler konusunda zihinsel olarak kolayca geçiş yaptıkları bilinmektedir (Manicavasagar ve diğ., 2009). Bu nedenle, cinsellikte yaşanan tek bir olumsuz anının kişilerin tüm cinsel hayatını etkileyebildiği düşünülmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen kaygılı bağlanmanın cinsel doyumu olumsuz yönde etkilediği bulgusunun ilgili alanyazın ışığında bu şekilde açıklanması olası görünmektedir.

5.2.3. Cinsel Doyum Toplam Puanlarının Empatinin Alt Boyutları Tarafından Yordanmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Cinsel doyumun diğer yordayıcısının, kadınların ve erkeklerin birlikte ele alındığı modelde empatinin alt boyutları olan kişisel rahatsızlık ve empatik düşünce olduğu görülmüştür. Kişisel rahatsızlığın olumlu yönde, empatik düşüncenin ise ters yönde cinsel doyumunu yordadığı görülmüştür. Literatürde empati ve cinsel doyumunu birlikte ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmanın bulgularına göre, kişisel rahatsızlık düzeyi yüksek olan kişilerin daha az cinsel doyum yaşadıkları görülmektedir. Empatinin yüksek kişisel rahatsızlık alt boyutu düzeyine sahip olan kişiler, karşısındaki kişilerin hissettiği olumsuz duygu ve yaşantılarını anlamaya çalışan insanlardır. Empatinin kişisel rahatsızlık düzeyi yüksek olan kişiler, başkasının olumsuz yaşantılarına karşı stres, kaygı, endişe ve rahatsızlık yaşayan bireylerdir. Cinsel doyumunu azaltan en önemli faktörler stres ve kaygıdır (Daş, 2009; Gülsün, Ak ve Bozkurt, 2009; Özmen, 1999). Bu kişilerin yaşadığı cinsel doyumsuzluğun, cinsel ilişki sürecinde karşı tarafa verilebilecek en küçük rahatsızlık ve zarar verme kaygısından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Cinsel doyumun yordayıcısı olan diğer değişken, empatinin altboyutu olan empatik düşüncedir. Empatik düşüncenin cinsel doyum düzeyini negatif yönde yordadığı ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada, yüksek cinsel doyum puanı cinsel doyumsuzluğa işaret etmektedir. Bu nedenle empatik düşünce düzeyi yüksek olan kişilerde cinsel doyumun daha fazla olduğu bulunmuştur. Empatik düşüncesi yüksek olan kişiler, zor durumda olan başkalarına karşı ilgi, şefkat ve sıcaklık duygularını hissetmektedirler. Empatik düşünceye sahip olan kişilerin cinsel yaşam sürecinde karşı tarafı zor durumda bırakmamak ve karşı tarafın haz alması için yeterince ilgi, şefkat ve sıcaklık gösterdikleri düşünülebilmektedir. Bu durum eşin cinsellikten haz ve doyum alması için önemli bir konudur. Bir ilişkide eşin cinsellikten haz alması ve doyum almasının kişinin kendi doyumunu da etkilediği bilinmektedir. Bu nedenle, empatik düşüncenin cinsel doyumunu olumlu yönde etkilediği düşünülebilir (Galinsky ve Sonenstein, 2012).

Genel olarak, empati sağlıklı iletişim kurmanın en önemli faktörlerindedir. Empati kuran kişiler daha kolay iletişim kurmakta ve karşı tarafın istediklerini daha iyi anlamaktadırlar. Evli bireylerde, empati düzeyi yüksek olan eşlerin iletişimi daha yüksek olduğundan, bu kişilerin cinsel ilişki konusunda da daha kolay konuşabilmeleri beklenmektedir. Böylece bireyler karşı tarafın isteklerini dinleyebilmekte ve kendi isteklerinden kolayca bahsedebilmektedirler. Cinsel ilişkide her iki tarafın isteklerini söyleyebilmesi ve karşı tarafın isteklerini yerine getirebilmesi, cinsel doyum için önemli bir faktördür. Tuğrul, Öztan ve Kabakçı'nın (1993) Türkçe'ye uyarladığı cinsel doyum ölçeğinin bir alt boyutu iletişim olarak yer almaktadır. Öte yandan, empatiden yoksun olan kişilerin (örneğin narsistik kişilik bozukluğu olanlar), cinsel şiddet ve tacize daha meyilli oldukları bilinmektedir. Narsistik kişilik bozukluğu olan kişiler, karşı tarafın duygu ve isteklerini algılayamadıkları için partnerlerinin cinsel doyumsuzluğunu önemsememekte ve böylece kendilerinin de daha düşük cinsel doyum yaşadıkları bilinmektedir (Widman ve McNulty, 2010). Ayrıca, Babin'in (2012) çalışmasına göre, eşler arasında cinsellik ile ilgili iletişim (sözel ve sözel olmayan), cinsellik ile ilgili kendine güveni arttırmayı sağlamakta ve cinsel doyum üzerinde olumlu etki sağlamaktadır. Empati kurabilen kişilerin cinsel doyumunun daha yüksek olması bu nedenden dolayı kaynaklanabilmektedir.

5.2.4. Cinsel Doyum Toplam Puanlarının Cinsiyetçiliğin Alt Boyutları Tarafından Yordanmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmanın bulguları incelendiğinde, cinsiyetçiliğin iki alt boyutu olan düşmanca cinsiyetçilik ve korumacı cinsiyetçiliğin cinsel doyumunu anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür. Başka bir deyişle, cinsel doyum düzeyleri ve cinsiyetçilik düzeyleri arasında bir ilişkinin olmadığı bulunmuştur. Cinsel doyum ve cinsiyetçiliği ele alan bir araştırmanın sonuçlarına ulaşamadığı için bu bulgunun başka araştırma sonuçları ile karşılaştırılması mümkün olamamaktadır.

Korumacı cinsiyetçilik tutumuna sahip kişiler, erkeklerin egemenliğini ve kadınların geleneksel rolünü kabul eden kişilerdir. Korumacı cinsiyetçilik her

ne kadar kadına yönelik olumlu davranışlar olarak görünse de aslında kadını zayıf gören bir önyargıdır (Glick ve Fiske, 1996). Korumacı cinsiyetçilik tutumuna sahip kadınlar, kendilerini erkeklere bağlı ve erkeklerden zayıf görmektedirler. Bu kadınlar geleneksel rollere inanmakta ve cinselliği bir görev olarak algılamaktadırlar. Bu nedenle, istemedikleri zaman bile karşı tarafı cinsellik konusunda tatmin etmeyi görev olarak gördükleri için kendilerini cinsel ilişkiye zorlayabilmektedirler. Ayrıca, kadınların geleneksel rolünü kabul eden kişiler, kadının cinsellik konusunda haz alması ve cinselliği istemesini de ahlaksızlık olarak görebilmektedirler (Kayır, 1998).

Korumacı cinsiyetçilik tutumuna sahip kişilerin özellikleri göz önünde bulundurulduğunda, yukarıda bahsedilen nedenlerden dolayı bu kişilerin eşlerinin cinsel doyum düzeylerinin az olması beklenmektedir. Kadınlar cinselliği bir görev olarak algıladığında ve kendi hazlarını göz ardı ettiklerinde, cinsel doyumlarının az olması beklenen bir durumdur. Bu nedenden dolayı düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik tutumuna sahip kişilerin cinsel doyumlarının daha düşük olması beklenen bir durumdur. Ancak, bu araştırmanın bulguları, cinsiyetçilik tutumlarının cinsel doyumunu yordamadığını ortaya koymuştur.

Araştırmanın bulguları incelendiğinde korumacı cinsiyetçilik puanları açısından erkekler ve kadınlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Kadınların korumacı cinsiyetçilik puan ortalaması 39.00, erkeklerin ise 40.00 olduğu görülmektedir ($t=-0.65$, $p>0.05$). Sakallı-Uğurlu (2003), cinsiyetçiliğin yüksek olduğu toplumlarda kadınların düşmanca cinsiyetçiliği önyargı ve ayrımcılık olarak gördüklerini, dolayısıyla korumacı cinsiyetçiliği olumlu algılama eğiliminde olduklarını belirtmektedir. Fischer (2006) de erkeklerin kadınlara karşı sergiledikleri düşmanca tutumların, kadınların korumacı cinsiyetçilik tutumları üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur. Başka bir deyişle, kadınların korumacı cinsiyetçilik tutumlarını benimseme düzeyleri, erkekler tarafından maruz bırakıldıkları düşmanca tutumlara karşılık olarak geliştirilen bir tepkidir. Öte yandan, düşmanca cinsiyetçi tutumlara maruz kalan kadınlar, yukarıda da belirtildiği gibi korumacı cinsiyetçi tutumlar geliştirmekte, bu yolla da kendi özsaygılarını, söz konusu olumsuz düşüncelerden korumaya çalışmaktadırlar.

Sonuç olarak, evlilikte bir eşin cinsiyetçilik tutumunun diğerinin cinsiyetçilik tutumunu etkilediği bilinmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi, evli çiftlerde bireylerin düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik tutumunun cinsel doyum üzerinde olumsuz etkisinin olması beklenen bir durumdur. Ancak, düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik düzeyi bakımından benzer tutumlara sahip olmanın romantik ilişki doyumunu üzerinde etkili olmadığı bulunmuştur (Curun, 2001). İlişki uyumu ve cinsel doyumunu arasında olumlu yönde ilişki olduğu bilinmektedir (Eşsizöğlü, Yenilmez, Güleç ve Yazıoğlu, 2012). Dolayısıyla, bu çalışmanın bulgularında da görüldüğü gibi, evlilikte kadın ve erkeğin korumacı cinsiyetçilik tutumunun birbirine benzer olması, erkeğin sergilediği cinsiyetçilik tutumunun kadınlar tarafından normal algılanmasına sebep olmaktadır ve bu tutumlar ilişkilerinde uyumsuzluk ve çatışma yaratmamaktadır. Cinsel doyumunu etkileyen en önemli faktörlerden birinin eşler arası uyumsuzluk ve çatışma olduğu bilinmektedir (Curun, 2006; Erbek, Beştepe, Akar, Alphan ve Eradamlar, 2005). Eşler arası cinsel roller konusunda yaşanan uyumsuzluklar da çatışmaya neden olmakta ve çift uyumunu etkilemektedir. Ancak, bu çalışmanın bulgularına göre çiftler arası cinsel roller nedeniyle bir uyumsuzluk söz konusu değildir. Bu nedenden dolayı, cinsiyetçilik tutumları cinsel doyumunu yordamadığı düşünülmektedir.

Kadınlar ve erkekler arasında düşmanca cinsiyetçilik konusunda bir farkın olup olmadığı incelendiğinde, erkeklerin düşmanca cinsiyetçilik puanlarının kadınlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Düşmanca cinsiyetçilik puanlarının ortalamasının kadınlar için 37.00 ve erkekler için 42.68 olduğu görülmektedir ($t=-4.37, p<0.01$). Düşmanca cinsiyetçilik tutumuna sahip kişiler, kadının yönetilmesi, kontrol edilmesi ve kadın üzerinde egemen olunması gerektiğini düşünen kişilerdir. Ayrıca düşmanca cinsiyetçilik, kadın erkek arasındaki farkı abartmakta ve kadını ikincil konumda ve seks objesi olarak görmektedir. Başka bir deyişle, düşmanca cinsiyetçilik tutumuna sahip kişiler, kadınlara yönelik olumsuz tutumlarını açıkça ifade eder. Düşmanca cinsiyetçilik, kadının erkeğe göre daha zayıf ve erkeğe bağımlı olarak algılanması ve buna bağlı olarak da düşük seviyede görülüp cinsiyet ayrımcılığına maruz kalması şeklinde tanımlanmaktadır (Sakallı-Uğurlu, 2003). Bu tutuma sahip kişilerin, kadınlara yönelik şiddet kullanan ve evlilikte

cinsel zorlama ve tacize daha eğilimli kişiler oldukları bilinmektedir (Benatar, 2012; Choi, Bowleg ve Neilands, 2011). Öte yandan kadınların cinsel zorlanmaya maruz kaldıkları durumlarda ya da cinsellik konusunda zorlandıklarında yüksek bir cinsel doyuma ulaşmaları mümkün olmayan bir durumdur.

Düşmanca cinsiyetçiliğin cinsel doyum üzerindeki etkisi düşünüldüğünde, daha önce de bahsedildiği gibi bu tutuma sahip olan kişiler kadını bir cinsel obje olarak görmekte ve kadının cinsellik konusundaki haklarını önemsemektedirler. Bu çalışmada, evli bireylerin cinsiyetçilik konusundaki tutumlarının yine kendi cinsel doyumları üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Kadının duygularını önemsemeyen ve onu bir cinsel obje olarak gören erkekler, cinsel ilişkide kendi doyumunu düşünmekte ve bu ilişkide kadının cinsellikten haz alma hakkını göz ardı etmektedirler. Düşmanca cinsiyetçilik tutumuna sahip olan kişilerin cinsel doyumlarının etkilenmemesinin bu nedenlerden dolayı olduğu söylenebilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmadan elde edilen sonuçlara ve sonuçlara bağlı önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuçlar

Araştırmanın birinci alt amacı doğrultusunda ulaşılan sonuçlara göre; araştırmaya katılanların cinsiyetlerine göre, cinsel doyum toplam puanlarının kadınlar ve erkekler arasında anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulunmuştur.

Araştırmanın ikinci ve üçüncü alt amacı doğrultusunda ulaşılan sonuçlar ise; eğitim düzeyleri ve aylık gelir düzeylerine göre cinsel doyum toplam puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın dördüncü alt amacı doğrultusunda ulaşılan sonuçlarına göre, kadın ve erkeklerin birlikte ele alındığı modelde cinsel doyum yordayan değişkenler sırasıyla kaçınan bağlanma stili, yaş, kaygılı bağlanma stili ve empatinin kişisel rahatsızlık ve empatik düşünce alt boyutlarıdır.

Araştırmanın beşinci alt amacı doğrultusunda ulaşılan sonuçlara göre sadece kadınların ele alındığı modelde cinsel doyum yordayan değişkenler sırasıyla kaçınan bağlanma stili, evlilik süresi ve kaygılı bağlanma stildir.

Araştırmanın son alt amacı doğrultusunda ulaşılan sonuçlara göre, sadece erkeklerin ele alındığı modelde cinsel doyumu yordayan değişkenler sırasıyla çocuk sayısı ve kaçınan bağlanma stili olarak bulunmuştur.

6.2.Öneriler

Araştırmanın sonuçları incelendiğinde, cinsel doyumu etkileyen psikolojik faktörlerin önemli bir yere sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Bu nedenle bu faktörlerin incelenmesi, bireylerin aile yaşamları ve bireysel ruh sağlıkları açısından oldukça önemlidir.

Çalışmanın sonuçlarında bağlanma stillerinin cinsel doyumu yordadığı görülmektedir. Bu bulgulara göre kaygılı bağlanma stili cinsel doyumu olumsuz etkilemektedir. Cinsel sorunlar ile ilgili yapılan psikolojik danışma ve psikoterapilerde eşlerin bağlanma stillerinin tespit edilmesinin ve güvensiz bağlanma stilleri üzerinde çalışılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmanın empati ile ilgili bulguları incelendiğinde, empatik düşüncenin cinsel doyumu olumlu yönde yordadığı görülmüştür. Bu nedenden dolayı, evlilik öncesi eğitimler ve evli çiftler için farklı kurumlar tarafından verilen cinsel eğitimlerde, empati ve iletişimin öneminin göz önünde bulundurulması ve bireylerde empatinin artırılması amacıyla çalışmaların yapılması önerilebilir.

Çelişik duygulu cinsiyetçilik bulguları incelendiğinde, kadın ve erkekler arasında cinsiyetçilik tutumlarında, özellikle korumacı cinsiyetçilik konusunda fark olmadığı görülmüştür. Bu sonuç, kadınların maruz kaldıkları cinsiyetçi tutumlar konusunda tolerans gösterdiklerini ve cinsiyetçilik tutumlarını normal karşıladıklarını göstermektedir. Çalışmaya katılan kadınların eğitim ve gelir düzeyi yüksek olmasına rağmen cinsiyetçilik konusunda toleranslı oldukları görülmektedir. Bu nedenle, cinsiyetçilik ile ilgili eğitimler ve duyuruların yeterli olmadığı görülmektedir. Okullar ve farklı kuruluşların bu konuyla ilgili daha çok çalışmaları ve eğitim vermeleri önerilmektedir.

Araştırmanın katılımcıları çiftlerden değil, evli bireylerden oluşmuştur. Benzer çalışmalar, çiftlerden elde edilen verilerle tekrarlanabilir.

Bu araştırmanın çalışma grubu yaş, eğitim ve gelir düzeyi açısından dengeli dağılmamaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu daha çok genç ve yüksek eğitim ve gelir düzeyine sahip kişiler oluşturmaktadır. Bundan sonraki çalışmaların genellenebilirliğinin artırılması için alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki bireylerin çalışma gruplarına dâhil edilmesi önerilebilir.

Bu çalışmada, cinsel doyum toplam puanları ve diğer değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bundan sonraki çalışmalarda, cinsel doyumun alt boyutları ayrı ayrı ele alınarak incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Ahlborg, T., Dahlof, L. G. ve Hallberg, R. M. L. (2005). Quality of Intimate and Sexual Relationship in First-Time Parents Six Months After Delivery. *Journal of Sex Research*, 42 (2), 167-174.
- Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachments Beyond Infancy. *American Psychologist*, 44, 709-716.
- Altınbaş, K., Gülöksüz, S., Özçetinkaya, S. ve Oral, E. T. (2010). Empatinin Biyolojik Yönleri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2 (1), 15-25.
- Arat, N. (1992). *Türkiye’de Kadın Olgusu*. İstanbul: Say Yayınları.
- Aydın, H. (1998). *Cinsellik ve Cinsel İşlev*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Babin, E. A. (2012). An Examination of Predictors of Nonverbal and Verbal Communication of Pleasure During Sex and Sexual Satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 30 (3), 270-292.
- Backe, S. (2006). *Sexism in the Media and Their Effects*. Norderstedt: Grin Verlag.
- Barash, D. P. ve Lipton, J. E. (2002). *Gender Gap: The Biology of Male-Female Differences*. London: Transaction Publishers.
- Barrientos, J. E. ve Paez, D. (2006). Psychosocial Variables of Sexual Satisfaction in Chile. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 32, 351-368.
- Bartholomew, K. ve Horowitz, L. M. (1991). Attachment Styles Among Young Adults: A Test of A Four-Category Model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61 (2), 226-244.

- Barrett-Lennard, G. T. (1981). The Empathy Cycle: Refinement of A Nuclear Concept. *Journal of Counseling Psychology*, 28, 91-100.
- Basat, Ç. (2004). *An Exploration of Marital Satisfaction, Locus of Control, and Self-Esteem as Predictors of Sexual Satisfaction*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Batson, C. D., Fultz, J. ve Schoenrade, P. A. (1987). Distress and Empathy: Two Qualitatively Distinct Vicarious Emotions with Different Motivational Consequences. *Journal of Personality*, 55 (1), 19-39.
- Benatar, D. (2012). *The Second Sexism: Discrimination Against Men and Boys*. Oxford: Wiley & Sons.
- Barinbaum, G. E. (2007). Attachment Orientations, Sexual Functioning, and Relationship Satisfaction in a Community Sample of Women. *Journal of Social and Personal Relationships*, 24 (1), 21-35.
- Bitzer, J. ve Alder, J. (2000). Sexuality During Pregnancy and the Postpartum Period. *Journal of Sex Education and Therapy*, 25 (1), 49-59.
- Borissova, A. M., Kovatcheva, R., Shinkov, A. ve Vukov, M. (2001). A Study of the Psychological Status and Sexuality in Middle-Aged Bulgarian Women: Significance of the Hormone Replacement Therapy (HRT). *Maturita*, 39 (2), 177-183.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and Loss: Separation*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1979). *The Making & Breaking of Affectional Bonds*. London: Routledge.
- Bowlby, J. (1982). *Attachment and Loss: Attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1988). *A Secure Base: Clinical Applications of Attachment Theory*. London: Routledge.

- Boyacıoğlu, G. S. (1999). Kadın Cinsel işlev Bozuklukları. *Psikiyatri Dünyası*, 3 (2), 54-59.
- Brennan, K. A., Clark, C. L. ve Shaver, P. R. (1998). *Self-Report Measurement of Adult Romantic Attachment: An Integrative Overview*. New York: Guilford Press.
- Butzer, B. ve Campell, L. (2008). Adult Attachment, Sexual Satisfaction, and Relationship Satisfaction: A Study of Married Couples. *Personal Relationships*, 15, 141-154.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum* (14. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Byers, E. S. (2010). Relationship Satisfaction and Sexual Satisfaction: A Longitudinal Study of Individuals in Long-term Relationships. *The Journal of Sex Research*, 42 (2), 113-118.
- Carpenter, L. M., Nathanson, C. A. ve Kim, Y. J. (2009). Physical Women, Emotional Men: Gender and Sexual Satisfaction in Midlife. *Archives of Sexual Behavior*, 38, 87-107.
- Choi, K. H., Bowleg, L. ve Neilands, T. B. (2011). The Effects of Sexism, Psychological Distress, and Difficult Sexual Situations on U.S. Women's sexual risk behaviors. *AIDS Education and Prevention*, 23 (5), 397-411.
- Clymer, S. R., Ray, R. E., Trepper, T. S. ve Pierce, K. A. (2006). The Relationship Among Romantic Attachment Style, Conflict Resolution Style and Sexual Satisfaction. *Journal of Couple and Relationship Therapy*, 5, 71-89.
- Collins, N. L. ve Read, S. J. (1990). Adult Attachment, Working Models, and Relationship Quality in Dating Couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58 (4), 644-663.

- Cooper, M. L., Pioli, M., Levit, A., Talley, A. E., Micheas, L. ve Collins, N. L. (2006). Attachment Style, Sex Motives and Sexual Behavior: Evidence for Gender-Specific Expressions of Attachment Dynamics. M. Mikulincer ve G. S. Goodman (Editörler). *Dynamics of Romantic Love: Attachment, Caregiving, and Sex* (s. 243-274). New York: The Guilford Press.
- Corona, G., Jannini, E. A. ve Maggi, M. (2006). Inventories for Male and Female Sexual Dysfunctions. *International Journal of Impotence Research*, 18 (3), 236-250.
- Crowe, M. (1995). Couple Therapy and Sexual Dysfunction. *International Review of Psychiatry*, 7, 195-205.
- Curun, F. (2001). *The Effects of Sexism and Sex Role Orientation on Romantic Relationship Satisfaction*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Curun, F. (2006). *Yüklemeler, İletişim Çatışmaları, Cinsiyet ve Cinsiyet Rolü Yönelimi İle Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik Doyumunu Yordayan İlişkisel ve Kişisel Değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (39), 13-23.
- Çelik, E. (2009). *Evli Öğretmenlerin Bağlanma Stili, Denetim Odağı ve Bazı Nitelikleri Açısından Evlilik Uyum Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Çetin, S. (1995). *Farklı Yaş Gruplarındaki Erkeklerde Andropoza İlişkin Belirtilerin, Cinsel Doyumun ve Yaşama Bakış Açısının İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Çiftçi-Arıdağ, N. ve Yüksel, A. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Ahlaki Yargı Yetenekleri İle Empati Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Educational Sciences. Theory & Practice*, 10 (2), 683-727.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler için Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve Lisrel Uygulamaları*. (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Danacı, A. E., Oruç, S., Adıgüzel, H., Yıldırım, Y. ve Aydemir, O. (2003). Relationship of Sexuality with Psychological and Hormonal Features in the Menopausal Period. *West Indian Medical Journal*, 52, 27-30.
- Daniel, S. ve Bridges, S. K. (2013). The Relationship Among Body Image, Masculinity, and Sexual Satisfaction in Men. *Psychology of Men & Masculinity*, 14 (4), 345-351.
- Daş, C. (2009). Cinsel İşlev Bozukluklarının Tedavisinde Bilişsel-Davranışçı Terapi Yaklaşımı. I. Savaşır, G. Soygüt, E. Barışkın (Editörler). *Bilişsel-Davranışçı Terapiler* (s. 151-176). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Davis, M. H. (1980). A Multidimensional Approach to Individual Differences In Empathy. *JSAS Catalog of Selected Documents*, 10, 85-104.
- Davis, C. M. (1990). What is Empathy, and Can Empathy Be Taught? *Physical Therapy*, 70 (11), 707-711.
- Davis, D., Shaver, P. R., Widaman, K., Vernon, M. L., Follette, W. C. ve Beitz, K. (2006). "I Can't Get No Satisfaction": Insecure Attachment, Inhibited Sexual Communication and Sexual Dissatisfaction. *Personal Relationships*, 13, 465-483.
- Doğan, S. ve Saraçoğlu, G. V. (2009). Yaşam Boyu Vajinismusu Olan Kadınlarda Cinsel Bilgi, Evlilik Özellikleri, Cinsel İşlev ve Doğumun Değerlendirilmesi. *Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 26 (2), 151-158.

- Donnelly, D. A. (1993). Sexually Inactive Marriages. *The Journal of Sex Research*, 30 (2), 171-179.
- Dökmen, Ü. (2008). *Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Duran, M., Moya, M. ve Megias, J. L. (2011). It's His Right, It's Her Duty: Benevolent Sexism and the Justification of Traditional Sexual Roles. *Journal of Sex Research*, 48 (5), 470-478.
- Dziegielewski, S. F. ve Resnick, C. (1998). Treatment of Sexual Dysfunctions: What Social Workers Need to Know. *Research on Social Work Practice*, 8, 685-698.
- Egeci, I. S. ve Gençöz, T. (2006). Factors Associated with Relationship Satisfaction: Importance of Communications Skills. *Contemporary Family Therapy*, 28, 383-391.
- Engeler, A. ve Yargıç, L. İ. (2007). Kişiler Arası Tepkisellik İndeksi: Empatinin Çok Boyutlu Ölçümü. *Yeni Symposium Journal*, 45 (3), 119-127.
- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Alpkan, R. L. ve Eradamlar, N. (2005). Cinsellik ve Çift Uyumunu Arasındaki İlişki: Üç Grup Evli Çiftte Karşılaştırmalı Bir Çalışma. *Düşünen Adam*, 18 (5), 72-81.
- Ersoy, E. (2009). Cinsiyet Kültürü İçerisinde Kadın ve Erkek Kimliği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (2), 209-230.
- Eşsizozlu, A., Yenilmez, Ç., Güleç, G. ve Yazıoğlu, Y. (2012). *Aile Yapısı ve İlişkileri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Fahs, B. ve Swank, E. (2011). Social Identities as Predictors of Women's Sexual Satisfaction and Sexual Activity. *Archives Sexual Behavior*, 40, 903-914.
- Feeney, J. A. ve Noller, P. (1992). *Adult Attachment*. California: Sage Publications.

- Feeney, J. A. (2002). Attachment, Marital Interaction and Relationship Satisfaction: A Diary Study. *Personal Relationships, 9* (1), 39-55.
- Fischer, A. R. (2006). Women's Benevolent Sexism as Reaction to Hostility. *Psychology of Women Quarterly, 30*, 410-416.
- Forbes, G. B., Adams-Curtis, L. E. ve White, K. B. (2004). First and Second Generation Measures of Sexism, Rape Myths and Related Beliefs, and Hostility Toward Women: Their Interrelationships and Association with College Students' Experiences with Dating Aggression and Sexual Coercion. *Violence Against Women, 10*, 236-261.
- Fraley, R. C. ve Shaver, P. R. (2000). Adult Romantic Attachments: Theoretical Developments, Emerging Controversies and Unanswered Questions. *Review of General Psychology, 4*, 132-154.
- Fraley, R. C., Brennan, K. A. ve Waller, N. G. (2000). An Item Theory Analysis of Self-Report Measures of Adult Attachment. *Journal of Personality and Social Psychology, 78* (2), 350-365.
- Frank, D. I., Downard, E. ve Lang, A. R. (1986). Androgyny, Sexual Satisfaction, and Women. *Journal of Psychological Nursing, 24*, 10-15.
- Franzoi, S. L. (2000). *Social Psychology*. (2. Baskı). Boston: McGraw-Hill.
- Fulbright, Y. K. (2008). *Pleasuring: The Secrets of Sexual Satisfaction*. New York: Hollan Publishing.
- Gilford, R. ve Bengtson, V. (1979). Measuring Marital Satisfaction in Three Generations: Positive and Negative Dimensions. *Journal of Marriage and Family, 41*, 387-398.
- Galinsky, A. M. ve Sonenstein, F. L. (2012). The Association Between Developmental Assets and Sexual Enjoyment among Emerging Adults in the United States. *Journal of Adolescent Health, 48* (6), 610-615.
- Gereklioğlu, Ç., Başhan, İ. ve Akpınar, E. (2010). Erkek Cinsel İşlev Bozukluklarında Aile Hekimliği Yaklaşımı. *Marmara Medical Journal, 23* (2), 308-315.

- Glick, P. ve Fiske, S. T. (1996). The Ambivalence Toward Men Inventory: Differentiating Hostile and Benevolent Beliefs About Men. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, 491-512.
- Glick, P. ve Fiske, S. T. (1997). Hostile And Benevolent Sexism: Measuring Ambivalent Sexist Attitudes Toward Women. *Psychology of Women Quarterly*, 21, 119-135.
- Gottman, J. M. ve Krokoff, L. J. (1989). Marital Interaction and Satisfaction: A Longitudinal View. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57, 47-52.
- Gökdağ, D. (2002). *Aile Psikolojisi ve Eğitimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Gülsün, M., Aydın, H. ve Gülçat, Z. (2006). A Study on Marital Relationship and Female Sexual Dysfunction. *Türkiye'de Psikiyatri Dergisi*, 8 (2), 68-73.
- Gülsün, M., Ak, M. ve Bozkurt, A. (2009). Psikiyatrik Açıdan Evlilik ve Cinsellik. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1 (1), 68-79.
- Güvel, S., Yayıcıoğlu, Ö., Bağış, T., Savaş, N., Bulgan, E. ve Özkardeş, H. (2002). Evli Kadınlarda Cinsel Fonksiyonlara Etkin Faktörler. *Türk Üroloji Dergisi*, 29 (1), 43-48.
- Güz, N., Küçükerdoğan, R., Sarı, N., Küçükerdoğan, B. ve Zeybek, I. (2002). *Etkili İletişim Terimleri*. İstanbul: İnkilap Kitapevi.
- Hamarta, E. (2004). Bağlanma Teorisi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (1), 53-66.
- Harper, A. J. (2008). *The Relationship Between Experiences of Sexism, Ambivalent Sexism, and Relationship Quality in Heterosexual Women*. Yayımlanmamış doktora tezi, Auburn Üniversitesi, Auburn.
- Hazan, C. ve Shaver, P. (1987). Romantic Love Conceptualized as An Attachment Process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52 (3), 511-524.

- Hisli-Şahin, N., Durak-Batıgün, A. ve Alkan-Pazvantoğlu, E. (2012). Cinsel İşlevlerdeki Sorunlarda Kişilerarası Tarz, Kendilik Algısı ve Öfkenin Rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 23 (1), 18-25.
- Hoffman, M. L. (1987). *The Contribution of Empathy to Justice and Moral Judgment*. New York: Cambridge University Press.
- Inman, M. L. ve Baron, R. S. (1996). Influence of Prototypes on Perceptions of Prejudice. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, 727-739.
- İncesu, C. (2006). *Cinsel Yaşam ve Sorunları*. İstanbul: Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği Yayınları.
- Jose, O. ve Alfons, V. (2007). Do Demographics Affect Marital Satisfaction? *Journal of Sex and Marital Therapy*, 33, 73-85.
- Kabakçı, E. ve Batur, S. (2002). *Vaginismus Tanısı İle İzlenen Bir Grup Hastanın Bilişsel-Davranışçı Yönelimli Tedavisi ve Sonuçları*. *Ulusal Psikoloji Kongresi*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Kabakçı, E. ve Daş, C. T. (2002). *Vaginismus: Kadınlar ve Eşlerinin Özellikleri*.XII. Ulusal Psikoloji Kongresi. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Kalaycı, Ş. (2010). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. (5. Baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kalisch, B. J. (1973). What is Empathy? *The American Journal of Nursing*, 73 (9), 1548-1552.
- Kapçı, E. G. ve Küçüker, S. (2006). Ana Babaya Bağlanma Ölçeği: Türk Üniversite Öğrencilerinde Psikometrik Özelliklerinin Değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17 (4), 286-295
- Kaplan, H. I. ve Sadock, B. J. (2004). *Cinsel Kimlik Bozuklukları*. (Çev. E. Abay). İstanbul: Nobel Tıp Kitapevleri.

- Karakuş, Ö. (2012). Ergenlerde Bağlanma Stilleri ve Yalnızlık Arasındaki İlişki. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 23 (2), 33-47.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (23. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, Y. ve Aslan, E. (2013). Kadın Cinselliğinde Gelenekler ve Kültür. *Kadın Cinsel Sağlığı*, 54 (1), 214-217.
- Kayır, A. (1998). Cinsellik Kavramı ve Cinsel Mitler. *Cinsel İşlev Bozuklukları Monograf Serisi*, 1, 30-35.
- Kingsberg, S. A. ve Janata, J. W. (2007). Female Sexual Disorder: Assessment, Diagnosis and Treatment. *Urologic Clinics of North America*, 34, 497-506.
- Kobak, R. R. ve Sceery, A. (1988). Attachment in Late Adolescence: Working Models, Affect Regulation, and Representations of Self and Others. *Child Development*, 59, 135-146.
- Koçak, G. (2009). *Sexual Self-Schemas: An Exploration of Their Impact on Frequency of Masturbation and Sexual Activity, Sexual Satisfaction, and Marital Adjustment*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Körükçü, Ö. (2009). Aile İçi İletişimde Empati. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 34 (364),19-24.
- Larson, J. H., Anderson, S. M., Holman, T. B. ve Niemann, B. K. (1998). A Longitudinal Study of The Effects of Premarital Communication, Relationship Stability, and Self-Esteem on Sexual Satisfaction in the First Year of Marriage. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 24 (3), 193-206.
- Lawrence, E., Eldridge, K. A. ve Chirstensen, A. (1998). The Enhancement of Tradational Behavioral Couples Therapy: Consideration of Individual Factors and Dyadic Development. *Clinical Psychology Review*, 18 (6), 745-764.

- Lawrance, K. ve Byers, E. S. (1995). Sexual Satisfaction in Heterosexual long-Term Relationships: The Interpersonal Exchange Model of Sexual Satisfaction. *Personal Relationships*, 2, 267-285.
- Manicavasagar, V., Silove, D., Marnane, C. ve Wanger, R. (2009). Adult Attachment Styles in Panic Disorder with and without Comorbid Adult Separation Anxiety Disorder. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 43 (2), 167-172.
- Marchak, M. P. (1996). *Racism, Sexism, and the University*. London: McGill University Press.
- Mark, K. P. ve Jozkowski, K. N. (2013). The Mediating Role of Sexual and Nonsexual Communication Between Relationship and Sexual Satisfaction in a Sample of College-Age Heterosexual Couples. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 39 (5), 410-427.
- Mark, K. P. ve Murray, S. H. (2012). Gender Differences in Desire Discrepancy as a Predictor of Sexual and Relationship Satisfaction in a College Sample of Heterosexual Romantic Relationships. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 38, 198-215.
- Masters, W. H., Johnson, V. E. ve Kolodny, R.C. (1995). *Human Sexuality*. Boston: Longman.
- McCarthy, B. (1997). Strategies and Techniques for Revitalizing a Nonsexual Marriage. *Journal of Sex and Therapy*, 23 (3), 231-240.
- McClelland, S. I. (2011). Who Is the "Self" in Self Reports of Sexual Satisfaction? Research and Policy Implications. *Sexuality Research and Social Policy*, 8, 304-320.
- McNeil, S. ve Byers, E. S. (2009). Role of Sexual Self-Disclosure in the Sexual Satisfaction of Long-Term Heterosexual Couples. *The Journal of Sex Research*, 46 (1), 3-14.

- Means, M. C. (2000). *An Integrative Approach to What Women Really Want: Sexual Satisfaction*. Yayınlanmamış doktora tezi, Detroit Mercy Üniversitesi, Detroit.
- Meltzer, A. L. ve McNulty, J. M. (2010). Body Image and Marital satisfaction: Evidence For the Mediating Role of Sexual Frequency and Sexual Satisfaction. *Journal of Family Psychology, 24* (2), 156-164.
- Munnariz, R. M., Berman, J. R., Goldstein, I. ve Jefferson, T. (2000). Female Sexual Dysfunction: New Frontiers in Diagnosis and Therapy. *Contemporary Urology, 12*, 55-61.
- Mutlu, E. A. (2009). *Vajinismus Tanısı Alan Hastaların Sosyodemografik Özelliklerinin Cinsel Mit İnançları, Cinsel Öyküleri, Cinsel Doyum Düzeyleri ve Eş Değerlendirme Biçimleriyle Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış uzmanlık tezi, İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi, Malatya.
- Nazlı, S. (2012). *Aile Danışmanlığı*. (8. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Noller, P. ve Fitzpatrick, M. A. (1990). Marital Communication in the Eighties. *Journal of Marriage and Family, 52*, 832–843.
- Odabaşı, Y. (2013). *Satışta ve Pazarlamada Müşteri İlişkileri Yönetimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özgüven, I. E. (1997). *Cinsellik ve Cinsel Yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özgüven, I. E. (2000). *Evlilik ve Aile Terapisi*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özmen, H. E. (1999). Cinsel Mitler ve Cinsel İşlev Bozuklukları. *Psikiyatri Dünyası, 2*, 49-53.
- Öztürk, Ü. A., Atasoy, N., Kurçer, M. A., Karahmet, E. ve Saraçlı, Ö. (2012). Zonguldak İl Merkezinde Kadın Cinsel Sorunlarının Yaygınlığı ve Cinsel Sorunlarla İlgili Etkenler. *Anadolu Psikiyatri Dergisi, 13*, 191-197.

- Peloquin, K., Brassard, A., Delisle, G. ve Bedard, M. M. (2013). Integrating the Attachment, Caregiving, and Sexual Systems Into the Understanding of Sexual Satisfaction. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 45 (3), 185-195.
- Pietromonaco, P. R. ve Barrett, L. F. (2006). What Can You Do For Me? Attachment Style and Motives Underlying Esteem for Partners. *Journal of Research in Personality*, 40, 313-338.
- Raeisipoor, Z. (2013). Relationship between Married Adults Attachment Style, and Sexual and Relationship Satisfaction. *Journal of Educational and Management Studies*, 3 (4), 514-519.
- Rainer, H. ve Smith, I. (2012). Education, Communication and Wellbeing: An Application to Sexual Satisfaction. *Kyklos*, 65, 581- 598.
- Renaud, C., Byers, E. S. ve Pan, S. (1997). Sexual and Relationship Satisfaction in Mainland China. *Journal of Sex Research*, 34 (4), 67-79.
- Rust, J. ve Golombok, S. (1986). The GRISS: A Psychometric Instrument for the Assessment of Sexual Dysfunction. *Archives of Sexual Behavior*, 15 (2), 157-65.
- Sable, P. (2008). What Is Adult Attachment? *Clinical Social Work Journal*, 36, 21-30.
- Sakallı-Uğurlu, N. (2002). Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17 (49), 47-58.
- Sakallı-Uğurlu, N. (2003). Kadınlara ve Erkeklere İlişkin Tutumlar ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Kuramı. *Türk Psikoloji Yazıları*, 6 (11), 1-20.
- Sakmar, E. (2010). *Evli Çocuklu/Çocuksuz ve Birlikte Yaşayan Bireylerde İletişim Şekillerinin ilişki Doyumu Üzerine Yordayıcı Rolü: Düzenleyici Değişken Rolü Olarak Cinsel Doyum*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Selçuk, E., Günaydın, G., Sümer, N. ve Uysal, A. (2005). Yetişkin Bağlanma Boyutları İçin Yeni Bir Ölçüm; Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II'nin Türk Örnekleminde Psikometrik Açıdan Değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8 (16), 1-11.
- Set, T., Dağdeviren, N. ve Aktürk, Z. (2006), Ergenlerde Cinsellik. *Genel Tıp Dergisi*, 16 (3), 137-141.
- Scheler, M. (1954). *The Nature of Sympathy*. New Haven: Yale University Press.
- Sperling, M. B. ve Berman, W. H. (1994). *Attachment in Adults: Clinical and Developmental Perspectives*. New York: Guilford Press.
- Sprecher, S. (2002). Sexual Satisfaction in Premarital Relationships: Associations with Satisfaction, Love, Commitment, and Stability. *The Journal of Sex Research*, 39, 190-196.
- Sprecher, S. ve McKinney, K. (1993). *Sexuality*. Newbury Park, California: Sage Publications.
- Suğur, S., Demiray, E., Eşkinat, R. ve Ağaoğlu, E. (2013). *Toplumsal Yaşamda Kadın*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınlar.
- Sümer, N. (2006). Yetişkin Bağlanma Ölçeklerinin Kategoriler ve Boyutlar Düzeyinde Karşılaştırılması, *Türk Psikoloji Dergisi*, 21 (57), 1-22.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeklerinin Türk Örneklemini Üzerinde Psikometrik Değerlendirmesi ve Kültürlerarası Bir Karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 43 (14), 71-106.
- Şentürk, G. E. (2006). *Ortaöğretim Kurumlarına Devam Eden Öğrenciler İle Bu Kurumda Çalışan Öğretmenler ve Yöneticilerin Cinsellikle İlgili Yanlış İnanışla Bilgi ve İnanışlarının Belirlenmesi ve Bir Uygulama*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Tannahill, R. (2003). *Tarihte Cinsellik*. (Çev. S. Gül). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Timisi, N. (1996). *Medyada Cinsiyetçilik*. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Sorunları ve Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Timm, T. M. (1999). *The Effects of Differentiation of Self, Adult Attachment, and Sexual Communication on Sexual and Marital Satisfaction: a Path Analysis*. Yayımlanmamış doktora tezi, Purdue University, West Lafayette.
- Timm, T. M. ve Keiley, M. K. (2011). The Effects of Differentiation of Self, Adult Attachment, and Sexual Communication on Sexual and Marital Satisfaction: A Path Analysis. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 37, 206-223.
- Thompson, K. L. ve Gullone, E. (2003). Promotion of Empathy and Prosocial Behaviour in Children Through Humane Education. *Australian Psychologist*, 38, 175-182.
- Tomic, D., Gallicchio, L., Whiteman, M. K., Lewis, L. M., Langenberg, P. ve Flaws, J. A. (2006). Factors Associated with Determinants of Sexual Functioning in Midlife Women. *Maturitas*, 53, 144-157.
- Topcu, Ç., Erdur-Baker, Ö. ve Çapa-Aydın, Y. (2010). Temel Empati Ölçeği Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (34), 174-182.
- Traeen, B., Stulhofer, A. ve Carvaheria, A. (2013). The Associations Among Satisfaction with the Division of Housework, Partner's Perceived Attractiveness, Emotional Intimacy, and Sexual Satisfaction in a Sample of Married or Cohabiting Norwegian Middle-Class Men. *Sexual and Relational Therapy*, 28 (3), 215-229.
- Tuğrul, C., Öztan, N. ve Kabakçı, E. (1993). Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeğinin Standardizasyon Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 4 (2), 83-88.

- Turan, A. (2013). *Evli Bireylerin Cinsel Mit İnançları, Cinsel Bilgi Düzeyleri, İlişkilerindeki Mutluluk Düzeyleri ve Cinsel Doyumları arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TÜİK, (2013). *Evlenme Sayısı, Kaba Evlenme Hızı, Boşanma Sayısı ve Kaba Boşanma Hızı*. Ankara: T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu.
- Ünlüoğlu, G. (1973). *Adölesan Dönemi Problem Alanları Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ankara.
- Varma, G. S., Oğuzhanoğlu, N. K., Karadağ, F., Özdel, O. ve Amuk, T. (2005). Doğal ve Cerrahi Menopozda Depresyon ve Anksiyete Düzeyleri ile Cinsel Doyum Arasındaki İlişki. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 8, 109-115.
- Vural, B. K. (2007). *Evlilik Öncesi Cinsel Danışmanlık Programının Yeni Evli Çiftlerin Cinsel Doyumuna Etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Vural, B. ve Temel, B. A. (2010). Cinsel Doyumun Yordanmasında Bazı Faktörlerin İncelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 13 (1), 24-34.
- Waters, E., Crowell, J., Elliott, M., Corcoran, D. ve Treboux, D. (2002). Bowlby's Secure Base Theory and the Social/Personality Psychology of Attachment Styles: Work(s) in Progress. *Attachment & Human Development*, 4 (2), 230-242.
- Weinberg, M. S., Lottes, I. L. ve Gordon, L. E. (1997). Social Class Background, Sexual Attitudes and Sexual Behavior in a Heterosexual Undergraduate Sample. *Archives of Sexual Behavior*, 26, 625-642.
- Widman, L. ve McNulty, J.K. (2010). Sexual Narcissism and the Perpetration of Sexual Aggression. *Archives of Sexual Behavior*, 39, 926-939.
- Yaşın Dökmen, Z. (2004). *Toplumsal Cinsiyet*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

- Yaşın Dökmen, Z. ve Tokgöz, Ö. (2002). *Cinsiyet, Eğitim, Cinsiyet Rolü ile Evlilik Doyumu, Eşle Algılanan Benzerlik Arasındaki İlişkiler. XII. Ulusal Psikoloji Kongresi*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Young, M., Denny, G., Luquis, R. ve Young, T. (1998). Correlates of Sexual Satisfaction in Marriage. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 7 (2),115-127.
- Yucel, D. ve Gassanov, M. A. (2010). Exploring Actor and Partner Corelates of Sexual Satisfaction among Married Couples. *Social Science Research*, 39, 725-738.
- Ziyalar, A. (2000). *Cinsel Davranış Bozuklukları*. İstanbul: Yüce yayınları.

EKLER

- EK-I Kişisel Bilgi Formu
- EK-II Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (CDCO)
- EK-III Kişilerarası Tepkisellik İndeksi
- EK-IV İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II Kadın ve Erkek Formu (YİYE-II)
- EK-V Kişilerarası Tepkisellik İndeksi
- EK-VI Etik Kurulu İzin Formu

EK- I: Kişisel Bilgi Formu

Bu araştırma Ankara Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı'nda yürütülmekte olan Yüksek Lisans Tezinin gereği olarak yapılmaktadır.

Araştırmanın amacı, evli çiftlerin evlilik ilişkileri ve cinsel yaşamları hakkında bilgi toplamaktır.

Burada vereceğiniz cevapların doğru ya da yanlış olarak değerlendirilmesi söz konusu değildir. Soruları boş bırakmadan, size en uygun gelen seçeneği işaretlemeniz gerekmektedir.

Şu anki evliliğiniz ilk evliliğiniz değilse, soruları şu anki evliliğinizi düşünerek cevaplamanız gerekmektedir. Kimliğinizi belirtecek herhangi bir bilgi vermenize gereksinim yoktur.

Sonuçlar kesinlikle gizli tutulacak ve yalnız araştırma amacıyla kullanılacaktır.

Sorulara vereceğiniz yanıtların doğruluğu ve içtenliği, bu araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliğinin en önemli koşuludur.

Değerli katılımınız için teşekkür ederiz.

Maryam Ayatollahi

Ankara Üniversitesi, Yüksek lisans Öğrencisi

e-mail; ayatollahi_m@yahoo.com

1.CİNSİYETİNİZ : Kadın () Erkek () **2. YAŞINIZ:**

(Elinizdeki form kadın katılımcılar için hazırlanmıştır. Lütfen cinsiyetinize uygun formu doldurduğunuzdan emin olunuz).

3.EĞİTİM DÜZEYİNİZ:

İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite-Yüksekokul () Yüksek Lisans-Doktora ()

4.MESLEĞİNİZ:

5.AİLENİZİN AYLIK ORTALAMA GELİRİ:

0-700TL arasında() 701-1.500TL arasında()1.501-3000TL arasında()3001TL ve üzerinde ()

6.KAÇ YAŞINDA EVLENDİNİZ?.....

7.NE KADAR ZAMANDIR EVLİSİNİZ?

8.KAÇ ÇOCUĞUNUZ VAR?.....

9.ÇOCUĞUNUZUN (ÇOCUKLARINIZIN) YAŞLARI:

10.PSİKOLOJİK BİR SAĞLIK SORUNUNUZ VAR MI? Evet () Hayır ()

CEVABINIZ EVET İSE, BU SORUNUN CİNSEL YAŞAMANIZI OLUMSUZ YÖNDE ETKİLEDİĞİNİ DÜŞÜNÜYOR MUSUNUZ? Evet () Hayır ()

11.FİZİKSEL BİR SAĞLIK SORUNUNUZ VAR MI? Evet () Hayır ()

CEVABINIZ EVET İSE, BU SORUNUN CİNSEL YAŞAMANIZI OLUMSUZ YÖNDE ETKİLEDİĞİNİ DÜŞÜNÜYOR MUSUNUZ? Evet () Hayır ()

12.CİNSELLİK SİZİN İÇİN NE KADAR ÖNEMLİDİR?

Hiç () Biraz () Kararsızım () Oldukça () Çok ()

EK- II: ÇDCÖ

Lütfen her bir ifade ile ne derece hemfikir olup olmadığınızı verilen ölçekteki sayılardan uygun olanı ifadenin yanındaki boşluğa yazarak belirtiniz.

1	2	3	4	5	6
Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum

	1) Ne kadar başarılı olursa olsun bir kadının sevgisine sahip olmadıkça bir erkek gerçek anlamda bütün bir insan olamaz.
	2) Gerçekte birçok kadın “eşitlik” arıyoruz maskesi altında işe alınmalarda kendilerinin kayırılması gibi özel muameleler arıyorlar.
	3) Bir felaket durumunda kadınlar erkeklerden önce kurtarılmalıdır.
	4) Birçok kadın masum söz veya davranışları cinsel ayrımcılık olarak yorumlamaktadır.
	5) Kadınlar çok çabuk alınırlar.

EK- III: YIYE-II

Aşağıdaki maddeler romantik ilişkilerinizde hissettiğiniz duygularla ilgilidir. Bu araştırmada sizin ilişkinizde yalnızca şu anda değil, genel olarak neler olduğuyla ya da neler yaşadığınızla ilgilenmekteyiz. Maddelerde sözü geçen "birlikte olduğum kişi" ifadesi ile romantik ilişkide bulunduğunuz kişi kastedilmektedir. Eğer halihazırda bir romantik ilişki içerisinde değilseniz, aşağıdaki maddeleri bir ilişki içinde olduğunuzu varsayarak cevaplandırınız. Her bir maddenin ilişkilerinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karşılardaki 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine çarpı (X) koyarak gösteriniz.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7
 Hiç Kararsızım/ Tamamen
 katılmıyorum fikrim yok katılıyorum

1. Birlikte olduğum kişinin sevgisini kaybetmekten korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
2. Gerçekte ne hissettiğimi birlikte olduğum kişiye göstermemeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
3. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin artık benimle olmak istemeyeceği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
4. Özel duygu ve düşüncelerimi birlikte olduğum kişiyle paylaşmak konusunda kendimi rahat hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
5. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin beni gerçekten sevmediği kaygısına kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7

EK- IV: GRCDÖ (Kadın Formu)

Aşağıda cinsel yaşamla ilgili sorular yer almaktadır. Lütfen her cümleyi dikkatli okuduktan sonra her ifadenin yanındaki kutulardan size en uygun olan birinin içine (X) işareti koyunuz. Lütfen sadece bir seçeneği işaretleyiniz.

	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
1. Cinsel yaşama karşı ilgisizlik duyar mısınız?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2. Eşinize, cinsel ilişkinizle ilgili nelerden hoşlanıp, nelerden hoşlanmadığınızı sorar mısınız?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3. Bir hafta boyunca cinsel ilişkide bulunmadığınız olur mu (adet günleri, hastalık gibi nedenler dışında) ?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4. Cinsel yönden kolaylıkla uyarılır mısınız?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5. Sizce, sizin ve eşinizin önsevişmeye (öpme, okşama gibi) ayırdığınız zaman yeterli mi?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

EK - IV: GRCDÖ (Erkek Formu)

Aşağıda cinsel yaşamla ilgili sorular yer almaktadır. Lütfen her cümleyi dikkatli okuduktan sonra her ifadenin yanındaki kutulardan size en uygun olan birinin içine (X) işareti koyunuz. Lütfen sadece bir seçeneği işaretleyiniz.

	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu Zaman	Her Zaman
1. Haftada iki defadan fazla cinsel birleşmede bulunur musunuz?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2. Eşinize, cinsel ilişkinizle ilgili olarak nelerden hoşlanıp nelerden hoşlanmadığınızı söyleyebilir misiniz?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3. Cinsel yönden kolay uyarılır mısınız?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4. Cinsel ilişki sırasında boşalmak için henüz erken olduğunu düşünürseniz boşalmayı geciktirebilir misiniz?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5. Eşinizle olan cinsel yaşamınızı tekdüze (monoton) buluyor musunuz?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

EK - V: KTİ

Aşağıdaki ifadeler sizin değişik durumlardaki düşüncelerinizi ve duygularınızı öğrenmek amacıyla yazılmıştır. Her bir maddenin sizi ne kadar iyi tanımladığını aşağıda belirtilen A, B, C, D, E harflerinden uygun olanı seçerek belirtiniz. Cevabınız üzerinde karara vardığınızda, soruların hemen yanındaki harflerden birini daire içine alınız.

A
B
C
D
E

Beni Çok İyi Tanımlamıyor
Beni Çok İyi Tanımlıyor

1. Başıma gelebilecek olan şeyler hakkında, zaman zaman hayaller ve fanteziler kurarım.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)
2. Benden daha talihsiz insanlar için genellikle merhametli, alakalı hisler duyarım.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)
3. Olayları "bir başka kişinin" bakış açısından görmeyi zor bulurum.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)
4. Başka kimselerin problemleri olduğunda, onlar için fazla üzülmem.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)
5. Bir romandaki karakterlerin duygularını gerçekten içimde hissedirim.	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)

EK- VI: Etik Kurulu İzin Formu**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURULU
KARAR ÖRNEĞİ****Karar Tarihi : 19/09/2013****Toplantı Sayısı : 156****Karar Sayısı : 827**

827- Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencilerinden **Maryam Ayatollahı'nın** "Cinsiyetçilik, Empati ve Bağlanma Stilinin Cinsel Doyumu Yordama Gücünün İncelenmesi" başlıklı tezine ilişkin 08/07/2013 tarihli "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelenmiştir.

Yapılan görüşmeler ve incelemeler sonucunda, **Maryam Ayatollahı'nın** "Cinsiyetçilik, Empati ve Bağlanma Stilinin Cinsel Doyumu Yordama Gücünün İncelenmesi" başlıklı tezinin, araştırma protokolüne uyulmak koşuluyla, uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.

ASLININ AYNIDIR**19/09/2013**